

T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ TEFTİŞİ PLANLAMASI VE EKONOMİSİ BİLİM DALI

EĞİTİM YÖNETİCİLERİNİN PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK
DÜZEYLERİ VE KARAR VERME STİLLERİ ARASINDAKİ
İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Hazırlayan
Sonay YILDIZ

Danışman
Doç. Dr. Hasan BOZGEYİKLİ

Yüksek Lisans Tezi

Haziran 2015

KAYSERİ

T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ TEFTİŞİ PLANLAMASI VE EKONOMİSİ BİLİM DALI

EĞİTİM YÖNETİCİLERİNİN PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK
DÜZEYLERİ VE KARAR VERME STİLLERİ ARASINDAKİ
İLİŞKİNİN İNCELENMESİ
Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
Sonay YILDIZ

Danışman
Doç. Dr. Hasan BOZGEYİKLİ

HAZİRAN 2015
KAYSERİ

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Sonay YILDIZ

YÖNERGEYE UYGUNLUK ONAYI

“Eğitim Yöneticilerinin Psikolojik Dayanıklılık Düzeyleri ve Karar Verme Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” adlı Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Lisansüstü Tez Önerisi ve Tez Yazma Yönergesi’ne uygun olarak hazırlanmıştır.

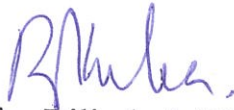
Tezi Hazırlayan

Sonay YILDIZ

Danışman

Doç. Dr. Hasan BOZGEYİKLİ

Eğitim Bilimleri ABD Başkanı

Prof. Dr. Remzi KILIÇ

KABUL VE ONAY SAYFASI

Doç. Dr. Hasan BOZGEYİKLİ danışmanlığında Sonay YILDIZ tarafından hazırlanan “ Eğitim Yöneticilerinin Psikolojik Dayanıklılık Düzeyleri ve Karar Verme Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” adlı bu çalışma jürimiz tarafından Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalında **yüksek lisans tezi** olarak kabul edilmiştir.

10/06/2015

JÜRİ:

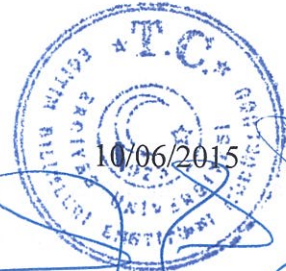
Doç. Dr. Hasan BOZGEYİKLİ

Üye : Prof. Dr. Mustafa ŞANAL

Üye : Yrd. Doç. Dr. Özden TAŞGIN

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun 11./06/2015 tarih ve 24/02..... Sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Doç. Dr. Cevdet KIRPIK

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Yönetim en temel tanımıyla, belirli birtakım amaçlara ulaşmak için başta insan olmak üzere, parasal kaynakları, araç-gereçleri, hammaddeleri ve zaman faktörünü birbiriyle uyumlu ve etkin kullanmaya olanak verecek kararlar alma ve bunları uygulama süreçlerinin toplamı olarak tanımlanır. Tanımdan da anlaşılacağı gibi yönetim içinde pek çok farklı unsuru barındıran ve bunların en etkin şekilde sevk ve idaresini gerektiren bir olgudur.

Etkili bir organizasyonun kurulabilmesi insan gücü ve kaynakların verimli bir şekilde kullanılabilmesi için etkili yönetim son derece önemlidir. Yöneticiler bu etkin organizasyonu sağlayabilmek için, kararlar alır, direktifler verir ve bunları uygularlar. Bu uygulamalar sırasında zaman zaman krizler çıkabilir ve etkin bir yönetici aynı zamanda bunlarla baş etmek zorundadır. Hal böyle olunca kriz yönetimi ve psikolojik dayanıklılık bir yönetici için son derece önemli bir kavram halini alır.

Bu çalışmanın konusu, eğitimde atılım gerçekleştirmek için eğitimin belkemiği olarak görülmesi gereken “yönetim ve organizasyona yatırım yapmak gerektiği fikrinden hareketle, eğitim yöneticilerine kazandırılacak gücün onu gerek psikolojik anlamda, gerek iş hayatındaki ve sosyal hayattaki statüsü anlamında daha iyi koşullara taşıyacağı ve eğitim yöneticilerinin kendi içindeki enerjiyi keşfettirerek onun iş verimliliğini arttıracığı düşüncesiyle doğmuştur.

Bu çalışma, eğitim yönetimi alanında psikolojik dayanıklılık ve karar verme stilleri arasındaki ilişkiye dikkat çekmek ve bu hususta alan yazınına katkı sağlamak amacı taşımaktadır.

Yapılan bu çalışmada eğitim yöneticilerinin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin literatürde yer alan karar verme stilleri arasındaki ilişkisi incelenmiştir. Psikolojik olarak dayanıklı olan bir eğitim yöneticisi hangi karar verme stillerini kullanır? Psikolojik dayanıklılık ile karar verme stilleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır? Zira yönetim süreci içinde sürekli kararlar verildiği ve bunların uygulandığı düşünüldüğünde bu durumun ne kadar önemli olduğu görülecektir.

Çalışma, eğitim yönetimi alanında bu konu üzerine yeterli sayıda çalışmanın olmadığına dikkat çekmek ve bu hususta alan yazınına katkı sağlamak amacı taşımaktadır.

Çalışmada veriler Yozgat iline bağlı Sorgun ilçesinde görev yapan örgün ve yaygın eğitim kurumları müdür ve müdür yardımcılara uygulanan “Karar Verme Stilleri Ölçeği” ve “Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği” yoluyla toplanmış verilerle eğitim yöneticilerinin psikolojik dayanıklılık düzeyleri ve karar verme stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesine yönelik sonuçlara ulaşılmıştır.

Araştırma beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde araştırmaya konu olan problem durumu ortaya konularak cevap aranacak olan alt problemler, araştırmanın amacı ve sınırlılıklarına yer verilmiştir. İkinci bölümde çalışmanın kuramsal çerçevesi çizilmiş, sonrasında konuya ilişkin yapılmış çalışmalar literatür taraması olarak eklenmiştir. Üçüncü bölümde, araştırmanın yöntemi hakkında bilgi verilirken dördüncü bölümü verilerin analizi ile elde edilen bulgulara ayrılmış, beşinci bölümünde ise; araştırmaya yönelik sonuçlar ve öneriler sunulmuştur.

Araştırmayı yürütmek üzere danışmanlığımı kabul eden ve neticeye ulaşmamda destekçim olan Doç. Dr. Hasan BOZGEYİKLİ hocam başta olmak üzere, bu aşamaya gelmemde katkısı bulunan bütün öğretim üyelerine, araştırmamıza anket doldurarak katkı sağlayan, zamanlarını aldığımız ve düşüncelerinden yararlandığımız okul müdürlerine, müdür yardımcılara verilerin analiz aşamasında bana yardımlarını esirgemeyen hocalarıma ve eğitim sürecim boyunca onlardan zaman çalmama rağmen bana destek olan AİLEME sonsuz teşekkür ederim.

Sonay YILDIZ

Kayseri, Haziran 2015

EĞİTİM YÖNETİCİLERİNİN PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK DÜZEYLERİ ve KARAR VERME STİLLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Sonay YILDIZ

Erciyes Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Yüksek Lisans Tezi Haziran 2015

Danışman: Doç. Dr. Hasan BOZGEYİKLİ

ÖZET

Bu araştırmanın amacı eğitim yöneticilerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri ve karar verme stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Araştırmada genel tarama modelinin alt modeli olan ilişkiyel tarama modeli kullanılmıştır. Verilerin toplanmasında Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği ve Melbourne Karar Verme Stilleri Ölçeği kullanılmıştır. Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği Varoluşçu Psikolojinin önemli yapılarından biri olan ve bireyin psikolojik kaynaklarını, yaşama bağlılığını, olayları kontrol edebilme gücünü ve olaylardan olumlu kazançlar elde etmesi anlamına gelen psikolojik dayanıklılığı ölçmektedir.

Bu araştırma psikolojik dayanıklılık düzeyi ve karar verme arasındaki ilişkiyi incelediği gibi yöneticilik pozisyonuna göre müdür ve müdür yardımcıları arasında psikolojik dayanıklılık düzeyi bakımından bir fark olup olmadığını, yine müdür ve müdür yardımcıları arasında karar verme stilleri arasında bir fark olup olmadığını incelemektedir.

Çalışma Yozgat iline bağlı Sorgun ilçesinde yapılmıştır. Çalışmaya en az 3 yıllık idarecilik tecrübesi olan örgün ve yaygın eğitim kurumlarının müdür ve müdür yardımcıları katılmıştır. Çalışma 36 eğitim kurumunda yapılmış olup bunların dağılımı şöyledir. 12 İlkokul, 10 Ortaokul, 7 Lise (Genel ve Mesleki Eğitim), 3 Anaokulu, 1 Halk Eğitim Merkezi, 1 Mesleki Eğitim Merkezi, 1 Öğretmen Evi ve Akşam Sanat Okulu, 1 Rehberlik ve Araştırma Merkezidir. Çalışma kapsamında 3 anket uygulanmış

olup bu anketler 112 eğitim yöneticisine uygulanmıştır. Bunlardan 36'sı okul müdürü 76'sı ise okul müdür yardımcısıdır.

Çalışma sonucu elde edilen bulgular istatistiksel yöntemlere göre düzenlenmiş, temel istatistikî verilerle beraber, pearson korelasyon katsayısı, t testi analizi, doğrusal regresyon analizi yapılarak yorumlanmış ve araştırma sonuçlanmıştır.

Araştırmada elde edilen sonuçlara göre eğitim yöneticilerinin psikolojik dayanıklılık düzeyleri ve karar verme stilleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Psikolojik dayanıklılık arttıkça karar verme stillerinden karar vermede öz saygı ve dikkatli karar verme boyutunda pozitif yönlü anlamlı bir ilişki saptanırken, karar vermenin alt boyutlarından olan kaçınan, erteleyici ve panik karar verme arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Araştırmada okul müdürlerinin psikolojik dayanıklılık düzeyi anlamlı bir biçimde okul müdür yardımcılarında daha yüksektir. Karar vermenin alt boyutlarından olan karar vermede öz saygı ve dikkatli karar verme stilleri okul müdürlerinde anlamlı bir şekilde daha yüksektir. Karar vermenin alt boyutlarından olan erteleyici, kaçınan ve panik karar verme boyutlarında ise okul müdür yardımcılarının tercihlerinin daha yüksek olduğu görülmüştür.

Kısaltmalar: MKVÖ (Melbourne Karar Verme Ölçeği)

Anahtar kelimeler: Psikolojik dayanıklılık düzeyi, karar verme stilleri

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK.....	III
ÖNSÖZ ve TEŞEKKÜR.....	VI
ÖZET.....	VIII
İÇİNDEKİLER.....	X
TABLOLARIN LİSTESİ.....	XIII
1.1 GİRİŞ.....	1
1.2 Araştırmanın Amacı.....	7
1.3 Alt Amaçlar.....	7
1.4 Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi.....	8
1.5 Sayıtlılar.....	10
1.6 Sınırlılıklar.....	10
1.7 Tanımlar.....	10
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	11
2.1 Psikolojik Dayanıklılık.....	11
2.2 Psikolojik Dayanıklılık Kavramı.....	13
2.3 Psikolojik Dayanıklılığın Boyutları.....	15
2.3.1 Kobasa'nın Yaklaşımı.....	15
2.3.1.1 Kontrol Etme.....	16
2.3.1.2 Bağlanma.....	16
2.3.1.3 Mücadeleci Kişilik.....	17
2.3.2. Friborg, Hjemdal, Rosenvinge ve Martinussen'in Yaklaşımı.....	18

2.4 Karar ve karar verme kavramı.....	20
2.5. Karar Verme Davranışı ve Karar Verme Stilleri.....	22
2.5.1. Karar Verme.....	22
2.5.2. Karar Verme Süreci.....	24
2.5.3. Karar Verme Stratejileri ve Stilleri.....	25
2.5.4 Karar Verme Stilleri.....	27
2.6 Karar Verme Tarihçesi.....	29
2.7 Karar Teorisi ve Analizi.....	29
2.8 Karar Vermede Kullanılan Yaklaşımlar.....	29
2.8.1 Sayısal (kantitatif- niceliksel) Yaklaşım.....	29
2.8.2 Sözel (kalitatif- niteliksel) Yaklaşım.....	29
2.9 Kararın Kalitesi	30
2.10 Rasyonel Karar Verme.....	30
2.10.1 Rasyonel Karar Vermenin Temel Varsayımları.....	31
2.11 Sezgisel Karar Verme.....	31
2.12 Karar Verme Bileşenleri.....	31
2.14. Literatür Değerlendirmesi.....	32
3. YÖNTEM.....	41
3.1. Araştırmanın Modeli.....	41
3.2.Evren ve Örneklem.....	41
3.3.Veritoplama Aracı ve Uygulama.....	43
3.3.1.Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (Personal Views Survey III-R).....	43
3.3.2 Karar Verme Stilleri Ölçeği.....	45

3.3.2.1 Melbourne Karar Verme Stilleri Ölçeği 1. Kısım.....	45
3.3.2.2 Melbourne Karar Verme Stilleri Ölçeği 2. Kısım.....	46
3.4. Veri Toplama Yöntemi.....	46
3.5. Verilerin Analizi.....	47
4. BULGULAR.....	48
4.1 Eğitim yöneticilerinin psikolojik dayanıklılık düzeyleri nedir? Eğitim yöneticilerinin karar verme stilleri düzeyleri nedir?.....	48
4.2 Müdür ve müdür yardımcılarının psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır? Müdür ve müdür yardımcılarının karar verme stilleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?.....	49
4.3 Eğitim yöneticilerinin psikolojik dayanıklılık ve karar verme stilleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?.....	51
4.4 Eğitim yöneticilerinin psikolojik dayanıklılık düzeyleri, karar verme stillerini anlamlı bir düzeyde yordamakta mıdır?.....	55
5. TARTIŞMA, SONUÇLAR ve ÖNERİLER.....	59
5.1. TARTIŞMA.....	59
5.2. SONUÇLAR.....	65
5.3. ÖNERİLER.....	67
KAYNAKÇA.....	70
EKLER.....	81
ÖZGEÇMİŞ.....	93

TABLolarIN LİSTESİ

Tablo 1: Katılımcıların yaptıkları göreve göre dağılımı.....	48
Tablo 2: Katılımcıların psikolojik dayanıklılık, karar vermede özsaygı ve karar verme stilleri ortalamaları.....	49
Tablo 3: Katılımcıların psikolojik dayanıklılık, karar vermede özsaygı ve karar verme stillerinin görevlerine göre farklılaşmasına ilişkin t testi analizi.....	50
Tablo 4: Psikolojik dayanıklılık ve karar verme ölçeği alt boyut puanları arasındaki pearson korelasyon katsayıları.....	52
Tablo 5: Psikolojik Dayanıklılığın Karar vermede Öz saygıyı yordamasına ilişkin doğrusal regresyon analizi sonuçları.....	55
Tablo 6: Psikolojik Dayanıklılığın Dikkatli karar vermeyi yordamasına ilişkin doğrusal regresyon analizi sonuçları.....	56
Tablo 7: Psikolojik Dayanıklılığın kaçınan karar vermeyi yordamasına ilişkin doğrusal regresyon analizi sonuçları.....	56
Tablo 8: Psikolojik Dayanıklılığın erteleyici karar vermeyi yordamasına ilişkin doğrusal regresyon analizi sonuçları.....	57
Tablo 9: Psikolojik Dayanıklılığın panik karar vermeyi yordamasına ilişkin doğrusal regresyon analizi sonuçları.....	58

1.1. Giriş

Eğitim yöneticisi okula ve çevresine doğrudan etki eden, onu değiştiren ve geliştiren, okulun vizyon ve misyonunu belirleyen, okul ve çevresi için son derece önemli bir faktördür.

Şüphesiz ki okul yönetimi son derece stresli bir iştir. Pek çok farklı paydaşın bir arada bulunduğu okullarda yöneticiler, öğretmenler, memurlar, yardımcı hizmetliler, veliler ve öğrenciler bu yapının önemli birer unsurlarıdır. Hal böyle olunca bir eğitim yöneticisinin vermiş olduğu karar tüm bu paydaşlar üzerinde etkilidir. Zaman zaman bu kadar farklı paydaşın farklı beklentilerle bir arada bulunduğu okullarda çatışmalar çıkabilmektedir. Bu durum özellikle eğitim yöneticileri üzerinde bir baskı unsuru oluşturmaktadır. Her insanın direnç gücü farklı olabilir. 1970'li yılların sonunda Chicago Üniversitesi'nde Kobasa (1979), stresli yaşam olayları veya hastalık başlangıcı ile karşılaşıldığında bir direnç kaynağı olarak çalışan kişilik özelliğine "psikolojik dayanıklılık" (psychological hardiness) adını vermiştir (Kurt, 2011). Terzi (2005) de, psikolojik dayanıklılığın stresle başa çıkmada yardımcı olan bir kişilik özelliği olduğunu belirtmektedir.

Son yıllarda, davranış bilimleri alanında psikolojik dayanıklılık kavramı stresi azaltan ve olaylarla başa çıkma becerisini destekleyen bir kişilik özelliği olarak yoğun ilgi çekmektedir (Judkins ve Rind, 2005; Klag ve Bradley, 2004; Maddi ve diğ., 2006; Maddi ve Khoshaba, 1994; Morrissey ve Hannah, 1986). Bu ilgi gerek kavramsal çözümleme gerekse araştırma boyutunda kendini göstermektedir (Lambert ve Lambert, 1999). Bununla birlikte, bu kavramın tanımlamasının ve ölçümünün yeniden

düşünülmesine gerek duyulduğu yönünde bir anlayışın bulunduğu söylenebilir (Klag ve Bradley, 2004).

Psikolojik dayanıklılık ile zihinsel sağlık arasındaki ilişkiyi (Maddi ve Khoshaba, 1994), psikolojik dayanıklılığın stres ve hastalığındaki rolünü (Klag ve Bradley, 2004), dayanıklılık, iş stresi ve stres azaltma stratejilerini (Lambert ve diğ., 2003), ergenlerde psikolojik dayanıklılığı (Morrissey ve Hannah, 1986), uyum, başa çıkma ve psikolojik iyi olma bağlamında psikolojik dayanıklılık kavramını (Lambert ve Lambert, 1999), sosyal fayda, yabancılaşma ve psikolojik dayanıklılık arasındaki ilişkiyi (Leak ve Williams, 1989), lisans öğrencilerinin akademik başarısı ile dayanıklılığı (Sheard ve Golby, 2007) ve iyi olmaya yönelik psikolojik dayanıklılığı (Terzi, 2005) konu alan bazı çalışmalarda psikolojik dayanıklılık önemli bir kişilik özelliği olarak incelenmiştir. Bununla birlikte, psikolojik dayanıklılık çocuk, ergen, yetişkin ve yaşlı gruplarında farklı araştırmalara konu olmuştur (Crowley, Hayslip ve Hobdy, 2003; Lambert ve Lambert, 1999). Bu araştırmalarda psikolojik dayanıklılık, bireyin günlük yaşamını etkileyen önemli bir özellik ve stresle başa çıkmada gerekli bir beceri olarak kabul edilmektedir.

Aşırı stres, hastalıklara ve gerginliğe yol açarak bireyin çalışma verimini ve etkililiğini azaltır (Norfolk, 1989). Stresle uygun şekilde başa çıkılmadığında, uzun dönemde üretkenliğin azalması, yaşamdan zevk alamama ve yakın ilişkilerden uzaklaşma gibi olumsuz sonuçlar ortaya çıkar (Baltaş ve Baltaş, 2000). Ayrıca, psikolojik dayanıklılık kavramı, stres ve tükenmişlik ile ilişkilendirilmektedir (Lambert ve Lambert, 1999). İş görenlerin psikolojik dayanıklılık düzeyini artırarak stresle ve tükenmişlikle (özellikle duygusal tükenme) başa çıkmaya yardımcı olan örgütlerde, iş gücü kaybından doğan maliyetler azalır ve iş yaşamının kalitesi yükselir (Judkins ve Furlow, 2003). Bu bağlamda eğitim yöneticilerinde psikolojik dayanıklılık, mesleğin stresli yönleriyle baş etmeye yardımcı olabilir.

Eğitim sisteminin amacına ulaşması okullar yoluyla olur. Okul eğitiminin nitelikli olması okulların iyi yönetilmesi ile doğrudan ilişkili görülmektedir (Koçak, 2009). Karşlı (2004) okul yöneticisini, okulun etkili ve verimli çalışmasını sağlamakla görevli olan kişi olarak tanımlar. Okullarda yönetimin nitelikli olması ise okul yöneticilerinin, sahip olmaları gereken birçok özellik yanında, stres ve kaygı ortamından uzak olmalarını gerekli kılmaktadır. Yönetici stresi yıllardır çok popüler bir

konu olmaya devam etmektedir (Hofstetter, 1980; Mann, 1987). Modern iş hayatı özellikle yöneticilere birçok sorumluluk yüklemektedir. Mesleki yeterliliğin yanı sıra sosyal özellikler ve psikolojik kararlılık/sağlamlık her gün daha çok anlam kazanmaktadır. Yöneticinin kişisel özellikleri bu ölçütlerle örtüşmediği zaman stres ve korku oluşabilir. Yaşanılan korku zamanla kaygıya dönüşür (Schwarzer, 1993). Kaygı, insanın temel duygularından biri olan korkunun daha yaygınlaşmış ve kaynağı ya da nesnesi belirgin olmayan türüne denir (Dağ, 1999).

Kaygı, kişinin bir uyarana karşı karşıya kaldığında yaşadığı, bedensel, duygusal ve zihinsel değişimlerle kendini gösteren bir uyarılmışlık durumudur. Kaygı, kişinin başına bir tehlike gelebileceği duygusu, huzursuzluk, gerilim ve korku ile karakterize hoş olmayan bir duygusal durum olarak ifade edilebilir (Öktem, 1988). Kaygının sürekliliği ve şiddeti arttığı zaman sorun olarak insanların karşısına çıkar (Cüceloğlu, 1997). Normal düzeydeki kaygılar bireyin, istek duyma, karar alma, alınan kararlar doğrultusunda enerji üretme ve bu enerjiyi kullanarak performanslarını yükseltme açısından yardımcı olur. Ancak bireyin yaşamış olduğu kaygı çok yoğun ise, bireyin enerjisini verimli bir şekilde kullanması, dikkatini ve gücünü yapacağı işe yönlendirmesi engellenir (Aydın ve Dilmaç, 2004). Yöneticiler de gerek yönetim sürecindeki nedenlere bağlı olarak, gerekse iş yükünden kaynaklanan nedenlere bağlı olarak çeşitli stres ve kaygı durumları yaşamaktadırlar. Yöneticiler artık sadece kendi performansları için değil; sosyal ilişkiler, maddi konular, gelecek yaşamı, sağlık sorunları, toplumsal sorunlar ve gelişmeler içinde kaygılanmaktadırlar (Eysenck ve van Berkum, 1992; Stöber ve Seidenstücker, 1999). Kişiyi ilgilendiren tüm alanlar; kişilik, hedefler ve değerler kaygının oluşmasına neden olabilmektedir (Tallis ve Eysenck, 1994).

Bireyin mesleği; kişiliği ve kendini gerçekleştirme açısından önemlidir ve iş yaşamında kaygının temelini oluşturur (Cooper ve Baglioni, 1998, Akt.)Stöber ve Seidenstücker, 1999). Bu özellikler, yöneticiler için büyük önem taşımaktadır. Yöneticiler diğer çalışanlarla karşılaştırıldığında, kendini gerçekleştirmeleri açısından daha çok mekâna ve imkâna sahiptirler. Klasik yönetici davranışlarının yanı sıra (örn. plan yapma, karar verme ve kontrol etme); yöneticiler çağdaş yönetim stratejilerini de (örn. çalışanları motive etme, çatışma çözme ve kişisel gelişim) başarı ile uygulama

fırsatı bulurlar ve kendilerini kişisel ve mesleki olarak geliştirirler (Stöber ve Seidenstücker, 1999). Ciddi sorunlarla karşılaşıldığında, bu görevler stres, korku ve kaygıya dönüşebilirler.

Yöneticinin çalışanlarla, çalışma arkadaşları, amirleri ve çevreyle sosyal ilişkileri beklentilerini oluşturmaktadır (Steinmann & Schreyögg, 1993). Ayrıca yönetici kadrosundaki kişilerin yaptırımları, tutarsız davranışları, değer ve tutumlar beklentilerini ayrıca etkilemektedir (Grunwald, 1995). Buna göre yöneticileri kaygılandırarak yeterince neden mevcuttur.

Uzun yıllardır kaygı konusu yöneticilerle ilişkili çeşitli araştırmalara konu olmuştur. Borkovec ve diğ. (1998) iş yerinde kişiler arası problemler ve kaygı arasındaki ilişkiyi, Quick ve diğ. (1992) kaygı ile kendine güven ilişkisini, Quick, Joplin ve diğerleri (1996) iş yerinde bağımlılık ile kaygı arasındaki ilişkiyi, Moss (1981), birçok çalışmada yöneticilerin stres kaynaklarını incelemiştir (Stöber ve Seidenstücker, 1999). Ülkemizde de çeşitli çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Özcan (1999) yöneticilerde karar verme ve kaygı ilişkisini, Ural (2001) okul müdürlerinin yönetsel stres kaynaklarını, Özdayı (2001) ortaöğretimde görev yapan eğitim yöneticilerinin yetki devri ile kaygı düzeyleri arasındaki ilişkiyi, Yaman ve diğerleri (2011) stres kaynakları ile yöneticilerin kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi, Çevik (2006) eğitim yöneticileri kaygı düzeyleri ile bilgisayar kaygısı düzeylerini incelemiştir.

Bu çalışmada genel olarak; eğitim yöneticilerinin psikolojik dayanıklılık düzeyleri ile buna bağlı karar verme stilleri arasındaki ilişki incelenmektedir. Literatürde bu tarz bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle bu çalışmanın, okul yöneticilerinin psikolojik dayanıklılık düzeyleri ile karar verme stilleri arasındaki ilişkinin belirlenmesini; buna bağlı olarak sorunların aşılmasına dönük somut ve uygulanabilir çözümler üretmeyi amaçlaması nedeniyle, hem diğer araştırmalardan farklılaştığı hem de önemli hale geldiği düşünülmektedir.

Okul yöneticileri çağdaş okul sistemi içerisinde öğretim ve yönetim hizmetlerinin yanında rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin yürütülmesiyle ilgili önemli görev ve sorumlulukları vardır (Şahin, 2010). Bu görevler, MEB Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği'nde (2001) belirtilmiştir.

İlgili yönetmelikte okul yöneticisi, “Okuldaki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin ve bu konudaki programın verimli ve düzenli bir biçimde yürütülmesi için psikolojik danışman, sınıf rehber öğretmenleri, öğrenciler ve veliler arasında eş güdümü sağlamak için gerekli özeni gösterir” denilmektedir (Madde 45/h). Bir yöneticinin verimliliği, verdiği kararların sayısı ve isabet derecesi, politika oluşturma ve planlamayı eyleme dönüştürme yeteneği, çalışanları yönlendirmede başarısı, insan ilişkilerinin düzeyi, denetim gücü ve kendini geliştirebilme becerisi ile ölçülebilir (Türkmen, 1996). Fakat kaygılı yöneticiler, diğer kişilerle olan ilişkilerinde aşırı duyarlıdır, kendini yetersiz bulur ve kolayca çöküntüye girer, dikkatini toplayamadığı ve yanlış yapmaktan korktuğu için karar vermek ona güç gelir (Gençtan, 1980). Bu yönden, yöneticilerin kişilik özelliklerinin de yetkilerini kullanmada önemli rol oynadığı bilinmektedir (Özdayı, 2001). Bu çalışmada okul yöneticilerinin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin belirlenmesi, okul yöneticilerine yönelik hizmet içi eğitim programlarında bu konulara da yer verilmesiyle, okul yöneticilerinin daha verimli çalışma ortamı oluşturmada bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Her bireyin eğitimi bilinçli ya da bilinçsizce olsun doğumundan ölümüne kadar devam eder. Okul ise eğitim sürecinin sistematik sürecini kapsar. Bireylerin aileden sonra karşı karşıya kaldığı en önemli toplumsal kurumlardan biri okuldur (Özkan, 2008). Dolayısıyla okulun insan hayatında yadsınamaz bir yeri vardır. Şüphesiz ki okulun gelişimi ve kapasitesi okulun yöneticileri ile doğrudan ilgilidir. İnsan hayatında bu kadar açık önem arz eden bir kurumun yöneticilerinin maruz kaldığı psikolojik baskı onların karar verme stilleri üzerine ne derece etki yapar bu cevaplanması gereken önemli bir sorudur.

Bir eğitim yöneticisinin en sık yaptığı uygulama aslında karar vermedir. Karar verme, alternatifler arasından en iyi seçeneği tercih etmek olarak tanımlanabilir. Her gün farklı konularla ilgili farklı alternatiflerle karşılaşırız ve bu alternatiflerden birini seçerek karar veririz. Literatürde farklı araştırmacılar tarafından tanımlanmış birçok farklı karar verme stili vardır. Pek çok eğitim yöneticisinin kendine has bir takım karar verme stilleri vardır. Dinklage (1968) sekiz tip farklı karar verme stili belirlemiştir. Bunlar: Planlı karar vericiler, Bocalayanlar, Sezgisel davrananlar, İçtepsel karar verenler, Uygucu davrananlar, Erteleyciler, Kaderci davrananlar, Risk korkusu taşıyanlar (Dinklage).

Araştırmada literatürde farklı sınıflara ve alt boyutlara ayrılan karar verme stilleri ölçeklerinden Melbourne karar verme stilleri ölçeği kullanılarak, karar vermede öz saygı ve karar vermenin alt boyutlarından erteleyici, kaçınan, dikkatli ve panik karar verme stilleri boyutunda sınıflandırma yapılmıştır.

Olumsuz yaşantılar karşısında güçlü kalabilmek olarak tanımlanabilecek psikolojik dayanıklılık kavramı, güncel ve önem taşıyan bir konu olarak göze çarpmaktadır. Psikolojik dayanıklılık (resilience), bir olumsuzluk durumu ile karşı karşıya kalındığında, risk faktörleri ve koruyucu faktörlerin etkileşimi sonucu oluşan süreçte, bireyin hayatındaki değişikliğe uyum göstermesini içermektedir. Psikolojik dayanıklılıkla ilgili yapılan çalışmalar risk karşısında bireyin uyum göstermesi üzerine odaklanmıştır. Bu çalışmada, psikolojik dayanıklılık durumunun karar verme stilleri üzerine etkilerini incelemeyi amaçlamaktadır.

Eğitim yöneticiliği eğitimin paydaşları düşünüldüğünde son derece önemli bir iştir. Eğitim bir toplumu topyekûn ilgilendiren bir olgudur. Hal böyle olunca eğitim yöneticiliğinde alınan kararlar önemli olmakta ve bu kararları alan eğitim yöneticilerinin üzerinde ki baskınında arttığı görülmektedir. Gerek mevcut sistem, gerekse okul ve çevrenin yakın ilişkisi sebebiyle okul yöneticiliği giderek stresli bir iş halini almıştır okulda yaşanan krizler psikolojik dayanıklılık kavramını öne çıkarmaktadır. Okul yönetimi, eğitim yönetiminin sınırlı bir alanda uygulanmasından ibarettir ve okullar eğitim sistemi içerisinde bir alt sistem özelliği taşıyan hizmet amaçlı örgütlerdir. Bu çerçeveden bakıldığında eğitim yönetimi alanındaki yapıtlar her türlü okul düzeyine inmekten çok, bütün okulları içine alan sistemlerin çözümlene ve birleşimini konu eder, bunu yaparken de eğitim yöneticisinin davranış biçimlerine ışık tutmaya çalışır. Böylece ortaya koyduğu genel kavram ve süreçlerin çevre ve okul düzeyinde uygulanmasını okul yöneticisine ve onun okul yönetimi hakkındaki bilgi ve becerilerine bırakır. (Bursalıoğlu, 2002) dolayısıyla okul yöneticisinin okulu yönetmekte yani kararlar vermek ve bunları uygulatmakta kendine has bir tarzı vardır. Okul yöneticilerinin bu tarzları yani karar verme stilleri onların kriz yönetim becerilerine yani psikolojik dayanıklılık düzeylerine göre anlamlı farklar içermekte midirler? Bu gerek yöneticinin yönetim tarzını anlamada gerekse yöneticilerin seçiminde ışık olacak önemli bir sorudur?

Okul içerisinde formel yetkileri en geniş olan ve buna dayanarak okula ait bütün girdilerin en verimli şekilde kullanılarak etkin bir hizmet üretilmesinde birinci derecede sorumlu görülen okul müdürlerinin psikolojik dayanıklılık düzeyleri ve karar verme stilleri arasındaki ilişkinin anlaşılabilmesi okul yönetiminde kalitenin artmasına yardımcı olacaktır.

Günümüzde yönetici ile lider arasındaki farklılıklara dikkat çekilirken en başta öğretim lideri olması beklenen okul yöneticilerinin eskiye nazaran daha demokratik yönetimi benimseyen, değişime açık, yenilikçi hatta dönüşümcü olmasına yönelik beklentiler vardır. Bu beklentileri karşılamada eğitim yöneticisinin karar verme stilleri ve psikolojik dayanıklılık düzeyi büyük önem taşır. Bu iki unsurun birbiri üzerine etkisini araştırmamın ana konusunu teşkil etmektedir.

Gerçekte, müdür formel yetkilerden güç alan bir üsttür. Ancak okuldaki diğer öğeler tarafından kabul edilir ve benimsenirse, liderlik statüsü kazanabilir. Buna karşılık liderin grubun başarı ve sürekliliğini sağlamak gibi sorumlulukları vardır. Bunları yapabilmesi için grup üyeleri ile etkileşmesi, değerlerini koruması ve problemlerini çözmesi gerekir. (akt. (Bursalıoğlu, 2002 ; 40) problemlerin çözümünde sağlıklı karar verme çok önemlidir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı eğitim yöneticilerinin Psikolojik dayanıklılık düzeyleri ile karar verme stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesidir.

Araştırmada eğitim yöneticilerinin psikolojik dayanıklılık düzeyleri ve karar verme stilleri arasındaki ilişkiyi incelerken, iki farklı yöneticilik pozisyonu arasında karar verme psikolojik dayanıklılık olarak anlamlı bir fark olup olmadığını da incelemeyi amaçlamaktadır.

1.3. Alt Amaçlar

Çalışmada, yukarıda belirtilen amaca bağlı olarak aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır:

1. Eğitim yöneticilerinin psikolojik dayanıklılık düzeyleri nedir.
2. Eğitim yöneticilerinin karar verme stilleri düzeyleri nedir.

3. Müdür ve müdür yardımcılarının psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
4. Müdür ve müdür yardımcılarının karar verme stilleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
5. Eğitim yöneticilerinin psikolojik dayanıklılık ve karar verme stilleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
6. Eğitim yöneticilerinin psikolojik dayanıklılık düzeyleri karar verme stillerini anlamlı düzeyde yordamakta mıdır?

1.4. Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi

Bu çalışmanın konusu eğitim yöneticilerinin karar verme stilleri ile psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını incelemektir. Bu yapılırken müdür ve müdür yardımcılarının psikolojik dayanıklılık düzeyleri ve karar verme stilleri de incelenecek bu iki eğitim yöneticisi arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı ele alınacaktır.

Karar vermenin eğitim yönetimi sürecinde çok kritik olduğu dikkate alınırsa psikolojik yapının da karar verme stilleri üzerine anlamlı bir etkisi var olduğu kabul edilirse, bu araştırma eğitim yönetimi açısından önem arz etmektedir.

Psikolojik dayanıklılık düzeyleri ile karar verme stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi üzerine yapılan literatür taramasında, konuyla ilgili olan çalışmaların nicelik olarak az olduğu, dolayısıyla bu konu ile ilgili literatürde bir boşluk olduğu görülmektedir. Yapılacak bu çalışma ile literatüre katkıda bulunmak amaçlanmaktadır.

Eğitim yöneticisi pozisyonu gereği sürekli karar veren, kararlar alan ve bunları uygulatan kişidir. Vermiş olduğu bu kararlarda literatürde daha önce pek çok farklı tanımı ve sınıflandırması yapılan karar verme stillerinde bazılarını kullanmaktadır. Her yöneticinin kullandığı karar verme stili birbirinden farklılık gösterebilir. Yöneticilerin kullandıkları bu farklı stillerin oluşmasında ya da seçilmesinde farklı etkenler etkili olabilir mi? Bir yöneticinin psikolojik durumu onun karar verme stilini etkiler mi? bu çalışma ile bu sorulara anlamlı cevaplar aranmaktadır.

Geleneksel düşünce yapısında olduğu gibi okul, sadece ders verilen bir kurum olmamakla beraber, öğretmenlerin ve öğrencilerin günün önemli bir kısmını geçirdikleri

birer yaşam alanlarıdır. Okul amaç ve işlevleri itibariyle politik, kültürel ve insan boyutu önem taşıyan bir örgüttür (Reyes, 1992; Çelik, 2012). Bu nedenle okullarda çalışan bireyler üzerinde okulun sembolik dünyasını oluşturan kurum kültürünün önemi büyüktür. Bu kültürün sağlıklı bir şekilde oluşturulabilmesinde en önemli aktör okulun müdürüdür. Psikolojik dayanıklılığı zayıf sağlıklı kararlar alınamayan bir okulda da bir kurum kültürünün oluşması pek mümkün olmamakla birlikte, okulun eğitim ve öğretim kalitesinde bir düşüş gerçekleşecektir. Çağdaş eğitim anlayışının dayandırılması gerektiği söylenen çağdaş yönetim biçimlerinin birçoğunun çıkış noktasını da örgütsel kültür oluşturmaktadır (Şimsek, 2003). Bu kültürde sağlıklı düşünüp kararlar alabilen eğitim yöneticileri ile sağlanabilir. Bunun için de psikolojik olarak dayanıklılığı yüksek ve doğru kararlar alabilen eğitim yöneticilerine ihtiyaç vardır.

Eğitim kurumları, teknolojik gelişmelerden ne kadar etkilenirse etkilensin eğitimin islemesi için insana ihtiyaç duyar. İnsanın, tamamen mekanik olarak çalışması mümkün olmadığı için çalışma hayatı ile psikolojik durumu yakından ilişkilidir. Psikolojik dayanıklılık, bireyin psikolojik olarak sağlıklı kalabilmesi için önemli bir kavramdır. Psikolojik olarak sağlıklı olmayan bireylerden iş hayatlarını da sağlıklı olarak yürütmeleri beklenemeyeceği düşünülecek olursa bireylerin psikolojik dayanıklılıkları üzerinde durmanın önemi daha iyi anlaşılacaktır. Psikolojik dayanıklılık, bilişsel düzeyde iyimser değerlendirmeler ve kararlı basa çıkma eylemleri aracılığıyla stres verici günlük olayların etkisini azaltmaya yönelik kişilik temelli bir eğilimdir (Crowley ve ark., 2003; Morrissey ve Hannah, 1986; Sezgin,2012).

Eğitim yöneticiliği oldukça sabır gerektiren bir meslek olduğu genel olarak kabul görmektedir. Ayrıca eğitim yöneticiliği görevi öğretmenlerin ikincil görevi olarak kabul edildiğin bir eğitim yöneticisi aynı zaman da öğretmenlik aslı görevi gereği derslere de girmektedir. Bir öğretmenin sınıfında farklı öğrenme düzeylerinde bulunan, çeşitli ihtiyaçları olan ve duygu düşüncelerini farklı davranış şekilleriyle ifade eden birçok öğrenci bulunmakta, eğitim yöneticisi öğretmen olarak bir yandan eğitim öğretim faaliyetlerini yürütürken bir yandan da okulun diğer problemleri ve ihtiyaçları ile ilgilenmek zorunda kalmakta, bir yandan da üst yönetime karşı yükümlülüklerini yerine getirme çabası içerisinde olmaktadır. Bu çok yönlü çalışma gerekliliği zaman zaman üst yönetim, öğretmen, öğrenci veya velilerle problem yaşamalarına sebep olabilmekte ve eğitim yöneticileri psikolojik olarak yıpranabilmektedirler. Öğretmen, öğrenci, okulun çevresi ve veliler ile sürekli iletişim halinde olan eğitim yöneticilerinin

psikolojik dalgalanmaları, kararlarına ve yönetim biçimlerine yansiyabilmekte ve bu durum eğitim öğretim ortamını negatif yönde etkileyebilmektedir. Özellikle merkezi ve büyük okullarda, gerek okuldan beklenti gerekse okulların sorunları fazla olmakta bu durum da bu okullarda çalışan eğitim yöneticilerinin psikolojik dayanıklılıklarının yüksek olmasını gerektirmektedir.

Eğitim yöneticiliği genel anlamıyla son derece stresli bir görevdir. Eğitim yöneticisi yöneticilik hayatının pek çok alanında strese ve baskıya maruz kalır. Her yöneticinin karşılaştığı bu baskı karşısında psikolojik dayanıklılık düzeyleri birbirinden farklıdır. Kimi yöneticiler baskı karşısında az etkilenirken, kimi yöneticiler ise baskı karşısında çok fazla etkilenirler. İşte yöneticilerin bu psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasındaki farklılık, onların karar verme stilleri üzerinde nasıl bir etki yapar. Psikolojik dayanıklılık düzeyi ile karar verme stilleri arasında nasıl bir ilişki vardır. Yapılacak araştırmada bu konu üzerine odaklanmaktadır.

1.5. Sayıtlar

- Bu araştırmada, veri toplama araçlarını cevaplayan eğitim yöneticilerinin sorulara samimi yanıt verecekleri, belirtilen görüşlerin ortamdaki etkilenmeyen objektif görüşler olduğu varsayılmıştır.

1.6. Sınırlılıklar

- Araştırma 2013-2014 eğitim öğretim yılında Yozgat ili Sorgun ilçesine bağlı resmi ve özel her seviyede örgün ve yaygın eğitim kurumlarında görev yapan eğitim yöneticileri (müdür, müdür başyardımcısı ve müdür yardımcıları) ile sınırlıdır.
- Araştırmada elde edilen veriler veri toplama aracı olarak kullanılan, Psikolojik Dayanıklılık Düzeyleri Ölçeği (Personal Views Survey III-R) ve Melbourne Karar Verme Stilleri ölçekleri ile sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

Psikolojik Dayanıklılık: Stresli yaşam olayları veya hastalık başlangıcı ile karşılaşıldığında bir direnç kaynağı olarak çalışan kişilik özelliğidir (Kobasa, 1979).

Karar Verme: Karar vericinin mevcut tüm seçenekler arasından amacına veya amaçlarına en uygun bir veya birkaç seçeneği seçme sürecine girmesi, Amaca ulaşmada, değişik hareket tarzları içinden etkili olanının seçimi işlemidir. En genel haliyle, karar verme karar vericinin mevcut seçenekler arasından bir seçim, sıralama ya da sınıflandırma yapması gibi bir sorunu çözmesi sürecidir. (Kirkwood, 1997)

BÖLÜM II

Bu bölümde konuya ilişkin kuramsal çerçeveyi çizebilmek amaçlanmış olup araştırmaya ilişkin temel kavramlara açıklık getirilmeye çalışılmıştır. Çalışma iki temel kavramı esas aldığından, çalışmanın iki temel kavramı olan psikolojik dayanıklılık ve karar verme stilleri ayrı ayrı ele alınarak açıklanmaya çalışılmış bu doğrultuda bir kavramsal çerçeve çıkarılmıştır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1 Psikolojik Dayanıklılık

Psikolojik dayanıklılık; bağlanma, kontrol ve güçlük olmak üzere üç boyuttan oluşan bir kişilik özelliğidir (Crowley ve diğ., 2003; Hanton, Evans ve Neil, 2002; Lambert ve Lambert, 1999; Lambert, Lambert ve Yamase, 2003; Maddi ve diğ., 2006; Maddi ve Khoshaba, 1994; Morrissey ve Hannah, 1986). *Bağlanma*, bireyin pasif bir biçimde olayların dışında kalmadan günlük olaylara dahil olması yoluyla gerçekleşen bir amaç ve anlam duygusu olarak görülmektedir. *Kontrol*, güçlüklerle karşılaşıldığında mutsuzluk hissetme yerine olayları etkileyecek, değiştirecek biçimde inanma ve bu şekilde davranma eğilimidir. *Güçlük* ise, değişimin günlük yaşamın doğal bir parçası ve güvenliği tehdit eden bir unsur olmaktan ziyade gelişim için bir uyarıcı olduğu yönündeki inançtır (Maddi ve diğ., 2006). Bu özelliği nedeniyle psikolojik dayanıklılık, yaşamın stres yaratan olumsuz etkenlerini azaltabilir ya da onlara karşı bir kalkan olabilir.

Psikolojik dayanıklılık düzeyi yüksek olan işgörenlerin daha başarılı ve etkili oldukları bilinmektedir (Maddi ve diğ., 2006). Dayanıklılığın bağlanma, kontrol ve güçlük boyutları, yaşanan olaylara ya da mevcut duruma ilişkin algıyı değiştirerek stresin etkisini ılımlılaştırır, bilişsel değerlendirme ve başa çıkmayı etkileyerek stresli yaşam olaylarının olumsuz etkisini azaltır. Bireylerin bağlılık hissetmemeleri, kendilerini güçsüz görmeleri ve değişimi bir tehdit olarak algılamaları ise yabancılaşmaya neden olur (Lambert ve diğ., 2003). Stresi kontrol etmeyi öğrenerek bireyin neşeli, enerji dolu ve verimli bir hayat geçirebileceğini belirten Norfolk (1989), stresle başa çıkmayı öğrenen dayanıklı bireylerin, hayatın olumsuz yanları altında ezilmeden, getirdiği imkânlardan güvenle faydalanabildiklerini belirtmektedir.

Psikolojik dayanıklılık, bireylerin stresle başa çıkmalarına yardımcı olarak onların zorlu yaşam koşullarıyla mücadele etmelerini (Judkins ve Rind, 2005; Lambert ve Lambert, 1999), yaptıkları işe ve çalıştıkları örgüte bağlanmalarını kolaylaştırır. Bu özelliği ile psikolojik dayanıklılığı yüksek bireylerin örgüte bağlılık düzeyleri daha yüksek, örgütten ayrılma ya da örgütü terk etme eğilimleri daha düşük olur.

Psikolojik dayanıklılık, stresin olumsuz etkilerini azaltan ve hastalığa yol açan gerginliği önleyen bir kişilik özelliğidir. Buna göre, psikolojik dayanıklılığı yüksek bireyler, günlük etkinliklere ve işlerine daha fazla bağlanır, yaşamlarını denetim altında tutar ve beklenmedik değişiklikleri gelişme için bir fırsat olarak görürler. Dayanıklılık düzeyi düşük bireylerde ise, uzaklaşma, dışsal kontrol odağı ve değişikliğe karşı direnç görülür (Klag ve Bradley, 2004; Maddi ve Khoshaba, 1996). Kişisel iyi olmaya ilişkin bir dayanıklılık modeli sunan Terzi (2005) de, psikolojik dayanıklılığın stresle başa çıkmada yardımcı olan bir kişilik özelliği olduğunu belirtmektedir.

Dayanıklılık, bilişsel düzeyde iyimser değerlendirmeler ve kararlı başa çıkma eylemleri aracılığıyla stres verici günlük olayların etkisini azaltmaya yönelik kişilik temelli bir eğilimdir (Crowley ve diğ., 2003; Morrissey ve Hannah, 1986;). Dayanıklılık, bireylerin psikolojik sorunlarını azaltan ve daha sağlıklı olmalarına yardım eden kişisel bir özellik olarak görülebilir (Harrison, Loiselle, Duquette ve Semenic, 2002). Bu yönüyle, psikolojik dayanıklılık kavramı varoluşçuluğa dayandırılır. Böyle bir yaklaşım, günlük yaşamın stresıyla başa çıktıktan sonra sağlıklı kalabilen bireylerin kendilerini hasta bireylerden ayıran bazı tutum, inanç ve davranışsal eğilimler gösterdiklerini kabul eder (Lambert ve Lambert, 1999).

Dayanıklılık, neden bazı bireylerin stresli yaşam olaylarıyla karşılaştıklarında daha fazla somatik ve psikolojik rahatsızlık geçirme riski taşırlarken, diğerlerinin sağlıklı kalabildiklerini açıklayan güçlü bir kişisel özellik olarak kabul edilebilir (Hanton ve diğ., 2003). Stresli olaylarla karşılaşan yüksek dayanıklılığa sahip bireyler, problem çözme ve planlama gibi daha yaklaşmacı stratejileri kullanarak kaçınmacı stratejileri tercih etmezler. Bu nedenle, etkili başa çıkma becerilerine sahip dayanıklı bireyler, daha az stres yaşarlar ve daha az rahatsızlık belirtisi gösterirler (Klag ve Bradley, 2004). Üstelik dayanıklı bireyler stresli yaşam olaylarıyla karşılaştıklarında, bunları kontrol etmek için aktif girişimde bulunurlar, deneyimi ya da yaşadıklarını ilginç

ve değerli olarak görürler ve bu olayları öğrenme ve gelişim için bir araç olarak değerlendirirler (Hanton ve diğ., 2003).

Psikolojik dayanıklılığın geliştirilmesi, bireylerin örgüt ortamının stresiyle baş etme becerileri kazanmalarına yardımcı olur (Lambert ve diğ., 2003). İş görenlerin stres ve mesleki tükenmişlik gibi sorunlarla baş etmelerine yardımcı olunması ve iş yaşamının kalitesinin artırılması da, örgüt açısından önemli yararlar sağlar. Kontrol duygusu yüksek işgörenler, örgüte bir denge ve sinerji getirir. Ayrıca, güçlüklerle baş edebilen işgörenler değişimle güdülenir ve bu durum örgüt için avantaj sağlar (Rudkins ve Furlow, 2003).

2.2Psikolojik dayanıklılık kavramı

Yaşadığımız süre boyunca çoğu zaman basımıza gelebilecek olan istenmedik olayları seçemeyiz veya engel olamayız. Çoğu yetişkin yaşamında en az bir kez travmatik bir olaya maruz kalmaktadır (Bonanno, Galea ve Vlahov, 2007). Travmatik olaylara maruz olma sıklığı bazı ruhsal ve fiziksel sıkıntıları da tetiklerken stresli yaşam olayları üzerinde çalışan araştırmacılar bireylerin olaylar karşısında farklı tepkiler verdiklerine ve farklı mücadele yöntemleri geliştirdiklerine dikkat çekmişlerdir. Stresle başarılı bir şekilde başa çıkma ve sağlıklı kalmak dayanıklılık olarak adlandırılan bir kişilik tarzıdır. Psikolojik olarak dayanıklı bireyler kendilerine ve dünyaya farklı bir bakış açıları vardır (Maddi ve Kobasa, 1984). Travmatik olaylara maruz kalan bireylerden psikolojik dayanıklılığı yüksek olanlar genellikle az psikolojik rahatsızlık belirtileri göstermişler ya da hiç göstermemişler ayrıca kişisel ve sosyal sorumluluklarını yerine getirmeye devam ettiklerini ve yeni görev ve deneyimleri karşılamaya hazır olduklarını belirtmişlerdir (Nicholas, 1993). Kobasa (1979) strese dirençli kişilerin yaşam karşısında bazı tipik tutumlar sergilediğini söylemektedir. Bunlar arasında değişime açıklık, yaptıkları iş her ne ise, kendini o işe verebilme ve olayların kontrolünü elinde tuttuğuna inanma tutumları yer alır (Kurt, 2011). Özetle psikolojik dayanıklılık da stresli yaşam olayları ile karşılaşıldığında bir direnç kaynağı olarak çalışan kişilik özelliği olarak tanımlanabilir (Terzi, 2008). Psikolojik dayanıklılık, zor yaşamsal tecrübeler karşısında kişinin kendisini toparlama gücü olarak da tanımlanmaktadır. (Garmezy 1991 Akt: Basım ve Çetin, 2011). Jackson, Firtko ve Edenborough (2007) ise sıkıntılı olaylara olumlu uyum yeteneği olarak tanımlamışlardır. Kobasa (1982)'ya göre, sosyal psikologlar önceleri stres ve hastalıklar

arasındaki ilişkiyi incelemeye almışlar ve bu araştırmalar araştırmacıların dikkatini kişilik özelliklerine çekmek için fırsatlar sağlamıştır. Böylece araştırmacılar bireylerin hareketlerini, düşünme şekillerini ve duygularını ayrı ayrı bireysel farklılıklar açısından incelemeye başlamışlar ve bazı bireylerin hastalık gibi stresli yaşam olaylarının üstesinden daha kolay geldiklerini fark etmişlerdir. Psikolojik dayanıklılığın çıkış noktasını stres ile hastalıklar arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalara dayandıran Kobasa (1979), Kurt (2011)' un aktardığına göre, psikolojik dayanıklılık kavramını ortaya atmak amacıyla ilk çalışmasını Illinois belediyesinde çalışanların baslarından geçen stresli yaşam olayları ve geçirdikleri hastalıkları incelemiştir. Araştırma sonucunda, yoğun stresli ancak düşük hastalık puanı alan kişilerin, psikolojik dayanıklılığı oluşturan bağlılık, kontrol ve mücadeleci kişilik özelliklerine sahip olduklarını belirlemiştir. Kobasa (1982)'de yaptığı araştırmasında da stresli yaşam deneyimleri ile hastalıklar arasında psikolojik olarak dayanıklı kişiliğe sahip bireylerin stresli yaşam deneyimlerinde ve hastalıklarında azalma olduğunu belirtmiştir. Psikolojik dayanıklılığın sağlık üzerindeki etkileri ile ilgili başka çalışmalar da vardır. Hull, Van Teuren ve Virnelli (1987), psikolojik dayanıklılığın üniter bir olgu olmadığını, kontrol eksikliği ve bağlılık eksikliği alt boyutlarının stresi etkilediğini bu nedenle sağlık üzerinde doğrudan etkisi olduğunu söylemişlerdir. Nicholas (1993) psikolojik dayanıklılık, öz bakım becerileri ve sağlık durumu arasındaki ilişkiyi incelemiş ve psikolojik dayanıklılık ile öz bakım becerileri arasında anlamlı ilişki olduğunu sonucunu bulmuş bu nedenle de psikolojik olarak daha dayanıklı insanların sağlık durumunun daha iyi olduğunu belirtmiştir. Florian, Mikulincer ve Taubman (1995), İsraili askerler ile çalışmışlar ve psikolojik dayanıklılığın ruh sağlığı üzerindeki etkilerini ölçmüşlerdir. Sorunlarla basa çıkma özelliğinin ruh sağlığını etkilediği sonucuna ulaşmışlardır. Hjemdal, Vogel, Solem, Hagen ve Stiles (2011), psikolojik dayanıklılık ve anksiyete, depresyon ve obsesif kişilik bozukluğu arasındaki ilişkiyi incelemiş ve psikolojik dayanıklılık yükseldikçe anksiyete, depresyon ve obsesif kişilik bozukluğu belirtilerinin azaldığı sonucuna ulaşmışlardır. Sağlık ve dayanıklılıkla ilgili çalışmalar, psikolojik dayanıklılığın stres ile hastalıklar arasındaki ilişkiyi ılımanlaştırdığını göstermiştir (Nicholas, 1993). Sağlık alınının yanı sıra sosyal alanlarda da psikolojik dayanıklılık ile ilgili çeşitli araştırmalara rastlanmaktadır. Bu çalışmalara örnek olarak Cencirulo (2001), ilköğretim ikinci kademe öğretmenlerinin iş doyumu ve dayanıklılık düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemiş ve psikolojik dayanıklılık ve iş doyumu arasında anlamlı

ilişki olduğu ancak deneyim süresi ve yaş değişkenlerinin psikolojik dayanıklılık düzeyini ve iş doyumunu etkilemediği sonucuna ulaşmıştır (Kurt, 2011). Terzi (2008), üniversite öğrencilerinin algıladıkları sosyal destek ile psikolojik dayanıklılıkları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonucunda sosyal desteğin psikolojik dayanıklılığı güçlendirdiği sonucuna ulaşmıştır. Terzi (2008), bireyin aile içinde ve aile dışında elde ettiği sosyal destek, karşılaştığı stresli durumu ve olası olumsuz sonuçlarını denetim altına almasını, bireye sorunlar karşısında yalnız olmadığı duygusunu sağlayarak geleceği daha olumlu algılamasına neden olduğunu belirtmiştir. Friborg ve Barlaug, Martinussen, Rosenvinge ve Hjemdal, (2005), psikolojik dayanıklılığın ile kişilik, bilişsel yetenek ve sosyal zekâ arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Psikolojik dayanıklılığın, kişilik, bilişsel yetenek ve sosyal zekâ ile ilişkili olduğunu savunmuşlardır. Friborg ve ark. (2005)'na göre bilişsel yetenek, daha analitik, yaratıcı ve pratik problem çözme yeteneğini ve sosyal zekâ, insanlarla sosyal ilişkilerini başarılı yönetme yeteneğini ifade etmektedir. Önder ve Gülay (2008) ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin psikolojik dayanıklılıklarını kendilik kavramı ve cinsiyet açısından incelemişler, kendilik kavramı ve cinsiyetin psikolojik dayanıklılık üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Araştırma sonucuna göre kız öğrencilerin psikolojik dayanıklılıkları erkek öğrencilerden yüksek çıkmıştır. Sezgin (2012), ilköğretim öğretmenlerinin psikolojik dayanıklılık düzeylerini, demografik değişkenle göre incelemiş, araştırma sonucunda, öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin cinsiyet, branş değişikliği, yaş ve mesleki kıdemle ilişkili olmadığı, sonucuna ulaşmıştır.

2.3. Psikolojik Dayanıklılık Boyutları

2.3.1. Kobasa'nın Yaklaşımı

Kobasa'nın yaklaşımı ve bu yaklaşıma göre psikolojik dayanıklılığın kontrol etme, bağlılık ve mücadeleci kişilik alt boyutları literatürde en çok dikkat çeken ve yararlanılan çalışmalardandır. Kobasa'nın yaklaşımına göre psikolojik dayanıklılık kavramını daha iyi anlayabilmek için varoluşçu yaklaşımı anlamak gerekir (C. E. Lambert ve V. A. Lambert, 1999; Terzi, 2005; Kurt, 2011). Varoluşçu yaklaşımın temel felsefesine göre insanlar özgürdür, kendi yaşamlarından kendileri sorumludur. Kendini gerçekleştirme kapasitesine sahiptir (Norcross, 1987). Lambert ve Lambert (1999)'e göre Varoluşçu yaklaşım, günlük yaşamda karşılaşılan streslerle etkin basa çıktıktan

sonra sağlıklı kalabilen bireylerin kendilerini hasta bireylerden ayıran tutum, inanç ve davranışsal eğilimler gösterdiklerini kabul eder (Kurt, 2011). Bu yaklaşıma dayanarak Kobasa psikolojik dayanıklılığın üç boyutu bulunmaktadır. Bunlar, kontrol etme, bağlanma ve mücadeleci kişiliktir (Nowack, 1985; Wallston, 1989; Sinclair ve Tetrick, 2000). Psikolojik dayanıklılığın bu üç boyutu bilisel değerlendirmeye ve davranışlara etki eder (Crowley, Hayslip ve Hobdy, 2003).

2.3.1.1.Kontrol Etme

Kontrolü elinde tutma, yaşamda güçlüklerle karşılaşıldığında kişinin kendisini çaresiz hissetmesi yerine olayların sonuçlarını ve kişilerini değiştirebileceğine olan inancıdır (Maddi, 2004; Kurt, 2011). Sağlık ile psikolojik dayanıklılık arasındaki araştırmalara dayanarak Wallston (1989) da sadece kontrol boyutu ile sağlık arasındaki ilişkiyi incelemiş ve kontrol ve insan sağlığı ile ilgili su üç bağlantının var olabileceğini söylemiştir:

- (a) Kontrol eksikliği strese sebep olan bir etken olabilir ve sağlığa doğrudan etki edebilir
- (b) Kontrol duygusu stres yaşayan kişi ile stresin zararlı etkileri arasında tampon görevi görebilir.
- (c) Kontrol duygusu bireyin bir veya birden fazla sağlıklı davranış ile ilgilenmesini sağlayabilir.

Yüksek kontrollü kişiler çevreleri üzerinde etkili olduklarına inanırlar (Crowley ve ark., 2003). Yaşamda güçlüklerle karşılaşıldığında, çaresiz kalmak yerine olayların sonuçlarını etkileyebilme inancı olan kontrol, öz disiplinli, başarı yönelimli olmayı, özerkliği ve içsel güdülenmeyi, karar verme becerisini, kişisel özgürlük ve seçim yapabilmeyi içermektedir (Kamya, 2000; Terzi, 2005). Özetle kontrol etme güçlükler karşısında kontrolün elinde olduğuna inanma ve stres yaratan durumun kalıcı olmadığına ve değişime inanma duygusudur.

2.3.1.2. Bağlanma

Psikolojik dayanıklılık teorisine göre, devam eden yaşam olaylarına katılma eğilimi olan bağlanma, amaç duygusunu, anlamlılığı ve kendini anlamayı yansıtır (Terzi, 2005). Bu boyut, bireylerin yaşamına sahip çıkma, kendi gücüne inanma, duygusal destek alma ve vermeye istekli olma, kısaca ne istediğinin farkına varma ile

oluşan gerçekçi yaklaşımdır (Kurt, 2011). Yüksek bağlı kişiler kendilerini ve çevrelerini ilginç ve uğraşmaya değer bulurlar. Bu nedenle her ne yapıyorlarsa yaptıkları şeyi çok anlamlı bulurlar ve yaptıkları işe merakları yüksektir. İşleri ile neşeli ve zahmet duygusundan uzak uğraşırlar. Tam bir sorumluluk hissederler ve amaç ve öz değerlendirme duygusuna sahiptirler (Maddi, 1990; Sinclair ve Tetrick, 2000; Crowley ve ark., 2003). Bağlanma boyutunda özetle hayata bağlanma ve yaşamsal olayları içten güdülenerek yerine getirme varken aynı zamanda yaşamı olduğu gibi kabul eden gerçekçi bir yaklaşımdır. Yaşama ilgi duyma, kendine inanma, duygusal destek almaya ve vermeye istekli olma, kendi değerlerinin ve amaçlarının farkına varma ile oluşan bu gerçekçilik, eğer durumlar değişirse bağlanma durumunun yeniden değerlendirileceğine işaret eder. Bu da bireyi mücadele etme boyutuna götürür (Kamya, 2000; Terzi, 2005).

2.3.1.3. Mücadeleci Kişilik

Maddi ve Khoshaba'ya (1994) göre değişmezliğin yerine değişimin günlük yaşamın doğal bir parçası ve değişimin güvenliği tehdit eden bir unsur olmaktan ziyade gelişim için bir uyarıcı olduğu yönündeki inançtır (Kurt, 2011). Başka bir deyişle hayatın rahat ve güvende olmaktansa öğrenerek gelişeceğine inanmaktır (Sinclair ve Tetrick, 2000). Mücadeleci kişilik boyutunu Terzi (2005) meydan okuma olarak ele almış, meydan okumayı, değişimi gelişme için fırsatlar sunan yaşamın normal bir yanı olarak görme olarak tanımlamış ve yeni şeyler denemekten hoşlanmayı, kendine güveni ve iyimserliği içerdiğini söylemiştir. Yüksek mücadeleci kişiliğe sahip kişiler, durağan hayat tarzından çok değişime inanırlar, değişimin onları geliştireceğine, yaşamın farklı yanlarını keşfetmelerini sağlayacağına inanırlar ve hayatı yeniden değerlendirmekte daha pozitifler (Crowley ve ark., 2003). Bu yeniden değerlendirmede mücadeleci kişiliğe sahip bireyler stresli yaşam olaylarını veya hastalık deneyimlerini de gelişimi için yararlı fırsatlar olarak değerlendirirler (Nicholas, 1993). 59 Özetle kontrol, birey beklenmedik bir olayla karşılaşsa dahi yeni durumun özelliklerine hakim olma, yaşamı tekrar kontrol altına alma çabasıdır. Kontrol çabasının bireyin yasama olan bağından kaynaklandığı söylenebilir. Çünkü Kobasa'nın modeline göre psikolojik dayanıklılık aynı zamanda yaşama bağlanmayı gerektirir. Bağlanma, yaşam olaylarına ve çevresine içtenlikle katılımı ifade ederken mücadelecilik, bu yaşam olaylarındaki değişimler karşısında vazgeçmemeyi, değişimlerden pozitif çıkarımlarda bulunmayı ifade eder.

2.3.2. Friborg, Hjemdal, Rosenvinge ve Martinussen'in Yaklaşımı

Psikolojik dayanıklılığı ölçmek için yapılan çalışmaların birçoğunda sadece bireysel eğilim ve tutumlar değerlendirilmiş, yaşam stresinin üstesinden gelmek için gerekli olduğu bilinen, aile ve aile dışı destekler yani sosyal faktörler değerlendirilmemiştir. Bir diğer eksiklik ise yaşa özgü bazı özelliklerin göz ardı edilmesidir (Friborg ve ark., 2003). Bu nedenle Friborg ve ark. (2003) yeni bir psikolojik dayanıklılık ölçeği geliştirme ihtiyacı duymuşlar ve yapı geçerliliğinin önemli yönlerini sağlamak amacıyla yetişkinler için dayanıklılık ölçeğini geliştirmişlerdir. Bu yaklaşıma göre psikolojik dayanıklılık beş alt boyuttan oluşmaktadır. Bunlar, kişisel güç, gelecek algısı, yapısal stil, sosyal yeterlilik, aile uyumu ve sosyal kaynaklardır. Friborg ve ark. (2005)'de yaptıkları çalışmada kişisel güç boyutunu kendilik algısı ve gelecek algısı olarak ikiye ayırarak elde ettikleri bu altı boyutun psikolojik dayanıklılığı daha iyi açıkladığını belirtmişlerdir (Basım ve Çetin, 2011). Psikolojik dayanıklılığın açıklanmasında rol oynayan birçok faktörden söz edilebilmesine karşın; yapılan çalışmalarda bu faktörlerin üç genel kategori altında toplanabileceği öne sürülmektedir. Bu kategoriler, kişisel yapısal özellikler, aile uyumu ve desteği ve dışsal destek sistemleri (sosyal çevre, is arkadaşları vb.) olarak sıralanabilir (Haase, 2004 Akt: Çetin ve Basım, 2011). Friborg ve ark. (2005) bu üç kategoriyi bir araya getirerek psikolojik dayanıklılığı değerlendirmeye çalışmışlardır. İlk kategori olan kişisel- yapısal özellikleri Friborg ve ark. (2005) kişisel güç ve yapısal stil boyutunda ele almışlar, kişisel güç boyutunu da kendilik algısı ve gelecek algısı olarak ayırmışlardır. Shavelson ve ark. (1976)'na göre kendilik, kişinin, diğer kişilerden gelen geri bildirimler, pekiştirmeler ve atıflarla birlikte, tecrübeleri ve çevreyi yorumlamalarıyla biçimlenen, kendisi hakkındaki bakış açıdır (Hisli Şahin, Basım ve Çetin, 2008). Kendilik algısı, bireyin benlik saygısı öz yeterliliği, kendini sevmesi, umut düzeyi, kararlılığı ve planlama yeteneğini içermektedir (Hjemdal, Friborg, Stiles, Martinussen ve Rosenvinge, 2006). Dolayısıyla kendilik algısı düşük olan insanların öz güvenleri ve öz saygıları düşüktür. Bu bireyler çevre üzerinde denetim kurmakta zorlanırlar ve yaşamın kontrol edilemeyen güçlerin yönlendirmesiyle sürükleneceklerine inanırlar (Tutar, Altınöz ve Çakır oğlu, 2009). Gelecek algısı, bireyin gelecek için planlarını ve hedeflerini gerçekleştirmek için fırsatlara olan inancını içermektedir (Hjemdal ve ark., 2006). Bireyin yakın veya uzak geleceğinde ulaşmak istediği amaçların şimdiki zamandaki eylemleri üzerindeki etkisi olarak da

tanımlanmaktadır. Kısa zaman algısına sahip bireyler, uzun zaman algısına sahip olanlara göre, 10 yıllık süreci psikolojik olarak daha uzak algılamaktadırlar (Lens, 1988; Avcı ve Erden, 2009). Yapısal stil bireyin günlük rutin işlerini planlama ve yapılandırma şeklini içermektedir (Hjemdal ve ark., 2006). Friberg ve ark. (2005)'na göre psikolojik dayanıklılığın diğer iki kategorisinde (aile uyumu ve dışsal destek sistemleri) bulunan sosyal yeterlilik, aile uyumu ve sosyal kaynaklar boyutları Hjemdal ve ark., (2006) tarafından şu şekilde açıklanmıştır: sosyal yeterlilik alt boyutu; bireyin dışa dönüklüğünü, sosyal adaptasyon yeteneğini, neşeli ruh halini, faaliyetleri başlatma yeteneğini, iletişim yeteneğini ve sosyal konulardaki esnekliğini içermektedir, aile uyumu boyutu bireyin ailesi ile paylaştığı değerleri ve aile içinde gördüğü desteği, ayrıca bireyin ailesinin sıkıntılar karşısında olumlu bakış açısını koruyabilme yeteneğini içermektedir ve son olarak sosyal kaynaklar boyutu, bireyin arkadaşları veya akrabaları gibi dış çevresinden gördüğü yakınlık ve sosyal destek algısını içermektedir.

Son yıllarda, davranış bilimleri alanında psikolojik dayanıklılık kavramı stresi azaltan ve olaylarla başa çıkma becerisini destekleyen bir kişilik özelliği olarak yoğun ilgi çekmektedir (Judkins ve Rind, 2005; Klag ve Bradley, 2004; Maddi ve diğ., 2006; Maddi ve Khoshaba, 1994; Morrissey ve Hannah, 1986). Bu ilgi gerek kavramsal çözümlene gerekse araştırma boyutunda kendini göstermektedir (Lambert ve Lambert, 1999). Bununla birlikte, bu kavramın tanımlamasının ve ölçümünün yeniden düşünülmesine gerek duyulduğu yönünde bir anlayışın bulunduğu söylenebilir (Klag ve Bradley, 2004).

Psikolojik dayanıklılık ile zihinsel sağlık arasındaki ilişkiyi (Maddi ve Khoshaba, 1994), psikolojik dayanıklılığın stres ve hastalığındaki rolünü (Klag ve Bradley, 2004), dayanıklılık, iş stresi ve stres azaltma stratejilerini (Lambert ve diğ., 2003), ergenlerde psikolojik dayanıklılığı (Morrissey ve Hannah, 1986), uyum, başa çıkma ve psikolojik iyi olma bağlamında psikolojik dayanıklılık kavramını (Lambert ve Lambert, 1999), sosyal fayda, yabancılaşma ve psikolojik dayanıklılık arasındaki ilişkiyi (Leak ve Williams, 1989), lisans öğrencilerinin akademik başarısı ile dayanıklılığı (Sheard ve Golby, 2007) ve iyi olmaya yönelik psikolojik dayanıklılığı (Terzi, 2005) konu alan bazı çalışmalarda psikolojik dayanıklılık önemli bir kişilik özelliği olarak incelenmiştir. Bununla birlikte, psikolojik dayanıklılık çocuk, ergen, yetişkin ve yaşlı gruplarında farklı araştırmalara konu olmuştur (Crowley, Hayslip ve Hobdy, 2003;

Lambert ve Lambert, 1999). Bu araştırmalarda psikolojik dayanıklılık, bireyin günlük yaşamını etkileyen önemli bir özellik ve stresle başa çıkmada gerekli bir beceri olarak kabul edilmektedir.

Aşırı stres, hastalıklara ve gerginliğe yol açarak bireyin çalışma verimini ve etkililiğini azaltır (Norfolk, 1989). Stresle uygun şekilde başa çıkılmadığında, uzun dönemde üretkenliğin azalması, yaşamdan zevk alamama ve yakın ilişkilerden uzaklaşma gibi olumsuz sonuçlar ortaya çıkar (Baltaş ve Baltaş, 2000). Ayrıca, psikolojik dayanıklılık kavramı, stres ve tükenmişlik ile ilişkilendirilmektedir (Lambert ve Lambert, 1999). İş görenlerin psikolojik dayanıklılık düzeyini artırarak stresle ve tükenmişlikle (zellikle duygusal tükenme) başa çıkmaya yardımcı olan örgütlerde, iş gücü kaybından doğan maliyetler azalır ve iş yaşamının kalitesi yükselir (Judkins ve Furlow, 2003). Bu bağlamda öğretmenlerde psikolojik dayanıklılık, mesleğin stresli yönleriyle baş etmeye yardımcı olabilir.

2.4 Karar ve karar verme kavramı:

Türk Dil Kurumu Genel Türkçe Sözlükte, karar kelimesinin anlamı olarak şu ifade yer almaktadır; “Bir iş veya sorun hakkında düşünülerek verilen kesin yargı”(TDK, Türkçe Sözlük). Karar, Mintzberg (1976)’in ifadesine de uygun olarak, eylem için gerekli unsurların tanımlanmasıyla başlayan ve eylem için spesifik bir yargının oluşmasıyla biten dinamik faktörler ve faaliyetler serisi olarak tanımlanmıştır” (Frishammar, 2003:318). Karar, örgütün faaliyetlerinin özüdür (Harrison, 2000:463). Karar verme kavramı ile ilgili bazı tanımlar ise şu şekildedir: Karar verme, eyleme geçmek için mevcut alternatiflerden birinin seçilmesi süreci olarak tanımlanır (Nutt, 1976:84). Karar verme, insan doğasının en önemli işlevlerinden biridir (Noone, 2002:21). Karar verme, alternatifler hakkında bilgi edindikten sonra, duruma en uygun sonuca ulaşabilmek için alternatifler arasından seçim yapma sürecidir (Chatoupis, 2007:195). Yöneticiler, her gün birçok farklı olay için karar verme işlemi gerçekleştirerek yönetim faaliyetini icra etmektedirler. Yönetim kavramı şu şekilde tanımlanabilir; Yönetim, önceden belirlenmiş amaçların etkili ve verimli bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için insanların birlikte çalışabilecekleri bir ortamın oluşturulması ve sürdürülmesi sürecidir (Koontz ve Weichrich, 1988:4). Yönetim, organizasyonel

amaçlara ya da hedeflere etkili ve verimli bir şekilde ulaşmak için çeşitli faktörlerin bir araya getirilmesi, koordine edilmesi ve kullanılması sürecidir (Gribbins ve Hunt, 1978:141).Yönetim ile ilgili tanımların çoğunluğunda, önceden belirlenmiş bir amacın gerçekleştirilmesine yönelik eylemler bütünü'nün 'yönetim' eylemi olarak tanımlandığı görülmektedir. Kişiler önceden tespit ettikleri bir ana eylemi ve/veya amacı gerçekleştirebilmek için çeşitli eylemler yapmaktadır. En temel noktadan bakıldığında yönetim eyleminin temelinde en az bir amaç belirleme durumunun varlığı görülmektedir. İşte tam bu esnada ilk karar verilmektedir. Yani, yönetim eylemi karar verme eylemi ile iç içe gerçekleştirilmektedir. Amacı olmayan bir yönetim eyleminden bahsetmek mümkün değildir. Çoğu durumda bu amacın gerçekleştirilmesi için alt amaçların veya hedeflerin de belirlenmesi ihtiyacı da ortaya çıkabilmektedir. Ve yine her bir alt amacın ve hedefin belirlenmesinde bir karar verme eylemi söz konusu olmaktadır.

Karar verme, Cosgrave (1996) tarafından bütün yöneticilerin en önemli görevlerinden biri olarak tanımlanmıştır (Cosgrave, 1996:28). Karar verme davranışı, büyük oranda, yöneticilerin davranışlarını özetleyen 3397 ve yöneticileri toplumdaki diğer mesleklerden ayırt eden bir eylemdir (Harrison, 1996:46). Diğer taraftan bakılırsa yönetim faaliyeti tamamıyla karar verme faaliyeti olarak görülebilir (Laroche, 1995:65). Hatta birçok yazar etkili kararlar verme eyleminin, yönetim faaliyetinin kalbinde yer aldığı konusunda hemfikirdirler (Johnson ve Powell, 1994:123). Mintzberg (1975), yönetimin on rolünden dördünü karar rolleri olarak tanımlamıştır.

Karar verme yönetim faaliyetlerinden yalnızca bir tanesi değil aynı zamanda yönetim faaliyetinin bir parçasıdır(Cosgrave, 1996:28). Başarılı örgütler, rakiplerine karşı en az üç farklı yolla rekabet üstünlüğü sağlarlar, bunlar; başarılı örgütler rakiplerine nazaran, daha doğru kararlar alırlar, daha hızlı karar alırlar, aldıkları kararları daha verimli bir şekilde uygularlar (McLaughlin, 1995:443). Bütün yönetsel sorumluluklarda, yönetme ve liderlik edebilme kabiliyeti, ilk olarak etkin kararlar verebilme ile geliştirilebilir, çünkü kararlar eylemlerin temellerini oluşturmaktadırlar (Rausch, 2003:979). Örgütlerde karar vermenin anlaşılması için örgütsel kültür kavramına da bir hayli dikkat çekilmektedir. Kültürle ilgili yapılan birçok önemli tanımdan biri de şudur; “ 'kültür' bir grubun üyelerinin paylaştıkları geçmişleri, normları, değerleri ve inançlarıdır. Örgütlerde karar verme eylemi temel olarak, örgütün

değerleri ve amaçları ile ilişkilidir. Karar vermede başarılı olabilmek için, örgütün lideri, örgüt içerisindeki bireysel değerler ve kültürü, gözden geçirmeli ve örgüte uygun olan bir karar verme yöntemini seçmelidir. Eğer ki karar, doğru değerleri yansıtmıyorsa, bu karar muhtemelen örgüt içerisindeki tansiyonu yükseltecek ve başarısız olacaktır (Briggs ve Little, 2008:18-22). Çünkü kültür, bir organizasyonun karar verme yönteminde yaşamsal bir rol oynamaktadır (Yousef, 1998:366). Yukarıdaki tanımlardan da görüldüğü gibi, karar verme eylemi araştırmacıların tümü tarafından örgüt içerisindeki kültürden etkilenen, yönetimin-yöneticinin en önemli faaliyetlerinden biri olarak tanımlanmış, hatta yönetim eyleminin karar verme eylemi ile özdeş bir niteliğe sahip olduğu vurgulanmış, karar verme eylemi olmadan yönetim faaliyetinin gerçekleştirilemeyeceği ifade edilmiştir. Karar verme eylemi anlık bir hadise gibi görünse de aslında bir sürecin sonucunu ifade etmektedir. Genel anlamda süreç, belirli bir sona ulaştıran bir dizi eylem ve çalışmaların tamamı olarak tanımlanabilir. Karar verme işlevinde de böyle bir süreç bulunmaktadır. Karşılaşılan çeşitli sorunları çözmek için, karar vermek amacı ile yapılan çeşitli eylem ve işlemler karar verme sürecini oluşturur. Evrensel bir karar verme süreci yoktur. Karar türüne yönetim tarzına, karar vericinin şahsi fikirlerine, işin yapısına ve çevre koşullarına göre değişik süreç tanımları görülebilmektedir (Akaytay, 2004: 6). Özetle karar verme Karar vericinin mevcut tüm seçenekler arasından amacına veya amaçlarına en uygun bir veya birkaç seçeneği seçme sürecine girmesi, Amaca ulaşmada, değişik hareket tarzları içinden etkili olanının seçimi işlemidir. En genel haliyle, karar verme karar vericinin mevcut seçenekler arasından bir seçim, sıralama ya da sınıflandırma yapması gibi bir sorunu çözmesi sürecidir.

2.5. Karar Verme Davranışı ve Karar Verme Stilleri

2.5.1. Karar Verme

Karar verme, kişinin çok sayıda eylem alternatifi belirlediği, değerlendirdiği ve bu alternatiflerden birisini uygulamak için seçtiği karmaşık bir aşamalar bütünü olarak tanımlanır (Phillips ve değerleri, 1984). Kuzgun'a göre (1992), karar verme ise bir ihtiyacı gidereceği düşünülen bir objeye götürecek birden fazla yol olduğu zaman, yaşanan sıkıntıyı giderici bir yöneliş olarak tanımlanabilir Karar verme aynı zamanda bilişsel bir süreçtir (Von Winterfeld & Edwards, 1986). Bu süreç, problemin ortaya

konulması ile başlar, kararların uygulanması ve sonuçların değerlendirilmesi ile biter (Adair, 2000).

Karar verme sürecinin etkinliği karar veren kişiye bağlıdır. Çünkü karar verme sürecinde bireylerin izlediği yöntem ve kişilik özelliği önemlidir (Shiloh, ve diğer, 2001). Bu özelliklerden birisi kişinin öz-saygısıdır. Öz-saygı, kişinin özünü bir nesne olarak ele alıp değerlendirmesi sonucunda kendisi hakkında vardığı yargılardır. Yine öz-saygı, kendini önemli görme, kendini kabul etmedir (Kuzgun, ve Bacanlı, 2005).

İnsan akıl, düşünce ve irade ile donatılmış bir varlıktır. Önceden saptanmış amaçlara ulaşmak üzere bu donanımı kullanmaktadır. Karşılaştığı durumlar, bilinçli ya da bilinçsiz olarak bir karar verme işlemi gerektirmektedir. Zihinsel bir süreç olarak karar verme, insanın en önemli yaşam becerilerinden birisidir.

Karar verme, kavram olarak incelendiğinde farklı şekillerde tanımlandığı görülmektedir. Kuzgun(2005)' e göre karar verme, bir gereksinimi giderecek çeşitli nesnelere olduğu ya da gereksinimi gidereceği düşünülen belli bir nesneye götürecek birden fazla yol olduğu zaman yaşanan sıkıntıyı giderici bir yöneliş olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca karar verme kavramı (Taymaz, 2000);

- a) Eylemi etkileyen her türlü yargı,
- b) İnsanın istediği sonuca ulaşmak için alternatifler arasından seçim yapması,
- c) Bir sorunu çözmek için uygulanacak yaptırımı tespit etme süreci,
- d) Yapılan değerlendirmeler sonucunda hüküm verme süreci,
- e) Olay ya da sorunla ilgili bilgileri yorumlayarak ve kıyaslama yaparak bir yargıya varma süreci olarak da tanımlanmaktadır. Bu bağlamda, karar verme dinamik bir süreçtir ve birey bu süreçte etkin rol oynamaktadır(Ersever,1996). Kuzgun (1993) , dinamik ve karmaşık bir süreç olan karar vermeyi etkileyen çeşitli etmenler arasına toplumsal değerler ve kültürel sınırlamaları eklemiştir.

Kuzgun (2000)' e göre karar verme davranışının ortaya çıkabilmesi için üç koşulun bulunması gerekmektedir:

1. Karar verme ihtiyacını ortaya çıkaran bir güçlüğün varlığı ve bu güçlüğün birey tarafından hissedilmesi.

2. Güçlüğü giderecek birden fazla seçeneğin bulunması.
3. Bireyin seçeneklerden birine yönelme özgürlüğüne sahip olması.

2.5.2. Karar Verme Süreci

Bireyin karar vermesiyle ilgili kuramsal görüşlerde iki temel yaklaşımın benimsendiği ve bu yaklaşımların sonuç üzerine yoğunlaşan yaklaşımlar ve süreç üzerine yoğunlaşan yaklaşımlar olduğu belirtilmiştir (Zeleny, 1982; Gati ve Tikotzki, 1989; Akt. Ersever, 1996).

Karar kuramıyla ilgili araştırmaların karar verme süreci üzerinde yoğunlaşması gerektiğini belirten Zeleny (1982), karar verme sürecinin evrelerini üçe ayırmaktadır (Akt: Ersever, 1996):

1. Karar öncesi dönem; öncelikle bir çatışmayla başlar ve bu çatışma bireyi karar vermek üzere güdüleyen bir gerginliğin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Birey ideal olduğunu düşündüğü seçenekler aramaya başlar, seçenekleri ve ortaya çıkartacağı sonuçları kapsamlı bir şekilde değerlendirir. Karar verici durumundaki birey, elde ettiği bilgileri kendisine göre değerlendirmekte ve bir sıraya koymaktadır.
2. Karar döneminde karar verici; karar durumuna uyum sağladıktan sonra, elinde bulunan tüm seçenekleri ideal olanla karşılaştırmakta ve elemeye başlamaktadır. Birey ideale en yakın olduğunu düşündüğü seçeneğe yönelmekte ve karar verici olarak uygulamaya koyacağı kararı belirlemektedir.
3. Karar sonrası dönemde ise; karar verici verdiği kararın uygulanması sonucunda ortaya çıkan durum hakkında bir değerlendirme yapmaktadır.

Berland (1974; Akt. Kuzgun, 1993) ise karar verme sürecinde birbirini mantıklı bir şekilde izleyen şu aşamaların varlığını vurgulamaktadır:

1. Problemin hissedilmesi,
2. Problemin tanımlanması,
3. Seçeneklerin belirlenmesi,

4. Seçeneklere ilişkin bilgi toplanması,
5. Toplanan bilgilerin ihtiyaçlara uygunluğunun değerlendirilmesi,
6. Uygun olan seçeneğin saptanması,
7. Planın uygulanmaya konması,
8. Sonucun değerlendirilmesi

Karar verme süreci ile ilgili olarak birçok araştırmacı özde benzerlik detayda farklılık gösteren çok sayıda süreç tanımlamışlar ve yine birbirlerine özde benzerlik gösteren birçok yorumda bulunmuşlardır. Karar verme süreci ile ilgili olarak Mintzberg ve Westley (2001)'in yorumları ise şu şekildedir: Karar verme süreci açık bir şekilde şöyle tanımlanabilir;

1. Tanımlama
2. Teşhisi koyma
3. Dizayn etme
4. Karar verme (Mintzberg ve Westley, 2001:89).

Bir başka yazar ise karar verme sürecini problemin karmaşıklığı ile ilişkilendirmiş ve şöyle demiştir: Karar verme süreci problemin karmaşıklığına bağlı olarak değişmektedir (Fahey, 1981:56). Aynı zamanda karar verme, devamlılık arz eden bir süreçtir, verilen bir kararın ardından ardıl kararların verilmesi gerekebilir (Rowe, 1989:34). Ayrıca, örgüt yapısındaki oluşumlara göre de karar verme süreci değişebilmektedir. Karar verme sürecini, stratejik kararları vermeyi ve stratejik durumu tespit etme kararını örgütün organizasyonel yapısı da etkilemektedir (Fahey, 1981:57).

2.5.3. Karar Verme Stratejileri ve Stilleri

Karar verme çalışmalarında öncelikli ilgi, bireylerin kararlarında neyi temel alarak nasıl karar verildiğinin araştırılması olmuştur. Buna göre karar verme süreci ideal olarak, problemi tanımlama ya da anlama amacıyla bilgi toplama süreci ile başlar (Bransford ve Stein, 1985; Gleissman, 1982; Polya, 1957; Akt. Shepard, 1995). Bu

noktada da karar verme stratejileri ve karar verme stilleri anahtar kelimeler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Karar verme stratejisi bireyin bir soruna karar verme yaklaşımını ve karar verirken izlediği yöntemleri içermektedir (Kuzgun, 2000). Bireylerin izlediği yöntem ve kişilik özellikleri kararın niteliğini etkileyecektir. Karar verme sürecinin etkinliği karar veren kişiye bağlı olup burada bireyin özsaygısı ve güveni baskın değişkendir.

Karar verme stratejileri, kullanımlarında harcanılan çaba ve etkililikleri açısından farklılıklar gösterebilmektedir (Payne, Bettman ve Johnson, 1993; Akt: Ersever, 1996). Dinklage (1967) karar verme sorunu ile karşılaşan gençler üzerinde yaptığı gözlem ve araştırmalar sonucunda sekiz farklı karar verme stratejisi belirlemiştir (Akt: Kuzgun, 2000):

1. **İçtepisel davrananlar:** Bu karar stilini benimseyen bireyler, karşısına çıkan ilk seçeneğe yönelirler, kararları ani olup salt duygulara ve isteklere dayalıdır.
2. **Kaderciler:** Bu gruptaki bireyler sorunun çözümü veya kararı çevresel olaylara veya kadere bırakırlar.
3. **Boyun eğenler:** Bu gruptakiler karar verirken başkasının planına veya önerilerine boyun eğenler, kendi iradelerini ortaya koymazlar.
4. **Erteleyenler:** Kararı erteleyenler sorunu askıya alırlar, sorunun üzerinde düşünmeyi ve eyleme geçmeyi ileri bir tarihe bırakırlar.
5. **Kendine eziyet edenler:** Bu gruptaki bireyler seçenekler hakkında bilgi toplamaya ve onlar üzerinde düşünmeye fazla zaman harcarlar ve topladıkları verilerin içinde kaybolurlar.
6. **Plan yapanlar:** Bu stratejiyi benimseyenler belli bir hedefe götürecek seçenekleri sistematik olarak inceler ve isteklerle olanaklar arasında bir denge oluşturacak en uygun seçeneği bulmaya çalışırlar.
7. **Sezgisel davrananlar:** Bu karar stratejisini kullananlar, karar verme sorununa kısmen mistikçe, kısmen bilinçaltı güdülere ağırlık veren bir yaklaşım içindedirler. Kişi belli bir kararın doğru olduğundan emindir.

8. Donup kalanlar: Bu gruba giren bireyler karar verme sorumluluğunu hissederler ama ona yaklaşma gücünü kendilerinde bulamazlar, bir karar planı yapamazlar, erteleme kararı da veremezler, bilgi toplamaktan, seçenekler üzerinde düşünmekten kaçınırlar ama karar vermeleri gerektiğinin de bilincindedirler.

2.5.4 Karar Verme Stilleri:

Bireyler kendi özelliklerine göre çeşitli karar verme stilleri kullanırlar. Karar verme stili; bir karar alma durumunda bir kişinin yaklaşım, tepki ve eylemleri olarak tanımlanabilir (Phillips ve diğerleri, 1984). Deniz' e göre (2004) bireyler karar verme sürecinde; dikkatli, kaçınan, erteleyici ve panik karar verme stillerini kullanır.

Karar verme stillerindeki araştırmalar, insanların karar almalarında çok farklı yöntemler kullandıklarını göstermiştir. Bireylerin kişilikleri, kişisel becerileriyle birleştikçe farklı yönlerden karar vermelerine yol açmaktadır. Bu da, karar verme stillerini kullanmak demektir (Tümer, 1999).

Kişilerin karar verme sürecini etkileyen değişken olan karar verme stilleri; bir karar alma durumunda bir kişinin yaklaşım, tepki ve eylemlerde bulunduğu duruma denir (Phillips ve diğerleri, 1984) Aynı zamanda karar verme stili, karar verme ve problem çözmek için bilgiyi değerlendirmedeki bireysel farklılığı ifade eder (Thunholm, 2004). Bireyler karar verme sürecinde farklı stiller kullanmaktadırlar.

Deniz'e göre (2004) bireyler karar verme sürecinde; dikkatli, kaçınan, erteleyici ve panik karar verme stillerini kullanır. Dikkatli karar verme stilini uygulayan bireyler, karar vermeden önce özenle ilgili bilgiyi arar ve alternatifleri dikkatlice değerlendirdikten sonra seçim yapar. Kaçınan karar verme stilini uygulayan bireyler; karar vermekten kaçınır, kararları başkalarına bırakma eğilimindedir. Böylece sorumluluğu bir başkasına devrederek karar vermekten kurtulmaya çalışır. Erteleyici karar verme stilini uygulayan bireyler; kararı sürekli erteleme, geciktirme ve sürüncemede bırakmaya çalışır. Panik karar verme stilini uygulayan bireyler, bir karar durumuyla karşı karşıya kaldıklarında kendilerini zaman baskısı altında hissederler. Bunun sonucu olarak, düşüncesiz davranışlar sergileyip acele çözümlere ulaşma

eğilimindedirler (Deniz, 2004). Araştırmalar sonucunda karar verme sürecinin bireysel farklılıklardan etkilendiğini tespit edilmiştir (Parker and Fischho, 2005).

Her ne kadar tümü aynı verimlilikte olmasa da karar vermek için birbirinden farklı birçok stil bulunmaktadır (Beach ve Mitchell, 1978:441). Karar verme stilleri ile ilgili olarak yapılan literatür taramasında içerik itibariyle birbirine büyük oranda bezerlik gösteren ancak detayda farklılaşan birçok farklı karar verme stili tanımına ulaşılmıştır. Bu tanımlardan bazıları şu şekildedir: Karar verme stili bireyin karar verme durumu ile karşı karşıya kaldığında sergilemiş olduğu, öğrenilmiş, alışkanlık haline gelmiş bir yanıttır (Scott ve Bruce,1995:820). Karar verme stili karar verme sürecinde etkilenen bireyin karakteristik bir davranışıdır (Hulderman, 2003:4). Kişilerin karar verme davranışına farklı yollardan yaklaştıkları bilinmektedir. Bazıları konu ile ilgili daha fazla bilgi edinerek açık analizler yaparken bazıları daha çok sezgiselliklerine güvenirlere. Bazıları kararlarında başkalarının yönlendirmelerini beklerken, bazıları bağımsız olmayı bilhassa tercih ederler. Bazıları karar verme sürecine anında başlamayı tercih ederken, bazıları karar verme sürecinden kaçınmayı tercih ederler. Bu kişisel farkların algısal yeteneklerden ve zekâdan bağımsız olduğu ancak daha çok motivasyon ve kişisel farklarla ilişkili olduğu düşünülmektedir (Galotti ve diğ, 2006:630). Scott ve Bruce (1995), kendilerinden önce, karar verme stilleri üzerine yapılan ve karar vermeyi, ‘kişinin karar verme durumuyla karşı karşıya kaldığında sergilediği öğrenilmiş ve alışılmış yanıt’ olarak tanımlayan bütün çalışmalarını birleştirmeye çalışmışlardır. Ayrıca karar verme stilleri ile ilgili olarak o güne dek oluşturulan kavramsal iskeletin açık ve net olmadığını, karar verme stilleri alanıyla ilgili bütün çalışmaların neticesinde de konuyla ilgili faydalı enstrümanların ve sentezlenmiş verilerin yeterince oluşmamış olduğunu işaret etmişlerdir. Bu çalışmada literatürde yer alan karar verme ölçeklerinden Melbourne karar verme stilleri ölçeği kullanılacaktır.,

2.6 Karar Verme Tarihçesi

İnsanoğlu tarihsel süreç içerisinde karşılaştığı zor kararlar karşısında her zaman farklı güç ve kaynaklardan destek arayışına girmiştir. Zamanla, karar verme alanında daha çok mantığa uygun temeller geliştirilmiştir. Rönesans ile birlikte, karar verme, risk alma ve belirsizlik konularında matematiksel yaklaşımının da temelleri atılmıştır. 17. ve 18. yy.larda kök salmaya başlayan fayda teorisi ve oyun teorisi ile çalışmalar hız kazanmıştır. Bu çalışmalarla, fayda teorisi yeniden canlanmış ve sonunda çok kriterli

karar verme yaklaşımı ortaya çıkmıştır. Bu yaklaşım verdiğimiz kararın bize en fazla faydayı sağlayacak karar olduğundan nasıl emin olabiliriz? Rasyonel bir insan nasıl karar vermeli? Gerçek hayatta insanlar nasıl karar verirler? Karar vericilere kararı iyileştirmek için nasıl destek sağlanmalıdır? Gibi sorulara yanıt arar.

2.7 Karar Teorisi ve Analizi

Karar teorisi, karar verme sürecine analitik ve sistematik bir yaklaşımdır. Karar analizi, Eylemi açıklığa kavuşturmak için tasarlanan karar hakkında karar analisti ile karar verici arasındaki kaliteli diyalog (Howard, 1982) Karar verme gerektiren sorunların matematiksel modelini ortaya koyan ve bir hareket tarzı öneren bir yöntem (Evren ve Ülengin, 1992) Seçenekler arasından seçim sorunlarının modellenmesi ve çözümü için şekillendirici (normatif) bir yaklaşım (White, 1990; Brown, 1992)

2.8 Karar Vermede Kullanılan Yaklaşımlar

Karar teorisi, insanların karar ve yargı üretme süreçlerini incelerken iki temel yaklaşım kullanır.

2.8.1 Sayısal (kantitatif- niceliksel) Yaklaşım

Niceliksel: Sayısal analize dayalı bir yaklaşımdır.

2.8.2 Sözel (kalitatif- niteliksel) Yaklaşım

Niteliksel: Temel olarak sezgi, yargı ve deneyime dayanır.

2.9 Kararın Kalitesi

Kararların iyi olup olmaması, sorunları hangi ölçüde çözümlediğine bağlıdır. Kararın kimin veya neyin faydasına hizmet ettiği de önemlidir. Kararın uygulanması sonunda istenmeyen sonuçlar da meydana gelebilir. Bunu kararın maliyeti olarak ele almak gerekir.

İyi Karar Verdiğiniz kararlara bağlı olarak kim ve ne olduğunuz, nerede bulunduğunuz, ne kadar mutlu olduğunuz belirlendiğinden karar verme ve özellikle verilen kararın kalitesi insan hayatı boyunca önemli bir yer tutar.

İyi bir karar; mantığa dayanır. Tüm mevcut kaynakları kullanan, tüm olası seçenekleri inceleyen, sayısal bir yöntem uygulayan karardır. İyi karar verme için, Karar Verme Sürecine dahil olan kişilerin tercihleri ve düşünceleri ile konuyla ilgili bilgileri birleştiren yapısal bir yöntem kullanmak gerekir. (Kirkwood, 1997) İyi karar verme sanatı sistematik düşünce ile oluşur (Hammond ve diğ., 1999) Karar verme kalitesini ölçecek tek bir ortak ölçü saptanamamıştır (Olson ve Courtney, 1992)

Bir kararın kaliteli karar iyi karar olması hedefe ulaştıran karar olmasıdır. Kararın iyiliği, etkililik, verimlilik, uygulanabilirlik, zamanlama ve öngörünün bir fonksiyonu olarak ifade edilebilir.

2.10 Rasyonel Karar Verme

İnsanlar ekonomik tercihlerini yaparken rasyonel (akılcı) davranırlar. İnsanlar tüketici olarak faydalarını ve üretici olarak karlarını maksimize etmeye çalışırlar. Bu davranış biçimleri hiçbir şart altında delinemez. Bu doğrultuda, insanların ekonomik alternatifler arasında nasıl seçim yaptığını belirlemeye çalışmak önemlidir. Tutarlı bir içsel mantık ve muhakemeye göre verilen kararlar rasyonel sınıfta yer alır. Rasyonel bir insanın düşüncesi ve karar süreçleri her zaman tutarlı ve uyumlu matematiksel ve mantıksal operatör ve teorilerle modellenmeye çalışılmıştır. Bu modellerde insanlar karar vermeden önce tüm alternatifleri ve bilgileri edinebilen, sonrasında bu alternatifler arasından optimum seçimi yapabilen varlıklar olarak kabul edilir.

2.10.1 Rasyonel Karar Vermenin Temel Varsayımları

Karar verici, her alternatifi bilmektedir ve karar verirken hepsini göz önüne almaktadır. Karar vericinin tercihleri arasında kesin tercihleri vardır. Karar verici kendi faydasını maksimize edecek tercihi yaparken gerekli her hesaplamayı ve karmaşık ölçümleri yapabilecek niteliktedir.

2.11 Sezgisel Karar Verme

İnsanların karar verirken, yargılarda bulunurken, problemleri analiz ederken ; karmaşık ve/veya tam olmayan bilgi yığınlarını zihinlerinde işlerken kullandıkları kısa

yollardır. Sezgisel kurallar sezgi, tecrübe ve karşılaştırma yoluyla geliştirilmiş kurallardır. Sezgisel kurallar, her zaman en iyi sonucu garanti etmezler.

2.12 Karar Verme Bileşenleri

Karar verme sürecinin dört temel bileşeni bulunmaktadır: problem, karar değişkenleri, alternatifler ve karar paydaşları yani karar sürecine katılanlar. Karar değişkenleri olarak da üç alt boyut bulunmaktadır bunlar: amaç, kriter ve ölçüttür.

- Problem
 - Karar Değişkenleri
 - Amaç
 - Kriter
 - Ölçüt
- Alternatifler
- Karar Paydaşları (karar sürecine katılanlar)

Problem: Problem, gerçek durum ile gerekli (istenilen) durum arasındaki farktır. Bir problem, önemli ve istenmeyen bir durum olmasına rağmen, muhtemelen zorlukla, bazı yöntemler kullanılarak çözülebilir (Smith, 1989) .Genellikle, bir problemin nedenleri bilinmez. Bu durumda, problemi oluşturan nedenleri bulmak ve düzeltici faaliyetleri tanımlamak için kök neden analizi kullanılır. Problemin karakteristiğini üç durum belirler (Evans, 1989):

- Seçim yapılması gereken alternatif davranış biçimlerinin olması
- Bu seçimin gelecekte önemli etkilerinin olması
- Hangi davranış biçiminin seçileceğine dair kaygıların bulunması

Karar Değişkenleri: Amaç, başarılması veya ulaşılmaması istenilen ifadedir. Kriter, alternatifleri belirli bir eksene (significance axis) veya bakış açısına bağlı olarak kıyaslama imkânı sunan bir araçtır (Bouyssou, 1990). Farklı kriterler alternatiflerin farklı boyutlarını temsil ettiklerinden, bazen aralarında uyumsuzluk (ihtilaf) oluşabilir.

Ölçüt ise amaca ulaşma derecesini ölçme imkânı sunan bir karar bileşenidir (Keeney, 1996). Bir ölçüt, bir alternatifin temel özelliğini, kalitesini ve verimlilik parametresini temsil eder (Evren and Ülengin, 1992). Ölçütler yapısal olarak 3 bölümde sınıflandırılır. Doğal Ölçütler: Herkes tarafından aynı şekilde algılanan ve genel kullanımı olan ölçütlerdir. Subjektif Ölçütler: Önceden belirlenen seviyelerin sözlü açıklamalarından oluşurlar. Dolaylı (Proxy) Ölçütler: Başarıya ulaşma derecesini ölçmenin yetersiz olması durumunda, dolaylı ölçütlerin kullanılması gerekebilir. Ölçütler fonksiyonel olarak 3 bölümde sınıflandırılır: Fayda Ölçütleri: Monoton olarak artan faydaya sahiptir. Ölçütün değeri arttıkça tercih önceliği artar. Maliyet Ölçütleri: Monoton olarak azalan faydaya sahiptir. Ölçütün değeri arttıkça tercih önceliği azalır. Monoton olmayan Ölçütler: Monoton olmayan faydaya sahiptir. Azami fayda, ölçüt aralığının ortalarında bir yerde konumlanmıştır.

Alternatifler: Alternatifler, karar verici için mümkün olan farklı davranış biçimlerini (adaylar, kararlar, vb.) temsil eder. Alternatiflerin sayısının sonlu/sonsuz olabildiği, elenebildiği, önceliklendirilebildiği ve sıralanabildiği kabul edilir. Bir alternatif kümesi;

- Elemanlarının sonlu ve yeterli derecede küçük olduğunda listelemenin mümkün olduğu
- Elemanlarının sonsuz veya sonlu ancak çok çok büyük bir listelemenin mümkün olduğu durumlarda elemanları niteleyen özelliklerinin tanımlanması ile tanımlanabilir.

2.14. Literatür Değerlendirmesi

Literatüre bakıldığında eğitim özelinde olmasa da özellikle işletmeler üzerine yapılmış psikolojik dayanıklılık düzeyleri ile ilgili çalışmalar bulunmaktadır, yine karar verme stilleri üzerine çalışmalar genel manada eğitim yöneticileri için değil işletmeler ve bunların yöneticileri üzerine hazırlanmış çalışmalardır. Eğitim özeline yapılan çalışmalar konusunda literatürde bir eksiklik bulunmaktadır. Güncel olarak yapılan çalışmalar aşağıda verilmiştir.

Sezgin (2012)'nin yaptığı çalışma doğrudan eğitim yöneticileri üzerine olmamakla beraber, araştırma ilköğretim okulu öğretmenlerinin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin incelenmesi yönünde yapılmıştır. Araştırmada ilköğretim okulu öğretmenlerinin psikolojik dayanıklılık düzeyleri bazı demografik değişkenlere göre incelenmiştir. Araştırmaya Ankara merkezinde yer alan ilköğretim okullarında görevli 347 öğretmen katılmıştır. Öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin belirlenmesi için 'Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği III-R' kullanılmıştır. Verilerin analizinde Bağımsız Gruplar İçin t-Testi ve Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı uygulanmıştır. Araştırmanın sonuçları, öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık toplam puanlarının cinsiyet ve branş değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar göstermediğini ortaya koymuştur. Bununla birlikte, psikolojik dayanıklılık ile yaş ve mesleki kıdem arasında anlamlı ilişkiler yoktur. Bu bulgular, öğretmenlerde psikolojik dayanıklılığın farklı kişilik özelliklerinin yanında kişisel ve örgütsel değişkenlerle ilişkilendirilerek araştırılması gerektiğini göstermektedir. Sonuç olarak ise: İlköğretim okulu öğretmenlerinin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin bazı demografik değişkenlerle ilişkisinin incelendiği bu çalışmada, öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin cinsiyet ve branş değişkenlerine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği sonucuna varılmıştır. Bununla birlikte, öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri ile yaş ve mesleki kıdem değişkenleri arasında anlamlı ilişkiler bulunamamıştır. Bu bulgular, araştırmaya katılan öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin ele alınan bu demografik değişkenlerle ilişkili olmadığını göstermektedir.

Araştırmanın önemli bulgularından biri, ilköğretim okulu öğretmenlerinin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin cinsiyete göre değişmediği yönündedir. Bu bulgu, psikolojik dayanıklılığın cinsiyete göre değişmediğini gösteren önceki araştırma bulgularıyla uyumludur (Chan, 2003; Crowley ve diğ., 2003; Harrisson ve diğ., 2002; Maddi ve diğ., 2006; Sezgin, 2009). Ancak, ilgili alanyazında cinsiyetin psikolojik dayanıklılık üzerindeki etkisine ilişkin araştırma bulguları çelişkilidir. Örneğin; Hannah ve Morrisey (1986) gençlerin psikolojik dayanıklılık puanları ile cinsiyetin ilişkili olduğu sonucuna vardıkları çalışmada, kızların psikolojik dayanıklılık düzeyinin erkeklerden daha yüksek olduğunu bulmuşlardır. Bunun aksine, Harrisson ve diğerleri (2002) ise cinsiyetin psikolojik dayanıklılık üzerinde etkili olmadığını sonucuna varmıştır. Maddi ve diğerleri (2006) de, dört ayrı araştırmanın sonuçlarını yansıtan çalışmalarında,

kolej öğrencileri ve çalışan yetişkinlerden oluşan birinci araştırmada psikolojik dayanıklılığın cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediğini belirtmişlerdir. Benzer şekilde, Chan (2003) öğretmenlerin genel psikolojik dayanıklılık düzeyleri ile dayanıklılığın üç ayrı faktörü olarak bağlanma, kontrol ve güçlük boyutları üzerinde cinsiyetin temel etkisinin anlamlı olmadığı sonucuna varmıştır. Bu farklı bulgular genel olarak değerlendirildiğinde, öğretmenlerde psikolojik dayanıklılığın cinsiyet ile ilişkili olmadığını gösteren araştırma sonuçlarının yoğunlukta olduğu söylenebilir.

Araştırmanın sonuçları ilköğretim okulu öğretmenlerinin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin sınıf ya da branş öğretmeni olma durumuna göre değişmediğini ortaya koymuştur. Bu bulgu, Sezgin (2009) tarafından yapılan ilköğretim okulu öğretmenlerinin psikolojik dayanıklılık düzeyi ile branş değişkeni arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı yönündeki araştırmanın sonuçlarıyla tutarlılık göstermektedir. Sınıf öğretmenliğinin görev ve sorumluluklar açısından branş öğretmenliğinden farklılık gösterdiği yanlar bulunmaktadır. Öğrencilerin yaş düzeyleri, öğrenim gereksinimleri, üstlenilen sorumluluklar ve karşılaşılan güçlükler göz önüne alındığında sınıf öğretmenlerinin branş öğretmenlerine göre psikolojik dayanıklılık düzeylerinin daha yüksek olması beklenebilir. Ancak, araştırmanın bulguları bu beklentiye doğrular nitelikte değildir.

Bu araştırmada ilköğretim okulu öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri yaş ile ilişkili bulunmamıştır. Buna göre, öğretmenlerin psikolojik dayanıklılığı yaşa bağlı olarak değişmemektedir. Bu bulgu, alanyazında daha önce yapılan bazı araştırmaların sonuçlarıyla paralellik göstermektedir. Psikolojik dayanıklılığı yaş ile ilişkilendiren Chan (2003) öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri ve dayanıklılık boyutları üzerinde yaş değişkeninin temel etkisinin anlamlı olmadığı sonucuna varmıştır. Başka bir araştırmada Harrisson ve diğerleri (2002) yaşın psikolojik dayanıklılık üzerinde etkili olmadığını bulmuşlardır. Başka bir çalışmada ise psikolojik dayanıklılık toplam puanının ve üç ayrı boyutunun yaş ile anlamlı ilişkiler göstermediği sonucuna varılmıştır (Maddi ve diğ., 2006). İlköğretim okulu öğretmenlerinin psikolojik dayanıklılığına ilişkin bir çalışmada da öğretmenlerin yaşları ile psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır (Sezgin, 2009). Alanyazında psikolojik dayanıklılığın yaşla ilişkili bulunduğu araştırmalar da söz konusudur. Örneğin yaş ilerledikçe kızların psikolojik dayanıklılık düzeylerinde anlamlı bir düşüşün

olduğunu gösteren araştırma sonuçları vardır (Hannah ve Morrisey, 1986). Yaşın ilerlemesine bağlı olarak öğretmenlerin mesleki deneyimlerinin, özellikle sınıf yönetimi ve öğretim becerilerinin artacağı yönündeki düşünce, yaşa bağlı olarak psikolojik dayanıklılık algısının yükselebileceği beklentisini doğurmaktadır. Bu çalışmada, öğretmenlerin yaşları arttıkça psikolojik dayanıklılık düzeylerinin arttığı yönünde anlamlı bir ilişki bulunmadığı gibi, çok düşük düzeyde de olsa yaş ile psikolojik dayanıklılık arasındaki ilişkinin negatif yönde olması ilginç bir sonuç olarak kabul edilebilir.

Araştırmada öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin mesleki kıdemle ilişkili olmadığı sonucuna varılmıştır. Bu bulgu, psikolojik dayanıklılık üzerine yapılan çeşitli araştırmalarla uyumlu görünmektedir (Harrison ve diğ., 2002; Sezgin, 2009). Öğretmenlik deneyim boyutunun önemli olduğu bir meslek olarak kabul edilebilir. Mesleğin ilk yıllarında yaşanan bazı zorluklar ve karşılaşılan güçlükler zamanla azalır, işe ilişkin bir kontrol algısı gelişir. Öğretmenlikte mesleğin ilk yıllarının daha zor geçtiği düşünüldüğünde, mesleki kıdem ile ilerlemesine bağlı olarak psikolojik dayanıklılık algısının artması beklenebilir. Ancak, zamanla yaşanması muhtemel mesleki tükenmişlik ya da stres kaynaklarının varlığını devam ettirme olasılığı, öğretmenlerin mesleki kıdemlerinin ilerlemesine rağmen psikolojik dayanıklılık düzeylerinin artmasını engelliyor olabilir. Bu nedenle, bu konuda daha detaylı araştırmaların yapılmasında fayda vardır. Çünkü öğretmenlerin demografik değişkenlerinin psikolojik dayanıklılık ile ilişkisine yönelik farklı ya da çelişkili araştırma bulgularının olması, bu konuda net bir düşünceye varmayı zorlaştırmaktadır. Ancak cinsiyet ya da yaş gibi demografik özelliklerin psikolojik dayanıklılıkla çok da ilişkili olmadığını gösteren araştırma bulgularının çoğunlukta olması, konunun bu yönüyle farklı araştırmalarda farklı öğretmen örnekleminde ele alınması gerektiğini göstermektedir.

Araştırmanın sonuçlarına dayanarak öğretmenlerin bir kişilik özelliği olarak psikolojik dayanıklılık düzeylerinin yorumlanmasında, demografik değişkenlerin yanında farklı örgütsel değişkenlerin ele alınması gerektiği belirtilebilir. Okul ortamının öğretmenler tarafından nasıl algılandığı, onların okula ve mesleğe bağlanmaları ve dayanıklılık düzeylerini artırmaları açısından önemli görülmelidir. Bu bağlamda, okul ikliminin destekleyici ve katılımcı bir özelliğe sahip olması, öğretmenlerin dayanıklılık

düzeylerini geliştirmeye yardımcı olabilir. Meslektaşlardan, okul yöneticilerinden ya da eğitim denetmenlerinden alınan sosyal destek de öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeyini artırarak onların işe ve mesleğe bağlanmalarını olumlu yönde etkileyebilir.

Mesleki gelişim olanakları sağlanan ve karar süreçlerine katılmaları desteklenen öğretmenlerin dayanıklılık düzeylerinin artacağı ifade edilebilir. Güvene dayalı ve işbirliğinin teşvik edildiği bir okul ortamında, öğretmenlerin daha yüksek düzeyde dayanıklılık göstermeleri beklenebilir. Psikolojik dayanıklılığı yüksek öğretmenlerin olaylarla başa çıkma, günlük olaylara ilişkin kontrol algısı içinde olma ve değişimi kendileri için bir öğrenme aracı olarak görme düzeylerinin daha yüksek olacağı beklentisi, öğretmenlerde psikolojik dayanıklılık düzeyinin artmasına bağlı olarak mesleki tükenmişlik duygularının azalacağı ve stresle başa çıkma becerilerinin gelişeceği anlamına gelmektedir. Bu nedenle, öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeylerini artırmaya yönelik ve öğretmenlik mesleğinin stresli yönleriyle daha etkili şekilde başa çıkmaya yardımcı olacak okul temelli uygulama ve stratejilerin geliştirilmesi gerekmektedir. Yapılan bu güncel çalışma literatüre katkı sağlamıştır

Şahin (2011)'in yaptığı Okul Yöneticilerinin Yönetici Kaygı Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi konulu yayınlanan bir çalışma da bulunmaktadır. Bu çalışma Okul yöneticilerinin yönetici kaygı düzeylerini belirlemektir. Ayrıca okulöncesi eğitim, ilköğretim ve ortaöğretim okullarındaki yöneticilerin iş yaşamında çeşitli nedenlere bağlı olarak yaşayabileceği kaygı durumlarını belirlemeyi; bu konuda yaşanabilecek sorunlara dikkat çekmeyi ve bu sorunları gidermeye dönük alınabilecek önlemler belirlemeyi amaçlamaktadır. Bu araştırma, tarama modelinde yürütülmüş bir araştırmadır. Bu çerçevede bu çalışmada, okulöncesi eğitim, ilköğretim ve ortaöğretim okullarındaki yöneticilerin yönetici kaygı düzeyleri betimlenmeye çalışılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 106 okul müdürü ve 160 okul müdür yardımcısı olmak üzere toplam 266 yönetici oluşturmaktadır. Bu yöneticilerden 14'ü okulöncesi eğitim, 167'si ilköğretim ve 85'i ortaöğretim okulunda görev yapmaktadır. Katılımcıların 15'i kadın, 251'i ise erkektir. Araştırmanın verileri, araştırmacı tarafından geliştirilen "Kişisel Bilgi Formu" ve "Yönetici Kaygı Ölçeği" ile toplanmıştır. Yönetici Kaygı Ölçeği ile toplanan veriler üzerinde aritmetik ortalama, t testi, varyans analizi ve Scheffe testleri yapılarak elde edilen sonuçlar yorumlanmıştır. Okul yöneticilerinin YSK (Yönetim Süreci Kaygısı) faktöründeki kaygı düzeyleri genel olarak *yüksek*

kaygı ve İYK (İş Yüğü Kaygısı) faktöründeki kaygı düzeyleri genel olarak orta düzeydir. Okul yöneticilerinin YKÖ'nin (Yüksek Kaygı Ölçeği) toplam puanına göre kaygı düzeyleri ise yüksek kaygı düzeyidir. Sonuç olarak Şu verilere ulaşılmıştır. Okul yöneticilerinin merkez örgütü, amirleri, çevresel baskı grupları, çalışma arkadaşları, kanun ve yönetmeliklerden doğan problemler neticesinde yaşadığı kaygı düzeyini ölçen YSK alt ölçeği kaygı düzeyleri genel olarak yüksek kaygı düzeyidir. Yoğun iş yükü nedeniyle yöneticilerin kendine, ailesine ve arkadaşlarına zaman ayıramaması, sağlık ve beslenme sorunlarına bağlı olarak oluşan kaygı durumunu ölçen İYK faktöründeki kaygı düzeyleri genel olarak orta düzeydir. Okul yöneticilerinin YKÖ'nün toplam puanına göre kaygı düzeyleri ise yüksek kaygı düzeyidir. Yöneticilerin durumluk ve sürekli kaygı düzeylerini inceleyen Özdayı (2001) eğitim yöneticilerinin durumluluk ve sürekli kaygılarını incelediği araştırmasında yöneticilerin kaygı düzeylerinin düşük olduğunu bulmuştur.

İlköğretim ve ortaöğretim yöneticilerinin YSK puanları arasındaki farklılığın anlamlı olmadığı saptanmıştır. Her iki okul türüne göre yöneticilerin YSK düzeyleri yüksek kaygı düzeyinde bulunmuştur. Yöneticilerinin İYK puanları arasındaki farklılığın anlamlı olmadığı saptanmıştır. Her iki okul türüne göre yöneticilerin İYK düzeyleri orta kaygı düzeyinde bulunmuştur. Her iki okul türüne göre yöneticilerin YK düzeyleri yüksek kaygı düzeyinde bulunmuştur. Bu sonuçlara göre yöneticilerin okul türüne göre kaygı puanlarında anlamlı bir farklılığın bulunmaması, okul türünün yöneticilerin kaygı düzeyini etkileyecek kadar önemli olmadığı söylenebilir. Alanyazında farklı araştırma sonuçları da vardır. Çevik (2006) ilköğretimde görev yapan yönetici adaylarının durumluk kaygı düzeyini diğer kurumlarda görev yapan yöneticilerden daha yüksek bulmuştur.

30 yaş altında olan yöneticilerin YSK puanları 31 yaş ve üstü olanlara göre da yüksek bulunmuştur. Bu farklılığın 31- 40 ile 41-50 yaş yöneticilerinin kaygı puanları arasında anlamlı olduğu saptanmıştır. Yine okul yöneticilerinin İYK puanları arasındaki farklılığın anlamlı olduğu görülmüştür. Bu farklılık 30 ve altı yaş ile 41-50 yaş ve 51 ve üstü yaş; 31- 40 yaş ile 41-50 yaş ve 51 ve üstü yaş yöneticilerinin kaygı puanları arasında olduğu saptanmıştır. Ayrıca okul yöneticilerinin yaşlarına göre YK toplam puanları arasındaki farklılığın anlamlı olduğu saptanmıştır. Bu fark ise 31- 40 ile 41-50 yaş yöneticilerinin kaygı puanları arasında olduğu bulunmuştur. (Özcan, 1999) araştırmasında benzer sonuçlara ulaşmıştır. 20–25 yaş grubundaki yöneticilerin

kaygı puanlarının diğer yönetici gruplarına göre en yüksek olduğunu saptamış ve yöneticilerin yaş değişkeni ile ilgili kaygı puanlarına göre yapılan karşılaştırmada 20–25 yaş grubundaki yöneticilerin 36–40 ve 41–45 yaş grubundaki yöneticilere göre; eğitim öğretim faaliyetlerinin yürütülmesinde verilen kararlardan kaygı duyduklarını bulmuştur.

Okul müdür yardımcılarının kaygı puan ortalamalarının okul müdürü ve müdür başyardımcısına göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ancak gözlenen bu farklar okul yöneticilerinin görev türlerine göre YSK puanları arasında anlamlı olmadığı saptanmıştır. Okul yöneticilerinin İYK puanları arasındaki farklılığın ise anlamlı olduğu saptanmıştır. Bu farklılık ise, okul müdürü ile müdür yardımcısı kaygı puanları arasında olduğu bulunmuştur. Ayrıca okul yöneticilerinin görev türlerine göre YK toplam puanları arasındaki farklılığın anlamlı olmadığı saptanmıştır.

Okul yöneticilerinin yöneticilik yılına göre YSK puanları arasındaki farklılığın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Bu karşın, okul yöneticilerinin İYK puanları arasındaki farklılığın ise anlamlı olduğu saptanmıştır. Bu farklılığın 10 ve altı yıl yöneticilik kıdemi olanlar ile 11-20 yıl ve 21 ve üstü yıl yöneticilik kıdemi olanların kaygı puanları arasında görülmüştür. Ayrıca okul yöneticilerinin görev türlerine göre YK toplam puanları arasındaki farklılığın anlamlı olmadığı saptanmıştır. Yöneticilik kıdeminin daha az olanların kaygı puanlarının daha yüksek olduğunu ortaya koyan Özcan (1999), yöneticilik süresi değişkeni ile ilgili kaygı puanlarına göre 6–10 yıllar arasında çalışan yöneticilerin kaygı puanlarının diğer yönetici gruplarına göre en yüksek olduğunu bulmuştur. Bu sonuç araştırmada elde edilen sonuçlarla paralellik göstermektedir.

Literatürde, Selçuklu (2013) “Örgütsel Bağlılığın Bir Yordayıcısı Olarak Kurum Kültürü ve Psikolojik dayanıklılık” konulu bir çalışma da bulunmaktadır. Bu araştırmanın amacı okul öncesi kurumlarında görev yapan kadrolu ve sözleşmeli öğretmenlerin kurum kültürü algısının ve psikolojik dayanıklılıklarının örgütsel bağlılığa etkisini araştırmaktır. Araştırmada genel tarama modelinin alt modeli olan ilişkiyel tarama modeli kullanılmıştır. Verilerin toplanmasında araştırmacı tarafından hazırlanan “Kişisel Bilgi Formu”, Allen ve Meyer (1990) tarafından geliştirilen “Örgütsel Bağlılık Ölçeği”, Simsek (2003) tarafından geliştirilen “Okul Kültürü Ölçeği” ve Friberg, Barlaug, Martinussen, Rosenvinge ve Hjemdal (2003) tarafından geliştirilen

Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği” kullanılmıştır. Örgütsel Bağlılık Ölçeği duygusal bağlılık, normatif bağlılık ve devam bağlılığı olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır. Okul Kültürü Ölçeği, toplam 13 alt boyuttan oluşan bir ölçektir. Bu araştırmada, okul kültürü ölçeğinden alınan toplam puanlara göre öğretmenlerin kurum kültürü algıları değerlendirilmiştir. Yetişkinler için Psikolojik dayanıklılık ölçeği, kendilik algısı, gelecek algısı, sosyal yeterlilik, aile uyumu ve sosyal kaynaklar boyutlarından oluşmaktadır. Araştırmada psikolojik dayanıklılığın alt boyutlarından kendilik algısı, aile uyumu, sosyal yeterlilik ve sosyal kaynaklar alt boyutları ile kurum kültürü algısının duygusal bağlılığın anlamlı yordayıcıları olduğu, psikolojik dayanıklılık alt boyutlarından kendilik algısı, gelecek algısı, sosyal yeterlilik ve aile uyumu alt boyutlarının devam bağlılığının anlamlı yordayıcısı olduğu, kurum kültürü algısının ise devam bağlılığının anlamlı yordayıcısı olmadığı, psikolojik dayanıklılık alt boyutlarının normatif bağlılığın anlamlı yordayıcısı olmadığı, kurum kültürü algısının ise normatif bağlılığın anlamlı yordayıcısı olduğu sonucu bulunmuştur. Okulöncesi öğretmenlerinin örgütsel bağlılık düzeyleri, kurum kültürü algıları ve psikolojik dayanıklılık düzeyleri ile diğer değişkenler açısından ortaya çıkan anlamlı farklılıklara yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Yılmaz ve Altınok (2010) “Öğretmen Adaylarının Duygusal Zekâ Düzeylerinin Karar Vermede Özsaygı ve Karar Verme Stillerini Yordama Gücü” üzerine yapılan araştırmada, öğretmen adaylarının duygusal zekâ yeteneklerinin, karar vermede özsaygı ve karar verme stillerini ne derecede açıkladığı araştırılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, Selçuk Üniversitesi eğitim fakültelerinde öğrenim görmekte olan 4. sınıf öğrencilerin arasından tesadüfi küme örnekleme yoluyla seçilen toplam 415 öğrenciden oluşmaktadır. Öğretmen adaylarının duygusal zekâ yeteneklerini belirlenmesinde, Acar (2001) tarafından Türkçe’ye uyarlama çalışmaları yapılan Bar-On EQ Anketi kullanılmıştır. Karar vermede özsaygı ve karar verme stillerini ölçmek için ise, Deniz (2004) tarafından Türkçe’ye uyarlanarak geliştirilen Melbourne Karar Vermede Öz Saygı (MKVÖ I) ve Karar Verme Stilleri ölçeği (MKVÖ II) uygulanmıştır. Araştırmanın bulguları ise, duygusal zekâ ölçeğinin tüm alt boyutları (Kişisel Beceriler, Kişilerarası Beceriler, Uyumluluk, Stresle Başa çıkma, Genel ruh Durumu) ile karar vermede öz saygı ve dikkatli karar verme stili arasında pozitif yönlü anlamlı düzeyde bir ilişkinin olduğu gözlenmiştir. Diğer yandan duygusal zekâ ölçeğinin tüm alt boyutları ile karar verme stillerinden kaçınan, erteleyici ve panik karar verme stilleri

arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişkinin olduğu gözlenmiştir. Öğretmen adaylarının duygusal zekâ yetenekleri onların karar vermede özsaygı ve dikkatli, kaçınan, erteleyici ve kaçınan karar verme stillerini anlamlı bir şekilde açıklamaktadır.

Yukarıda verilen araştırmalardan, ilki psikolojik dayanıklılık konusunda ilkokul öğretmenlerini incelerken diğer çalışma eğitim yöneticilerini psikolojik dayanıklılık düzeylerini incelemiştir. Bir diğer çalışma ise “Örgütsel Bağlılığın Bir Yordayıcısı Olarak Kurum Kültürü ve Psikolojik Dayanıklılık” üzerinedir. Son çalışmada “Öğretmen Adaylarının Duygusal Zekâ Düzeylerinin Karar Vermede Özsaygı ve Karar Verme Stillerini Yordama Gücü” üzerinedir. Yapacağım çalışmamda ise eğitim yöneticilerinin psikolojik dayanıklılık düzeyleri ve karar verme stilleri arasındaki ilişkiyi inceleyeceğimden bu konuda literatüre katkı sağlayacağımı düşünmekteyim. Tüm bunların yanı sıra psikolojik dayanıklılığın karar verme üzerine yadsınamaz bir etkisi olduğu düşünüldüğünde eğitim süreci boyunca eğitim yöneticisinin pek çok karar verdiği de dikkate alınırsa eğitim yöneticilerinin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin onların karar verme stilleri üzerine etkisinin incelenmesi literatüre önemli bir katkı sağlayacaktır. Literatürde bulunan çalışmaların sayısının artması ile elde edilen sonuçlar birbirleriyle kıyaslanarak yeni araştırma konuları elde edilebilecektir. Bu sayede psikolojik dayanıklılık ve karar verme kavramlarıyla ilgili daha derinlemesine sonuçlara ulaşılabilecektir.

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada genel tarama modelinin alt modeli olan ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın bağımlı değişkenleri ve bağımsız değişkenleri arasında karşılaştırmalı ilişkisel tarama yapılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ya da hala süregelen bir durumu var olduğu şekli ile betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Bu modelde araştırmaya konu olan birey ya da olaylar, müdahale edilmeden kendi koşulları içinde gözlenip betimlenir ve amaçların ifade edilişi genellikle sorular ile olur (Karasar, 2006). Bu araştırmada eğitim yöneticilerinin psikolojik dayanıklılık düzeyleri ile karar verme stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla veriler toplanmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın hedef evrenini 2013–2014 Öğretim yılında Yozgat ili Sorgun ilçesinde ki her düzeydeki tüm örgün ve yaygın öğretim kurumlarında görev yapan eğitim yöneticilerini kapsamaktadır. Belirlenen sınırlar içerisinde toplam 13 devlet lisesi 1 özel lise 13 merkez ortaokulu 12 merkez ilkokulu 18 köy kasaba ortaokulu 18 köy kasaba ilkokulu 3 anaokulu 4 yan kuruluş 11 birleştirilmiş sınıflı ilkokul olmak üzere toplam 76 örgün ve yaygın eğitim kurumu olduğu tespit edilmiştir. Araştırma örneklemini oluşturan 76 eğitim kurumunun 18 tanesi 4+4+4 eğitim sistemi nedeniyle ilkokul ve ortaokul aynı binayı paylaşmaktadır, yönetmelik gereği tek müdür kadrosu olup araştırma evreninde görev yapan müdür sayısı 58'dir. Yine bu eğitim kurumlarında görev yapan müdür yardımcısı sayısı ise 102'dir. Çalışma evrenimizi oluşturan bu okulların tümünden veri toplamamız ulaşım zorlukları ve zaman problemi düşünüldüğünde mümkün görülmediğinden evreni temsil edebilecek sayıda örnekleme ulaşmak hedeflenmiştir. Çalışmaya 58 okul müdüründen 36'sı 102 okul müdür yardımcısından 76'sı katılmıştır. Evreni oluşturan 160 eğitim yöneticisinden 112 eğitim yöneticisi çalışmaya dahil edilmiş olup katılmayan 48 eğitim yöneticisinden bir kısmına ulaşamamış bir kısmı ise çalışmaya katılmak istememiştir.

Örnekleme seçiminde “Basit Seçkisiz Örnekleme” yöntemi kullanılmış olup katılımcının ilçeye ait örnekleme oluşturabilecek sayıda olmasına dikkat edilmiştir.

Ankette herhangi bir kimlik bilgisi yer almamaktadır. Ankete Sorgun genelinde (sorgun merkez, köyler ve kasabalar dahil olmak üzere) 36 birim (yaygın ve örgün eğitim kurumu) katılmış olup bunların dağılımı şöyledir: 12 İlkokul, 10 Ortaokul, 7 Lise (Genel ve Mesleki), 3 Anaokulu (Müstakil Bağımsız), 1 Halk Eğitim Merkezi, 1 mesleki Eğitim Merkezi, 1 Öğretmen Evi ve Akşam Sanat Okulu, 1 Rehberlik ve Araştırma Merkezi.

KURUM TİPİ	KURUM SAYISI	YÜZDE ORANI
İLKOKUL	12	% 33,33
ORTAOKUL	10	% 27,78
LİSE (GENEL ve MESLEKİ)	7	% 19,44
ANAOKULU (BAĞIMSIZ)	3	% 8,33
HALK EĞİTİM MERKEZİ	1	% 2,78
MESLEKİ EĞİTİM MERKEZİ	1	% 2,78
ÖĞRETMEN EVİ ve AKŞAM SANAT OKULU	1	% 2,78
REHBERLİK ve ARAŞTIRMA MERKEZİ	1	% 2,78

Yapılan çalışma 36 eğitim kurumuna uygulanmıştır. Bu eğitim kurumlarından 32’si örgün eğitim kurumu. 4’ü ise yaygın eğitim kurumudur.

ÖRGÜN EĞİTİM KURUMU KATILIM YÜZDESİ	YAYGIN EĞİTİM KURUMU KATILIM YÜZDESİ
% 88,89	% 11,11

Yapılan çalışmaya 36 eğitim kurumunda 112 eğitim yöneticisi katılmış olup bunlardan 36'sı okul müdürü 76 tanesi de okul müdür yardımcısıdır.

KURUM MÜDÜRÜ KATILIM YÜZDESİ	KURUM MÜDÜR YARDIMCISI KATILIM YÜZDESİ
% 32,14	% 67,86

3.3. Veri Toplama Aracı ve Uygulama

Araştırma verilerinin toplanmasında Psikolojik dayanıklılık ölçeği, Melbourne karar verme stilleri ölçeği ve kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Kişisel bilgi formunda sadece ankete katılan eğitim yöneticisinin müdür mü müdür yardımcısı mı olduğu sorulmaktadır.

3.3.1. Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (Personal Views Survey III-R)

Araştırmada katılımcıların psikolojik dayanıklılık düzeylerini ölçmek amacıyla Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği III-R (Personal Views Survey III-R) kullanılmıştır. Bu ölçek, Maddi ve Khoshaba (2001) tarafından geliştirilmiş ve Durak (2002) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçek, bireyin kendisine ve yaşamına ilişkin inançlarını ifade eden 18 maddenin temsil ettiği bağlanma, kontrol ve güçlük olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır. Likert tipinde ve 0-3 arasında puanlanan bir ölçektir. Ölçek maddeleri “0 = hiç doğru değil” ve “3 = çok doğru” şeklinde derecelendirilmiştir. Ölçekten alınan puanların yüksekliği psikolojik dayanıklılığın arttığını, düşüklüğü ise dayanıklılığın azaldığını göstermektedir. Ölçek, Varoluşçu Psikolojinin önemli yapılarından biri olan ve bireyin psikolojik kaynaklarını, yaşama bağlılığını, olayları kontrol edebilme gücünü ve olaylardan olumlu kazançlar elde etmesi anlamına gelen psikolojik dayanıklılığı ölçmektedir.

Örijinal Ölçeğin Güvenirliği ve Geçerliği:

Gençler ve yetişkinlerle yapılan faktör analizinden elde edilen üç faktörün birbiriyle orta düzeyli, toplam dayanıklılık puanıyla yüksek düzeyli ilişkili olduğu bulunmuştur. Ölçek, uygun iç tutarlığa (bağlılık için .70 - .75, kontrol için .61 - .84, mücadele için .60 - .71, toplam dayanıklılık için .80 - .88) ve stabiliteye (toplam dayanıklılık için 3 aylık sürede .58, 6 aylık sürede .57) sahiptir.

Tanımlayıcı Özellikler, Güvenirlik ve Geçerlik:

Çalışma, 233'ü Orta Doğu Teknik Üniversitesi öğrencileri, 147'si Abant İzzet Baysal Üniversitesi öğrencileri olmak üzere toplam 380 katılımcıyla gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların 210'u erkek, 170'i bayandır. Yaşları 17 ile 30 arasında değişmektedir ($X = 20.45$, $SD = 2.07$). İki grup arasında yaş ve üniversitedeki yılları açısından anlamlı fark bulunmuştur; yaş için $F(1,362) = 87.515$, $p < .001$, üniversitedeki yıl için $F(1,362) = 286.989$, $p < .001$.

Ölçeğin Türkiye'de kullanılabilirliğini göstermek amacıyla yapılan çalışmada, faktör yapısını belirlemek için faktör analizi yapılmıştır. Scree plot grafiğine göre 3 faktörlü yapının uygun olduğu gözlenmiştir. Bununla birlikte, ölçeğin bileşenleri orijinal ölçekte olduğu gibi Türk öğrenciler örnekleminde birbirinden ayrılmadığı gözlenmiştir. Ölçeğin tüm maddeleriyle yapılan analizde, iç tutarlık katsayısı .62 olarak bulunmuştur. Madde 2 ve Madde 13 düşük maddelere ait madde-toplam ölçek korelasyonuna sahip oldukları için analiz dışı bırakılıp, analiz tekrarlanmıştır. Böylece, alpha katsayısı .66'ya yükselmiştir. Maddelere ait madde-toplam ölçek korelasyonu .20'nin altında olan dört madde (8, 14, 16, 18) de analizden çıkarılmıştır. Sonuç olarak analizler, 12 madde üzerinden yapılmıştır. Ölçeğin en son iç tutarlık katsayısı .68 olarak bulunmuştur.

Gutmann Split-half güvenirliliği 66'dır. Ölçeğin maddelere ait madde-toplam ölçek korelasyonu .23 ile .50 arasında değişmektedir. Yapı geçerliğini ölçmek için yapılan hesaplamalar sonucunda ölçekten alınan toplam puanın (psikolojik dayanıklılık) semptom ($r = -.506$, $p < .001$), duygu odaklı başa çıkma ($r = -.525$, $p < .001$) ve stresle ($r = -.411$, $p < .001$) negatif yönde; problem odaklı başa çıkma ($r = .488$, $p < .001$), dolaylı başa çıkma ($r = .172$, $p < .001$), algılanan toplam sosyal destek ($r = .355$, $p < .001$) ve algılanan arkadaşlardan alınan sosyal destek ($r = .258$, $p < .001$), algılanan aileden alınan sosyal destek ($r = .247$, $p < .001$) ve algılanan diğer önemli kişilerden alınan sosyal destekle ($r = .249$, $p < .001$) pozitif yönde korelasyonu olduğu bulunmuştur.

Çalışma sonucunda uygulanan anketler ve ölçekler toplanarak sonuçlar istatistiksel analizler yapılarak incelenecek ve sonuç olarak Psikolojik dayanıklılık

düzeyleri ile karar verme stilleri arasındaki ilişkinin anlamlı olup olmadığı anlaşılmasına çalışılacaktır. Bunun yanında ankete katılan eğitim yöneticileri müdür ve müdür yardımcılarını olarak iki grupta incelenerek müdür ve müdür yardımcılarını arasında psikolojik dayanıklılık düzeyleri ve karar verme stilleri arasında bir fark olup olmadığı araştırılacaktır.

3.3.2 Karar Verme Stilleri Ölçeği

Araştırmada katılımcıların karar vermede öz saygı düzeylerini ve karar verme stillerini ölçmek amacıyla; Melbourne Karar Vermede Öz Saygı (MKVÖ I) ve Karar Verme Stilleri ölçeği (MKVÖ II) kullanılmıştır. Melbourne Karar Verme Ölçeği I-II; Mann ve diğerleri (1997) tarafından, Flinders Karar Verme Ölçeği I-II temel olarak hazırlanmıştır. Mann ve diğerleri (1998)'de altı ülkeyi kapsayan kültürler arası bir araştırmada, üniversite öğrencilerinin karar vermede öz-saygı ve karar verme stillerini karşılaştırmak amacıyla MKVÖ I-II'yi kullanmıştır. Altı ülkeden alınan örneklemede Cronbach Alpha katsayıları sırasıyla; karar vermede öz-saygı .74, dikkatli .80, kaçınan .87, erteleyici .81 ve panik karar verme .74 olarak bulunmuştur (Mann ve diğerleri, 1998).

Melbourne Karar Vermede Öz Saygı (MKVÖ I) ve Karar Verme Stilleri ölçeği (MKVÖ II), Deniz (2004) tarafından Türkçeye uyarlanarak geliştirilmiştir. Deniz (2004), ölçeğin Cronbach Alpha katsayıları sırasıyla; Karar vermede Öz-saygı .72, dikkatli .80, kaçınan .78, erteleyici .65 ve panik karar verme .71 olarak bulmuştur.

Karar vermede özsaygı düzeyini belirleyen MKVÖ I ölçeği, altı maddeden oluşmaktadır. Ölçekten alınabilecek maksimum puan 12'dir. Yüksek puanlar karar vermede öz-saygının yüksek olduğunun göstergesidir. MKVÖ II, 22 maddeden oluşmaktadır. Ölçek karar verme stillerini ölçmektedir. Dört alt boyutu bulunmaktadır. Bunlar; dikkatli (6 madde), kaçınan (6 madde), erteleyici (5 madde) ve panik (5 madde) karar verme stilleridir. Puanların yüksekliği ilgili karar verme stillerinin kullanıldığına işaret etmektedir.

3.3.2.1 Melbourne Karar Verme Stilleri Ölçeği 1. kısım

Melbourne karar verme stilleri ölçeği kısım 1: Bu ölçek toplam 6 maddeden oluşur 1,3,5. Maddeler düz puanlanırken, 2,4,6. Maddeler ters puanlıdır. Bu ölçek karar

vermede öz saygıyı ölçmektedir. Toplam 6 maddenin puan değeri 0 ile 12 arasında puan almaktadır. Çıkan puan ne kadar yüksekse karar vermede öz saygı o kadar yüksektir.

Toplam 6 madde. 1., 3., 5. maddeler ölçeğin üzerinde olduğu gibi; 2., 4., ve 6. maddeler tersi puanlanacak. (Doğru: 2 puan, Bazen doğru: 1 puan, Doğru değil: 0 puan)

4.4.1.1 Melbourne Karar Verme Stilleri Ölçeği 2. Kısım

Melbourne karar verme stilleri ölçeği kısım 2: Bu ölçek toplam 22 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte ters puanlama sistemi yoktur ölçek kendi içinde 4 tane farklı karar verme stilini ölçer bunlar: Dikkatli (vigilance), Kaçınan (buckpassing), Erteleyici (procrastination), Panik (hypervigilance)

Dikkatli: 2,4,6,8,12,16. Maddeler toplam 6 maddenin puan değeri 0 ile 12 arasında değer almaktadır. Puan değeri yükseldikçe bireyin karar vermede dikkatli bir yaklaşım sergilediği ortaya çıkar.

Kaçınan: 3,9,11,14,17,19. Maddeler toplam 6 maddenin puan değeri 0 ile 12 arasında değişir. Puan değeri arttıkça bireyin kaçınan kararlar verdiği sonucu çıkar.

Erteleyici: 5,7,10,18,21. Maddeler toplam 5 maddeden oluşup bu maddelerin puan değeri 0 ile 10 arasında değer almaktadır. Puan değeri arttıkça bireyin kararlarında erteleyici olduğu anlaşılır.

Panik: 1,13,15,20,22. Maddeler toplam 5 madde 0 ile 10 arasında değer alır puan değeri arttıkça bireyin panik kararlar verdiği sonucu ortaya çıkar.

3.4. Veri Toplama Yöntemi

Araştırma verilerinin toplanmasında kullanılan araçlar katılımcılara Kasım (2013) - Mart (2014) tarihleri arasında dağıtılmış, uygulanmış ve toplanmıştır. Verilerin tasniflenip değerlendirme işlemleri Nisan - Eylül (2014) tarihleri arasında yapılmıştır. Veri toplama araçları dağıtıldıktan sonra katılımcılara araştırmanın konusu, amacı ve veri toplama araçlarının içeriği hakkında bilgi verilmiştir. Ölçme araçlarının doldurulması yanıtlayıcılara bağlı olarak 30-35 dakika sürmüştür olup, bu süre içerisinde katılımcılardan gelen sorular gerekli dönütler verilerek açıklanmıştır. Çalışma

kapsamına alınan hiçbir katılımcı araştırmaya katılmaya zorlanmamış, anketlerin uygulanması ve toplanması sürecinde gizlilik ilkesine özenle uyulmuştur.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen veriler bilgisayar ortamına aktarılarak analiz edilmiştir. Araştırma verilerinin analizinde temel istatistik (aritmetik ortalama, standart sapma) tekniklerin yanı sıra çeşitli istatistik tekniklerden faydalanılmıştır. Eğitim yöneticilerinin psikolojik dayanıklılık düzeyleri ve karar verme stilleri arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla bağımsız gruplar için t testi analizi kullanılmıştır. Yine Eğitim yöneticilerinin psikolojik dayanıklılık düzeyleri ve karar verme stilleri arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmak için pearson korelasyon tekniği ve doğrusal regresyon analizi tekniği kullanılmıştır.

Elde edilen sonuçların yorumlanmasında. 05'lik anlamlılık düzeyi kabul edilmiştir.

Korelasyon katsayıları incelenirken 0,99 - 0,70 aralığı yüksek ilişki, 0,70 – 0,30 aralığı orta düzeyde ilişki, 0,30-0,01 aralığı düşük ilişki olarak değerlendirilmiştir.

BÖLÜM IV

4.BULGULAR

Bu bölümde eğitim yöneticilerinin psikolojik dayanıklılık düzeyleri ve karar verme stilleri arasında ki ilişkinin incelenmesine yönelik yapılan anket uygulamalarının sonuçlarına göre toplanan verilerin analizlerinde ortaya çıkan bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

TABLolarIN İSTATİSTİKSEL OLARAK DÖKÜMÜ

Araştırmaya katılan eğitim yöneticilerinin, yöneticilik pozisyonlarına göre oranlarını ortaya koymak amacı ile tablo 1 üzerinde katılımcı sayıları ve yüzdelik oranları verilmiştir.

Tablo 1: Katılımcıların yaptıkları göreve göre dağılımı

Görev	N	%
Okul Müdürü	36	32,1
Müdür Yardımcısı	76	67,9
Toplam	112	100,0

Eğitim yöneticilerinin psikolojik dayanıklılık düzeyleri ve karar verme stillerinin incelenmesi konulu çalışmada Sorgun İlçesinde bulunan her türde örgün ve yaygın eğitim kurumlarında çalışan toplam 112 eğitim yöneticisi katılmıştır. Bunların 36'sı okul müdürü 76'sı okul müdür yardımcısıdır. Çalışmaya eğitim yöneticilerinin %32,1'i okul müdürü %67,9'u ise müdür yardımcısıdır.

4.1 Eğitim yöneticilerinin psikolojik dayanıklılık düzeyleri nedir? Eğitim yöneticilerinin karar verme stilleri düzeyleri nedir?

Eğitim yöneticilerinin psikolojik dayanıklılık düzeyleri ve karar verme stilleri düzeylerini belirlemek amacı ile toplanan verilerin aritmetik ortalamaları, standart sapmaları ve maximum minimum değerleri hesaplanmış olup, yapılan analize ilişkin bulgular tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2: Katılımcıların psikolojik dayanıklılık, karar vermede özsaygı ve karar verme stilleri ortalamaları

	N	Minimum	Maximum	X	Std. Sapma
Psikolojik Dayanıklılık	112	15,00	47,00	33,47	6,35
K. V. Öz Saygı	112	2,00	12,00	9,55	2,10
Dikkatli	112	,00	12,00	9,90	2,32
Kaçıngan	112	,00	12,00	4,17	2,75
Erteleyici	112	,00	10,00	3,76	2,46
Panik	112	,00	10,00	3,75	2,22

Çalışmaya katılan 112 eğitim yöneticisinin psikolojik dayanıklılık minimum değeri 15,00 maksimum değeri 47,00 aritmetik ortalaması 33,47 standart sapması ise 6,35'dir. Çalışmaya katılan 112 eğitim yöneticisinin karar vermede öz saygı minimum değeri 2,00 maksimum değeri 12,00 aritmetik ortalaması 9,55 standart sapması ise 2,10'dur. Çalışmaya katılan 112 eğitim yöneticisinin dikkatli karar verme stili minimum değeri ,00 maksimum değeri 12,00 aritmetik ortalaması 9,90 standart sapması ise 2,32'dir. Çalışmaya katılan 112 eğitim yöneticisinin kaçıngan karar verme stili minimum değeri ,00 maksimum değeri 12,00 aritmetik ortalaması 4,17 standart sapması ise 2,75'dir. Çalışmaya katılan 112 eğitim yöneticisinin erteleyici karar verme stili minimum değeri ,00 maksimum değeri 10,00 aritmetik ortalaması 3,76 standart sapması ise 2,46'dir. Çalışmaya katılan 112 eğitim yöneticisinin panik karar verme stili minimum değeri ,00 maksimum değeri 10,00 aritmetik ortalaması 3,75 standart sapması ise 2,22'dir.

4.2 Müdür ve müdür yardımcılarının psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır? Müdür ve müdür yardımcılarının karar verme stilleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Okul yöneticilerinin psikolojik dayanıklılık düzeyleri, karar vermede özsaygı ve karar verme stillerinin görevlerine göre farklılaşma durumunu ortaya koymak amacıyla bağımsız gruplar için t testi analizi yapılmıştır. Yapılan analize ilişkin bulgular Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3: Katılımcıların psikolojik dayanıklılık, karar vermede özsaygı ve karar verme stillerinin görevlerine göre farklılaşmasına ilişkin t testi analizi

Bağımlı Değişken	Görev	N	X	Std. Sap.	t	p
Psikolojik Dayanıklılık	Okul Müdürü	36	36,58	5,45	3.772*	,001
	Müdür Yardımcısı	76	32,00	6,24		
Karar Vermede Özsaygı	Okul Müdürü	36	10,63	1,37	4.011*	,001
	Müdür Yardımcısı	76	9,04	2,19		
Dikkatli KV	Okul Müdürü	36	10,77	1,60	2.835*	,005
	Müdür Yardımcısı	76	9,48	2,49		
Kaçınan KV	Okul Müdürü	36	3,66	2,20	1,364	,176
	Müdür Yardımcısı	76	4,42	2,94		
Erteleyici KV	Okul Müdürü	36	2,88	2,35	2,669*	,009
	Müdür Yardımcısı	76	4,18	2,42		
Panik KV	Okul Müdürü	36	2,61	1,98	3.979*	,001
	Müdür Yardımcısı	76	4,28	2,12		

* $p < ,05$

Tablo 3 incelendiğinde psikolojik dayanıklılık boyutunda okul müdürlerinin aritmetik ortalamasının 36,58, standart sapmasının 5,45 müdür yardımcılarının aritmetik ortalamasının ise 32,00 standart sapmasının 6,24 olduğu görülmektedir. Grupların puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla hesaplanan t değeri ($t=3,772$, $p < ,05$) grupların puan ortalamaları arasındaki farkın ,05 düzeyinde anlamlı olduğunu ifade etmektedir. Bu bulguya göre okul müdürlerinin psikolojik dayanıklılık düzeyleri müdür yardımcılarının psikolojik dayanıklılık düzeylerinden anlamlı şekilde yüksektir.

Tablo 3 incelendiğinde karar vermede öz saygı boyutunda okul müdürlerinin aritmetik ortalamasının 10,63, standart sapmasının 1,67 müdür yardımcılarının aritmetik ortalamasının ise 9,04 standart sapmasının 2,19 olduğu görülmektedir. Grupların puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla hesaplanan t değeri ($t=4,011$, $p < ,05$) grupların puan ortalamaları arasındaki farkın ,05 düzeyinde anlamlı olduğunu ifade etmektedir. Bu bulguya göre okul müdürlerinin karar vermede öz saygı düzeyleri müdür yardımcılarının karar vermede öz saygı düzeylerinden anlamlı şekilde yüksektir.

Tablo 3 incelendiğinde dikkatli karar verme stili boyutunda okul müdürlerinin aritmetik ortalamasının 10,77, standart sapmasının 1,60 müdür yardımcılarının aritmetik

ortalamasının ise 9,48 standart sapmasının 2,49 olduğu görülmektedir. Grupların puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla hesaplanan t değeri ($t=2,835$, $p<,05$) grupların puan ortalamaları arasındaki farkın ,05 düzeyinde anlamlı olduğunu ifade etmektedir. Bu bulguya göre okul müdürlerinin dikkatli karar verme stili düzeyleri müdür yardımcılarının dikkatli karar verme stili düzeylerinden anlamlı şekilde yüksektir.

Tablo 3 incelendiğinde kaçınan karar verme stili boyutunda okul müdürlerinin aritmetik ortalamasının 3,66, standart sapmasının 2,20 müdür yardımcılarının aritmetik ortalamasının ise 4,42 standart sapmasının 2,94 olduğu görülmektedir. Grupların puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla hesaplanan t değeri ($t=1,364$) grupların puan ortalamaları arasındaki farkın ,05 düzeyinde anlamlı olduğunu ifade etmektedir. Bu bulguya göre anlamlı bir sonuç görülmemektedir.

Tablo 3 incelendiğinde erteleyici karar verme stili boyutunda okul müdürlerinin aritmetik ortalamasının 2,88, standart sapmasının 2,35 müdür yardımcılarının aritmetik ortalamasının ise 4,18 standart sapmasının 2,42 olduğu görülmektedir. Grupların puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla hesaplanan t değeri ($t=2,669$, $p<,05$) grupların puan ortalamaları arasındaki farkın ,05 düzeyinde anlamlı olduğunu ifade etmektedir. Bu bulguya göre okul müdürlerinin erteleyici karar verme stili düzeyleri müdür yardımcılarının erteleyici karar verme stili düzeylerinden anlamlı şekilde düşüktür.

Tablo 3 incelendiğinde panik karar verme stili boyutunda okul müdürlerinin aritmetik ortalamasının 2,61, standart sapmasının 1,98 müdür yardımcılarının aritmetik ortalamasının ise 4,28 standart sapmasının 2,12 olduğu görülmektedir. Grupların puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla hesaplanan t değeri ($t=3,979$, $p<,05$) grupların puan ortalamaları arasındaki farkın ,05 düzeyinde anlamlı olduğunu ifade etmektedir. Bu bulguya göre okul müdürlerinin panik karar verme stili düzeyleri müdür yardımcılarının panik karar verme stili düzeylerinden anlamlı şekilde düşüktür.

4.3 Eğitim yöneticilerinin psikolojik dayanıklılık ve karar verme stilleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Eğitim yöneticilerinin psikolojik dayanıklılık düzeyleri ve karar verme stilleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını ortaya koymak amacı ile psikolojik dayanıklılık ve karar verme leği alt boyutları arasındaki pearson korelasyon katsayıları hesaplanmış, yapılan analize ilişkin bulgular tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4: Psikolojik dayanıklılık ve karar verme leği alt boyut puanları arasındaki pearson korelasyon katsayıları

		1	2	3	4	5
1. Psikolojik Dayanıklılık	r					
	p	-				
2. Karar Vermede zsaygı	r	,602**				
	p	,000	-			
3. Dikkatli K.V.	r	,383**	,470**			
	p	,000	,000	-		
4. Kaçıngan K.V.	r	-,474**	-,574**	-,296**		
	p	,000	,000	,002	-	
5. Erteleyici K.V.	r	-,404**	-,391**	,016	,556**	
	p	,000	,000	,863	,000	-
6. Panik K.V.	r	-,518**	-,467**	-,073	,451**	,613**
	p	,000	,000	,444	,000	,000

Korelasyon katsayıları incelenirken 0,99 - 0,70 aralığı yüksek ilişki, 0,70 – 0,30 aralığı orta düzeyde ilişki, 0,30-0,01 aralığı düşük ilişki olarak değerlendirilmiştir.

Tablo 4’deki psikolojik dayanıklılık ve karar vermede öz saygı arasındaki pearson korelasyon katsayıları incelendiğinde; psikolojik dayanıklılık ve karar vermede öz saygı arasındaki r değeri ,602’dir. Bulgulara göre ($p<,05$) anlamlı bir sonuç ifade ettiğinden, psikolojik dayanıklılık ve karar vermede öz saygı arasında pozitif yönlü orta düzeyde bir ilişki vardır.

Tablo 4’deki psikolojik dayanıklılık ve karar verme leği alt boyutları arasındaki pearson korelasyon katsayıları incelendiğinde; psikolojik dayanıklılık ve dikkatli karar verme stili arasındaki r değeri ,383’dr. Bulgulara göre ($p<,05$) anlamlı

bir sonuç ifade ettiğinden, psikolojik dayanıklılık ve dikkatli karar verme stili arasında pozitif yönlü orta düzeyde bir ilişki vardır.

Tablo 4'deki psikolojik dayanıklılık ve karar verme ölçeği alt boyutları arasındaki pearson korelasyon katsayıları incelendiğinde; psikolojik dayanıklılık ve kaçınan karar verme stili arasındaki r değeri $-,474$ 'dür. Bulgulara göre ($p<,05$) anlamlı bir sonuç ifade ettiğinden, psikolojik dayanıklılık ve kaçınan karar verme stili arasında negatif yönlü orta düzeyde bir ilişki vardır.

Tablo 4'deki psikolojik dayanıklılık ve karar verme ölçeği alt boyutları arasındaki pearson korelasyon katsayıları incelendiğinde; psikolojik dayanıklılık ve erteleyici karar verme stili arasındaki r değeri $-,404$ 'dür. Bulgulara göre ($p<,05$) anlamlı bir sonuç ifade ettiğinden, psikolojik dayanıklılık ve erteleyici karar verme stili arasında negatif yönlü orta düzeyde bir ilişki vardır.

Tablo 4'deki psikolojik dayanıklılık ve karar verme ölçeği alt boyutları arasındaki pearson korelasyon katsayıları incelendiğinde; psikolojik dayanıklılık ve panik karar verme stili arasındaki r değeri $-,518$ 'dir. Bulgulara göre ($p<,05$) anlamlı bir sonuç ifade ettiğinden, psikolojik dayanıklılık ve panik karar verme stili arasında negatif yönlü orta düzeyde bir ilişki vardır.

Tablo 4 üzerinde Karar vermede öz saygı ve dikkatli karar verme stili arasındaki ilişki incelendiğinde karar vermede öz saygı ve dikkatli karar verme stili arasındaki r değeri $,470$ 'dir. Bulgulara göre ($p<,05$) anlamlı bir sonuç ifade ettiğinden, karar vermede öz saygı ve dikkatli karar verme stili arasında pozitif yönlü orta düzeyde bir ilişki vardır.

Tablo 4 üzerinde Karar vermede öz saygı ve kaçınan karar verme stili arasındaki ilişki incelendiğinde karar vermede öz saygı ve kaçınan karar verme stili arasındaki r değeri $-,574$ 'dür. Bulgulara göre ($p<,05$) anlamlı bir sonuç ifade ettiğinden, karar vermede öz saygı ve kaçınan karar verme stili arasında negatif yönlü orta düzeyde bir ilişki vardır.

Tablo 4 üzerinde Karar vermede öz saygı ve erteleyici karar verme stili arasındaki ilişki incelendiğinde karar vermede öz saygı ve erteleyici karar verme stili arasındaki r değeri $-,391$ 'dir. Bulgulara göre ($p<,05$) anlamlı bir sonuç ifade ettiğinden,

karar vermede öz saygı ve erteleyici karar verme stili arasında negatif yönlü orta düzeyde bir ilişki vardır.

Tablo 4 üzerinde Karar vermede öz saygı ve panik karar verme stili arasındaki ilişki incelendiğinde karar vermede öz saygı ve panik karar verme stili arasındaki r değeri $-,467$ 'dir. Bulgulara göre ($p<,05$) anlamlı bir sonuç ifade ettiğinden, karar vermede öz saygı ve panik karar verme stili arasında negatif yönlü orta düzeyde bir ilişki vardır.

Tablo 4 üzerinde dikkatli karar verme stili ve kaçınan karar verme stili arasındaki ilişki incelendiğinde dikkatli karar verme stili ve kaçınan karar verme stili arasındaki r değeri $-,296$ 'dır. Bulgulara göre ($p<,05$) anlamlı bir sonuç ifade ettiğinden, dikkatli karar verme stili ve kaçınan karar verme stili arasında negatif yönlü düşük bir ilişki vardır.

Tablo 4 üzerinde dikkatli karar verme stili ve erteleyici karar verme stili arasındaki ilişki incelendiğinde ($p<,05$) anlamlı bir sonuç ifade ettiğinden, dikkatli karar verme stili ve kaçınan karar verme stili arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

Tablo 4 üzerinde dikkatli karar verme stili ve panik karar verme stili arasındaki ilişki incelendiğinde ($p<,05$) anlamlı bir sonuç ifade ettiğinden, dikkatli karar verme stili ve panik karar verme stili arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

Tablo 4 üzerinde kaçınan karar verme stili ve erteleyici karar verme stili arasındaki ilişki incelendiğinde kaçınan karar verme stili ve erteleyici karar verme stili arasındaki r değeri $,556$ 'dır. Bulgulara göre ($p<,05$) anlamlı bir sonuç ifade ettiğinden, kaçınan karar verme stili ve erteleyici karar verme stili arasında pozitif yönlü orta düzeyde bir ilişki vardır.

Tablo 4 üzerinde kaçınan karar verme stili ve panik karar verme stili arasındaki ilişki incelendiğinde kaçınan karar verme stili ve panik karar verme stili arasındaki r değeri $,451$ 'dir. Bulgulara göre ($p<,05$) anlamlı bir sonuç ifade ettiğinden, kaçınan karar verme stili ve panik verme stili arasında pozitif yönlü orta düzeyde bir ilişki vardır.

Tablo 4 üzerinde erteleyici karar verme stili ve panik karar verme stili arasındaki ilişki incelendiğinde erteleyici karar verme stili ve panik karar verme stili arasındaki r

değeri ,613'dür. Bulgulara göre ($p<,05$) anlamlı bir sonuç ifade ettiğinden, erteleyici karar verme stili ve panik verme stili arasında pozitif yönlü orta düzeyde bir ilişki vardır.

4.4 Eğitim yöneticilerinin psikolojik dayanıklılık düzeyleri, karar verme stillerini anlamlı bir düzeyde yordamakta mıdır?

Eğitim yöneticilerinin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin, karar vermede öz saygı ve karar verme stillerinin alt boyutlarını anlamlı bir düzeyde yordayıp yordamadığını ortaya koymak için doğrusal regresyon analizi yapılmış olup, yapılan analize ilişkin sonuçlar tablo 5, tablo6, tablo7, tablo8 ve tablo 9 da verilmiştir.

Tablo 5: Psikolojik Dayanıklılığın Karar vermede Öz saygıyı yordamasına ilişkin doğrusal regresyon analizi sonuçları

Varyasyon	KT	Sd	KO	F	P
Regresyon	177,472	1	177,472	62,529	,001
Hata	312,207	110	2,838		
Toplam	489,679	111			
R=,602	R ² =,362	t=7,908		P<.05	

Tablo 5 incelendiğinde psikolojik dayanıklılığın karar vermede öz saygıyı yordamasına ilişkin doğrusal regresyon analizi sonuçları $P<.05$ olduğu için ($P=,001$) Psikolojik Dayanıklılığın Karar vermede Öz saygıyı yordamasına ilişkin anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir.

Tablodaki $R^2=.362$ değeri Psikolojik Dayanıklılığın %36,2'sinin Karar vermede Öz saygıyı yordaması tarafından açıklanabileceği söylenebilir. Geriye kalan %63,8'lik kısım için başka değişkenler etkili oluyor ve Öz saygıyı ile ilişkili değil. Bu modelleme (Psikolojik Dayanıklılığın Karar vermede Öz saygı yordaması) sadece yüzde 36,2'lik kısmını karşılıyor. Bulgular Psikolojik Dayanıklılığın Karar verme ile Öz saygıyı yordaması arasında pozitif orta düzeyde bir korelasyon ve ilişki olduğunu göstermektedir.

Tablo 6: Psikolojik Dayanıklılığın Dikkatli karar vermeyi yordamasına ilişkin doğrusal regresyon analizi sonuçları

Varyasyon	KT	Sd	KO	F	P
Regresyon	87,531	1	87,531	18,865	,000 ^b
Hata	510,388	110	4,640		
Toplam	597,920	111			
R=,383	R ² =,146	t=4,343		P<.05	

Tablo 6 incelendiğinde psikolojik dayanıklılığın dikkatli karar vermeyi yordamasına ilişkin doğrusal regresyon analizi sonuçları $P<.05$ olduğu için ($P=,000^b$) Psikolojik Dayanıklılığın dikkatli karar vermeyi yordamasına ilişkin anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir.

Tablodaki $R^2=.146$ değeri Psikolojik Dayanıklılığın dikkatli karar vermeyi açıklamasında %14,6'lık bir etkiye sahip olduğu söylenebilir. Geriye kalan %85,4'lük kısım için başka değişkenler etkili oluyor ve dikkatli karar verme ile ilişkili değil. Bu modelleme (Psikolojik Dayanıklılığın dikkatli karar vermeyi yordaması) sadece yüzde 14,6'lık kısmını karşılıyor. Bulgular Psikolojik Dayanıklılığın dikkatli karar vermeyi yordaması arasında pozitif orta düzeyde bir korelasyon ve ilişki olduğunu göstermektedir.

Tablo 7: Psikolojik Dayanıklılığın kaçınan karar vermeyi yordamasına ilişkin doğrusal regresyon analizi sonuçları

Varyasyon	KT	Sd	KO	F	P
Regresyon	188,302	1	188,302	31,959	,000 ^b
Hata	648,127	110	5,892		
Toplam	836,429	111			
R=,474	R ² =,225	t=5.653		P<.05	

Tablo 7 incelendiğinde psikolojik dayanıklılığın kaçınan karar vermeyi yordamasına ilişkin doğrusal regresyon analizi sonuçları $P < .05$ olduğu için ($P = ,000^b$) Psikolojik Dayanıklılığın kaçınan karar vermeyi yordamasına ilişkin anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir.

Tablodaki $R^2 = .225$ değeri Psikolojik Dayanıklılığın kaçınan karar vermeyi açıklamasında %22,5'lik bir etkiye sahip olduğu söylenebilir. Geriye kalan %77,5'lik kısım için başka değişkenler etkili oluyor ve kaçınan karar verme ile ilişkili değil. Bu modelleme (Psikolojik Dayanıklılığın kaçınan karar vermeyi yordaması) sadece yüzde 22,5'lik kısmını karşılıyor. Bulgular Psikolojik Dayanıklılığın kaçınan karar vermeyi yordaması arasında pozitif orta düzeyde bir korelasyon ve ilişki olduğunu göstermektedir.

Tablo 8: Psikolojik Dayanıklılığın erteleyici karar vermeyi yordamasına ilişkin doğrusal regresyon analizi sonuçları

Varyasyon	KT	Sd	KO	F	P
Regresyon	110,221	1	110,221	21,507	,000 ^b
Hata	563,743	110	5,125		
Toplam	673,964	111			
$R = ,404$	$R^2 = ,164$	$t = 4.638$		$P < .05$	

Tablo 8 incelendiğinde psikolojik dayanıklılığın erteleyici karar vermeyi yordamasına ilişkin doğrusal regresyon analizi sonuçları $P < .05$ olduğu için ($P = ,000^b$) Psikolojik Dayanıklılığın erteleyici karar vermeyi yordamasına ilişkin anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir.

Tablodaki $R^2 = .164$ değeri Psikolojik Dayanıklılığın erteleyici karar vermeyi açıklamasında %16,4'lük bir etkiye sahip olduğu söylenebilir. Geriye kalan %73,6 kısım için başka değişkenler etkili oluyor ve erteleyici karar verme ile ilişkili değil. Bu modelleme (Psikolojik Dayanıklılığın erteleyici karar vermeyi yordaması) sadece yüzde 16,4'lük kısmını karşılıyor. Bulgular Psikolojik Dayanıklılığın erteleyici karar vermeyi yordaması arasında pozitif orta düzeyde bir korelasyon ve ilişki olduğunu göstermektedir.

Tablo 9: Psikolojik Dayanıklılığın panik karar vermeyi yordamasına ilişkin doğrusal regresyon analizi sonuçları

Varyasyon	KT	Sd	KO	F	P
Regresyon	146,725	1	146,725	40,322	,000 ^b
Hata	400,275	110	3,639		
Toplam	547,000	111			
R=,518	R ² =,268	t=6.350		P<.05	

Tablo 9 incelendiğinde psikolojik dayanıklılığın panik karar vermeyi yordamasına ilişkin doğrusal regresyon analizi sonuçları $P<.05$ olduğu için ($P=,000^b$) Psikolojik Dayanıklılığın erteleyici karar vermeyi yordamasına ilişkin anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir.

Tablodaki $R^2=.268$ değeri Psikolojik Dayanıklılığın erteleyici karar vermeyi açıklamasında %26,8'lik bir etkiye sahip olduğu söylenebilir. Geriye kalan %73,2'lik kısım için başka değişkenler etkili oluyor ve panik karar verme ile ilişkili değil. Bu modelleme (Psikolojik Dayanıklılığın panik karar vermeyi yordaması) sadece yüzde 26,8'lik kısmını karşılıyor. Bulgular Psikolojik Dayanıklılığın erteleyici karar vermeyi yordaması arasında pozitif orta düzeyde bir korelasyon ve ilişki olduğunu göstermektedir.

BÖLÜM V

5. TARTIŞMA, SONUÇLAR ve ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın bulgularına dayalı sonuçlar değerlendirmeleriyle birlikte sunulmuş ayrıca araştırmaya yönelik önerilere yer verilmiştir.

5.1. TARTIŞMA

Bu araştırmada eğitim yöneticilerinin psikolojik dayanıklılık düzeyleri ile karar verme stilleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu araştırma yapılırken yöneticilerin müdür ve ya müdür yardımcısı olmalarına dikkat edilmiş, müdür ve müdür yardımcıları arasındaki psikolojik dayanıklılık düzeyi ve karar verme stilleri arasındaki ilişki de araştırma konusuna dahil edilmiştir. Yapılan araştırma sonucunda okul müdürlerinin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin okul müdür yardımcılarının psikolojik dayanıklılık düzeylerinden anlamlı şekilde yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Eğitim kurumlarının yönetiminde en etkin ve sorumluluk sahibi olan okul müdürlerinin psikolojik dayanıklılığının daha yüksek çıkmış olması önemli ve gerekli bir durumdur. Son dönemlerde sıkça değişen Milli Eğitim yönetici atama yönetmelikleri, yönetici seçimi konusunda bir standart oluşturmasa da yönetim görevine talip olan ve bu görevi yapan yöneticilerin psikolojik dayanıklılık anlamında daha etkin bireyler olması önemlidir. Yine okul müdürlerinin karar vermede öz saygı düzeyleri okul müdür yardımcılarına göre anlamlı derecede yüksek çıkmıştır. Bu da karar verme noktasında daha etkin ve etkili yöneticiler olduğunu gösteren önemli bir bulgudur. Araştırmanın bir başka değişkeni olan dikkatli karar verme boyutunda da okul müdürlerinin okul müdür yardımcılarında daha dikkatli kararlar verdiği görülmektedir. Kaçıngan karar verme boyutunda okul müdürleri ve okul müdür yardımcıları arasında anlamlı bir ilişki yoktur. Erteleyici ve panik karar verme noktasında ise okul müdürlerinin müdür yardımcılarına göre anlamlı şekilde düşük sonuçlar aldığı gözlemlenmektedir. Bu sonuçlar ışığında okul müdürlerinin karar verme ve psikolojik dayanıklılık noktasında okul müdür yardımcılarında daha etkin ve başarılı olduğu sonucuna ulaşılabılır. Az öncede vurgusunu yaptığım üzere son dönemlerde sıklıkla değişen yönetici atama yönetmelikleri okul yöneticisi seçimi konusunda bir standart sağlayamasa da mevcut

okul müdürlerinin yöneticilik noktasında bir alt pozisyonda bulunan müdür yardımcılarında daha önde oldukları araştırma sonucunda göze çarpmaktadır.

Araştırma sırasında yaş, cinsiyet, mesleki kıdem gibi konular üzerine bir sınıflandırma yapılmamıştır. Bunun sebebi olarak ise daha önce yapılan araştırmalarda psikolojik dayanıklılığın bu değişkenlere bağlı olarak değiştiği konusunda anlamlı bir bulgu yoktur. Yaygın olarak yapılan çalışmalarda bazı çelişkiler bulunmakla beraber yaş, cinsiyet ve mesleki kıdem psikolojik dayanıklılık üzerine bir etkisinin olmadığı kanısına yaygın olarak ulaşılmaktadır. Konu ile ilgili bilim çevrelerince yapılan çalışmalar aşağıda verilmiştir.

(Chan, 2003; Crowley ve diğ., 2003; Harrisson ve diğ., 2002; Maddi ve diğ., 2006; Sezgin, 2009). İlgili alanyazında cinsiyetin psikolojik dayanıklılık üzerindeki etkisine ilişkin araştırma bulguları çelişkilidir. Örneğin; Hannah ve Morrissey (1986) gençlerin psikolojik dayanıklılık puanları ile cinsiyetin ilişkili olduğu sonucuna vardıkları araştırmada, kızların psikolojik dayanıklılık düzeyinin erkeklerden daha yüksek olduğunu bulmuşlardır. Bunun aksine, Harrisson ve diğerleri (2002) ise cinsiyetin psikolojik dayanıklılık üzerinde etkili olmadığı sonucuna varmıştır. Maddi ve diğerleri (2006) de, dört ayrı araştırmanın sonuçlarını yansıtan çalışmalarında, kolej öğrencileri ve çalışan yetişkinlerden oluşan birinci araştırmada psikolojik dayanıklılığın cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediğini belirtmişlerdir. Benzer şekilde, Chan (2003) öğretmenlerin genel psikolojik dayanıklılık düzeyleri ile dayanıklılığın üç ayrı faktörü olarak bağlanma, kontrol ve güçlük boyutları üzerinde cinsiyetin temel etkisinin anlamlı olmadığı sonucuna varmıştır. Bu farklı bulgular genel olarak değerlendirildiğinde, eğitimin paydaşları arasında yapılan çalışmalarda psikolojik dayanıklılığın cinsiyet ile ilişkili olmadığını gösteren araştırma sonuçlarının yoğunlukta olduğu söylenebilir.

Psikolojik dayanıklılığı yaş ile ilişkilendiren Chan (2003) öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri ve dayanıklılık boyutları üzerinde yaş değişkeninin temel etkisinin anlamlı olmadığı sonucuna varmıştır. Başka bir araştırmada Harrisson ve diğerleri (2002) yaşın psikolojik dayanıklılık üzerinde etkili olmadığını bulmuşlardır. Başka bir çalışmada ise psikolojik dayanıklılık toplam puanının ve üç ayrı boyutunun yaş ile anlamlı ilişkiler göstermediği sonucuna varılmıştır (Maddi ve diğ., 2006). İlköğretim okulu öğretmenlerinin psikolojik dayanıklılığına ilişkin bir çalışmada da

öğretmenlerin yaşları ile psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Harrison ve diğ., 2002; Sezgin, 2009). Öğretmenlik deneyim boyutunun önemli olduğu bir meslek olarak kabul edilebilir. Mesleğin ilk yıllarında yaşanan bazı zorluklar ve karşılaşılan güçlükler zamanla azalır, işe ilişkin bir kontrol algısı gelişir. Öğretmenlikte mesleğin ilk yıllarının daha zor geçtiği düşünüldüğünde, mesleki kıdem ile ilerlemesine bağlı olarak psikolojik dayanıklılık algısının artması beklenebilir. Ancak, zamanla yaşanması muhtemel mesleki tükenmişlik ya da stres kaynaklarının varlığını devam ettirme olasılığı, öğretmenlerin mesleki kıdemlerinin ilerlemesine rağmen psikolojik dayanıklılık düzeylerinin artmasını engelliyor olabilir. Bu nedenle, bu konuda daha detaylı araştırmaların yapılmasında fayda vardır. Çünkü öğretmenlerin demografik değişkenlerinin psikolojik dayanıklılık ile ilişkisine yönelik farklı ya da çelişkili araştırma bulgularının olması, bu konuda net bir düşünceye varmayı zorlaştırmaktadır. Ancak cinsiyet ya da yaş gibi demografik özelliklerin psikolojik dayanıklılıkla çok da ilişkili olmadığını gösteren araştırma bulgularının çoğunlukta olması sebebi ile bu değişkenler üzerine odaklanılmamıştır.

Araştırmanın sonuçları okul müdürlerinin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin okul müdür yardımcılarında daha yüksek olduğu sonucunu ortaya koymuştur. Bu bulgu, Sezgin (2009) tarafından yapılan ilköğretim okulu öğretmenlerinin psikolojik dayanıklılık düzeyi ile branş değişkeni arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı yönündeki araştırmanın sonuçlarıyla farklılık göstermekte olmakla beraber. Branşlar arası psikolojik dayanıklılık noktasında anlamlı bir ilişki yok iken. Öğretmenlerin ikincil görevi olan eğitim yöneticiliği noktasında farklılık göstermektedir. Bu bulgu tarafımdan dikkate değer görülmektedir. Çünkü buradan şöyle bir çıkarım yapılabilir. Okul yöneticisi olmak branşlarla alakalı olmayıp kişinin kendi içsel özellikleri ile daha yakından ilgilidir. Psikolojik dayanıklılığı yüksek olan öğretmenler okul müdürü olma sorumluluğunu üstlenmektedirler.

Okulu sürekli geliştiren ona şekil veren ve çevresiyle ilişki içine sokan okul müdürlerinin görev yükleri itibarıyla kaygı düzeylerinin ve streslerinin yüksek olduğu yapılan araştırmalarla ortaya konmaktadır. Artan kaygı yükü psikolojik dayanıklılık konusunu önemli bir hale getirmektedir. Çünkü psikolojik dayanıklılığı düşük bir okul yöneticisinin okulu hedeflerine taşıması pek mümkün görünmemektedir. Yöneticileri

ile ilgili yapılan çalışmalarda şunlar dikkati çekmektedir. (Hofstetter, 1980; Mann, 1987). Modern iş hayatı özellikle yöneticilere birçok sorumluluk yüklemektedir. Mesleki yeterliliğin yanı sıra sosyal özellikler ve psikolojik kararlılık/sağlamlık her gün daha çok anlam kazanmaktadır. Yöneticinin kişisel özellikleri bu ölçütlerle örtüşmediği zaman stres ve korku oluşabilir. Yaşanılan korku zamanla kaygıya dönüşür (Schwarzer, 1993). Kaygı, insanın temel duygularından biri olan korkunun daha yaygınlaşmış ve kaynağı ya da nesnesi belirgin olmayan türüne denir (Dağ, 1999).

Kaygı, kişinin bir uyarana karşı karşıya kaldığında yaşadığı, bedensel, duygusal ve zihinsel değişimlerle kendini gösteren bir uyarılmışlık durumudur. Kaygı, kişinin başına bir tehlike gelebileceği duygusu, huzursuzluk, gerilim ve korku ile karakterize hoş olmayan bir duygusal durum olarak ifade edilebilir (Öktem, 1988). Kaygının sürekliliği ve şiddeti arttığı zaman sorun olarak insanların karşısına çıkar (Cüceloğlu, 1997). Normal düzeydeki kaygılar bireyin, istek duyma, karar alma, alınan kararlar doğrultusunda enerji üretme ve bu enerjiyi kullanarak performanslarını yükseltme açısından yardımcı olur. Ancak bireyin yaşamış olduğu kaygı çok yoğun ise, bireyin enerjisini verimli bir şekilde kullanması, dikkatini ve gücünü yapacağı işe yönlendirmesi engellenir (Aydın ve Dilmaç, 2004). Yöneticiler de gerek yönetim sürecindeki nedenlere bağlı olarak, gerekse iş yükünden kaynaklanan nedenlere bağlı olarak çeşitli stres ve kaygı durumları yaşamaktadırlar.

Yöneticiler artık sadece kendi performansları için değil; sosyal ilişkiler, maddi konular, gelecek yaşamı, sağlık sorunları, toplumsal sorunlar ve gelişmeler içinde kaygılanmaktadırlar (Eysenck ve van Berkum, 1992; Stöber ve Seidenstücker, 1999). Kişiyi ilgilendiren tüm alanlar; kişilik, hedefler ve değerler kaygının oluşmasına neden olabilmektedir (Tallis ve Eysenck, 1994). Böyle bir durumda yöneticilerin bu yüksek kaygı düzeyleri ile baş edebilecek psikolojik dayanıklılık düzeylerinde olması okulun yönetimi ve gelişimi açısından son derece önemlidir. Şüphesiz ki okulu hedeflerine taşıyan okul müdürüdür. Eğitim camiasında sıklıkla kullanılan ve tarafımdan da desteklenen bir söze vurgu yapmak gerekirse: “Okul müdürü kadar okuldur.” Dolayısıyla okul müdürlerinin psikolojik dayanıklılık düzeyi okulun hedeflerine

ulaşmasında önemlidir. Araştırma sonucunda ortaya çıkan bulgular bu noktada önemli ve değerlidir.

Araştırma bir diğer noktasında ise psikolojik dayanıklılık ve karar vermenin alt boyutları arasındaki ilişki incelenmiştir. Kısacası okul müdürünün okulu yönetimi sürecinde kullandığı en önemli unsurlardan olan ve sürekli olarak aldığı kararların etkinliği incelenmiştir. Kuşkusuz ki yöneticilik demek bir noktada karar vermek ve bu kararları uygulamak demektir. Karar yönetim sürecinin bir parçası değil, sürecin bütünsel ve en temel unsurudur. İşte bu kararların etkinliğinde psikolojik dayanıklılığın etkisi önemli ve incelenmesi gereken bir konudur. Yapılan araştırma sonucunda şu sonuçlara ulaşılmıştır. Psikolojik dayanıklılık ve karar vermede öz saygı arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişkinin olduğu anlaşılmaktadır. Yani psikolojik dayanıklılık arttıkça karar vermede öz saygı seviyesi yükselmektedir. Zaten bu sonuç beklenen ve doğal bir sonuçtur bu noktada sağlıklı ve öz güvenli kararların verilebilmesi için psikolojik dayanıklılığın yüksek olması sonucuna ulaşılabilir.

Araştırmanın bir başka noktasında psikolojik dayanıklılık ve karar vermenin alt boyutlarından olan dikkatli karar verme arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Sonuçtan da anlaşılacağı üzere psikolojik dayanıklılık düzeyi arttıkça verilen kararlarda ki dikkat artmaktadır.

Psikolojik dayanıklılık düzeyi ve karar vermenin alt boyutlarından olan kaçınan karar verme arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki vardır. Yani psikolojik dayanıklılık düzeyinde ki artış ile kaçınan karar verme birbirine ters orantılıdır. Psikolojik dayanıklılığı yüksek olan eğitim yöneticileri kaçınan karar verme yöntemini tercih etmez, karar verme noktasında kaçınan davranmazlar zaten eğitim yöneticilerini okulun lideri olarak düşündüğümüzde bir liderin kararlarında kaçınan olması beklenemez. Bu noktada okul müdürlüğü ile liderlik özellikleri arasında paralellik olduğu söylenebilir.

Eğitim yöneticilerinin psikolojik dayanıklılıkları ve erteleyici karar verme stili arasındaki ilişkiye bakıldığında bu iki değişken arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Yine benzer ifadelerle durum açıklanabilir. Bu sonuç da çalışmanın önceki sonuçları ile paralellik göstermektedir.

Psikolojik dayanıklılık ve panik karar verme stili arasındaki ilişki değerlendirildiğinde ise yine iki değişken arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Araştırma sonucunda psikolojik dayanıklılık ve karar verme stillerinin alt boyutları arasındaki ilişkiler incelendiğinden tezat bir durumla karşılaşmamakta araştırma sonuçları. Beklendiği gibi bir tablo çizmektedir. Kısaca bu durumu özetlemek gerekirse, okulun tüm sorumluluğunu üstlenen eğitim yöneticilerinin psikolojik dayanıklılık düzeyleri karar verme stilleri üzerine anlamlı ve beklenen bir etki yaratmakta. Psikolojik dayanıklılık yükseldikçe erteleyici, kaçınan, panik karar verme azalırken; karar vermede öz saygı ve dikkatli karar verme boyutlarında artış göze çarpmaktadır.

Araştırmada karar verme stillerinin kendi aralarındaki ilişki düzeyleri incelendiğinde şu sonuçlar görülmektedir: karar vermede öz saygı ve dikkatli karar verme arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Yine karar vermede öz saygı ve kaçınan karar verme arasındaki ilişki incelendiğinde bu iki değişken arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Karar vermede öz saygı ve erteleyici karar verme arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki vardır. Karar vermede öz saygı ve panik karar verme arasındaki ilişki incelendiğinde ise negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu tablodan özelle şu söylenebilir. Karar vermede öz saygı ve dikkatli karar verme arasında pozitif yönlü bir ilişki varken karar vermenin diğer alt boyutları olan: erteleyici, kaçınan, panik karar verme arasında negatif yönlü bir ilişki bulunmaktadır. Bu sonuçlarda çalışmanın kendi içinde son derece tutarlı sonuçlardır.

Dikkatli karar verme ve kaçınan karar verme arasında ki ilişki ele alındığında, negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Dikkatli karar verme ve erteleyici karar verme arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmektedir. Dikkatli karar verme ve panik karar verme arasında da anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmektedir.

Kaçınan karar verme ve erteleyici karar verme stili arasındaki ilişki incelendiğinde bu iki değişken arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Kaçınan karar verme ve panik karar verme stili arasındaki ilişkiye bakıldığında pozitif yönlü anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir.

Erteleyici karar verme ve panik karar verme arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır. Tüm bu sonuçlara bakıldığında araştırmanın sonuçlarındaki tutarlılık dikkat çekmektedir.

Yöneticiliğin en önemli gereklerinden biri olan karar ve karar verme stilleri, psikolojik dayanıklılıkla yakından ilgili olduğu araştırma bulguları tartışıldığında çok açık bir şekilde görülmektedir. Doğru karar yani doğru yönetim doğru sevk ve idare psikolojik dayanıklılıkla yakından ilgilidir. Görevin getirdiği kaygı düzeyi ve bunun yöneticilerde yarattığı stresle mücadele ancak ve ancak yüksek bir psikolojik dayanıklılık düzeyiyle sağlanabilir ve bunun sonucunda doğru kararlar verilerek verimli ve gelişime açık kurumlar yaratılabilir. Hal böyle olunca okulları yöneten ve onları geliştiren eğitim yöneticilerinin psikolojik dayanıklılık seviyelerinin yüksek olması gerekmektedir. Bu bir liderden beklenen önemli özelliklerden biridir. Okul müdürünün sadece okulu değil okulun tüm paydaşlarını etkilediği düşünüldüğünde konunun önemi bir kez daha ortaya çıkmaktadır. Okul sadece kendisini değil çevresini ve çevresinde bulunan paydaşları da etkiler. Bu açıdan okulun vizyon ve misyonuna yön veren okul müdürüne önemli görevler düşer bununla başa çıkacak bir psikolojik dayanıklılık hem okulun hem çevresinin gelişiminde son derece önemlidir.

Müdürler ve müdür yardımcıları arasındaki psikolojik dayanıklılık düzeylerine bakıldığında, araştırma sonucu elde edilen veriler önemlidir. Okulun birinci adamı olan okul müdürleri hem psikolojik dayanıklılık noktasında hem de karar verme noktasında müdür yardımcılarında öndedirler. Okulun lideri konumunda olan okul müdürleri için bu sonucun çıkması önemli, dikkate değer ve sevindiricidir. Okul müdürleri açısından pek çok eleştiri düşünüldüğünde bu önemli bir sonuçtur.

5.2. SONUÇLAR

Yapılan araştırmadan elde edilen sonuçlar şu şekildedir.

1. Eğitim yöneticilerinin psikolojik dayanıklılık düzeyleri ile karar verme stilleri arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu bulunmuştur.
2. Araştırma sonunda eğitim yöneticilerinden; okul müdürlerinin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin, okul müdür yardımcılarında anlamlı derecede daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

3. Araştırma sonunda eğitim yöneticilerinden; okul müdürlerinin karar vermede öz saygı seviyelerinin, okul müdür yardımcılarında anlamlı derecede daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
4. Araştırma sonunda eğitim yöneticilerinden; okul müdürlerinin dikkatli karar verme seviyelerinin, okul müdür yardımcılarında anlamlı derecede daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
5. Araştırma sonunda eğitim yöneticilerinden; okul müdürlerinin ve müdür yardımcılarının karar vermenin alt boyutlarından olan kaçınan karar verme noktasında anlamlı bir ilişkiye ulaşılamamıştır.
6. Araştırma sonunda eğitim yöneticilerinden; okul müdürlerinin erteleyici karar verme seviyelerinin, okul müdür yardımcılarında anlamlı derecede daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
7. Araştırma sonunda eğitim yöneticilerinden; okul müdürlerinin panik karar verme seviyelerinin, okul müdür yardımcılarında anlamlı derecede daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
8. Araştırma sonucunda, eğitim yöneticilerinde, psikolojik dayanıklılık ve karar vermede öz saygı arasında pozitif yönlü orta düzeyde bir ilişki olduğu bulunmuştur.
9. Araştırma sonucunda, eğitim yöneticilerinde, psikolojik dayanıklılık ve dikkatli karar verme stili arasında pozitif yönlü orta düzeyde bir ilişki olduğu bulunmuştur.
10. Araştırma sonucunda, eğitim yöneticilerinde, psikolojik dayanıklılık ve kaçınan karar verme stili arasında negatif yönlü orta düzeyde bir ilişki olduğu bulunmuştur.
11. Araştırma sonucunda, eğitim yöneticilerinde, psikolojik dayanıklılık ve erteleyici karar verme stili arasında negatif yönlü orta düzeyde bir ilişki olduğu bulunmuştur.
12. Araştırma sonucunda, eğitim yöneticilerinde, psikolojik dayanıklılık ve panik karar verme stili arasında negatif yönlü orta düzeyde bir ilişki olduğu bulunmuştur.
13. Araştırma sonucunda eğitim yöneticilerinde, , karar vermede öz saygı ve dikkatli karar verme stili arasında pozitif yönlü orta düzeyde bir ilişki olduğu bulunmuştur.
14. Araştırma sonucunda, eğitim yöneticilerinde, karar vermede öz saygı ve kaçınan karar verme stili arasında negatif yönlü orta düzeyde bir ilişki olduğu bulunmuştur.
15. Araştırma sonucunda, eğitim yöneticilerinde, karar vermede öz saygı ve erteleyici karar verme stili arasında negatif yönlü orta düzeyde bir ilişki olduğu bulunmuştur.
16. Araştırma sonucunda, eğitim yöneticilerinde, , karar vermede öz saygı ve panik karar verme stili arasında negatif yönlü orta düzeyde bir ilişki olduğu bulunmuştur.

17. Araştırma sonunda eğitim yöneticilerinde, dikkatli karar verme stili ve kaçınan karar verme stili arasında negatif yönlü düşük bir ilişki olduğu bulunmuştur.
18. Araştırma sonunda eğitim yöneticilerinde, dikkatli karar verme stili ve kaçınan karar verme stili arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.
19. Araştırma sonunda, eğitim yöneticilerinde, dikkatli karar verme stili ve panik karar verme stili arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.
20. Araştırma sonucunda eğitim yöneticilerinde, , kaçınan karar verme stili ve erteleyici karar verme stili arasında pozitif yönlü orta düzeyde bir ilişki olduğu bulunmuştur.
21. Araştırma sonucunda, eğitim yöneticilerinde, kaçınan karar verme stili ve panik verme stili arasında pozitif yönlü orta düzeyde bir ilişki olduğu bulunmuştur.
22. Araştırma sonucunda, eğitim yöneticilerinde, erteleyici karar verme stili ve panik verme stili arasında pozitif yönlü orta düzeyde bir ilişki olduğu bulunmuştur.
23. Psikolojik Dayanıklılığın Karar verme ile Öz saygıyı yordaması arasında pozitif orta düzeyde bir korelasyon olduğu bulunmuştur. Psikolojik dayanıklılığın karar vermede öz saygıyı yordaması %36,2'dir.
24. Psikolojik Dayanıklılığın dikkatli karar vermeyi yordaması arasında pozitif orta düzeyde bir korelasyon olduğu bulunmuştur. Psikolojik dayanıklılığın dikkatli karar vermeyi yordaması %14,6'dır.
25. Psikolojik Dayanıklılığın kaçınan karar vermeyi yordaması arasında pozitif orta düzeyde bir korelasyon olduğu bulunmuştur. Psikolojik dayanıklılığın kaçınan karar vermeyi yordaması %22,5'dir.
26. Psikolojik Dayanıklılığın erteleyici karar vermeyi yordaması arasında pozitif orta düzeyde bir korelasyon olduğu bulunmuştur. Psikolojik dayanıklılığın erteleyici karar vermeyi yordaması %16,4'dür.
27. Psikolojik Dayanıklılığın erteleyici karar vermeyi yordaması arasında pozitif orta düzeyde bir korelasyon olduğu bulunmuştur. Psikolojik dayanıklılığın panik karar vermeyi yordaması %26,8'dir.

5.3. ÖNERİLER

Araştırma sonuçlarına uygun olarak geliştirilen öneriler aşağıda yer almaktadır.

- Bu araştırmada psikolojik dayanıklılığın karar verme stilleri üzerine anlamlı bir şekilde etki yaptığı görülmüştür. Bu sonuçtan hareketle eğitim yöneticiliği işin başvuracak eğitimcilerin görevleri icabı taşıdıkları yüksek kaygı ile baş edebilecek seviyede psikolojik dayanıklılığa sahip onmaları gerekmektedir. Aksi halde verdikleri kararlarda etkin ve etkili olamazlar ve dolayısıyla da görevlerinde başarılı olamazlar.
- Psikolojik dayanıklılığın karar verme üzerine anlamlı etkisi düşünüldüğünde eğitim yöneticilerine kaygı ve stresle mücadele yolları hakkında seminerler ve hizmet içi eğitimler vermek gereklidir.
- Eğitim yöneticileri üzerindeki stres ve baskıyı yasal mevzuatla azaltma yollarına gidilebilir. Mevcut mevzuat ile yetkisi az sorumluluğu fazla bir şekilde görev yapmaya ęalıřan eğitim yöneticilerinin yaptırım gçleri arttırılabilir.
- Yeni düzenlenen yasal mevzuatla eğitim denetmenleri eğitim kurumlarında sadece eğitim yöneticilerini denetlemekte bu durum eğitim yöneticileri üzerinde aşırı bir baskı yaratmaktadır. Bakanlık bu denetlemelerin sınırlarını daha açık ve net bir şekilde düzenlemeli mevcut durumdaki belirsizlik giderilmelidir. Bu sayede daha şeffaf bir denetime tabi olacak eğitim yöneticileri üzerindeki baskı azalacak ve kaygı düzeyleri düşecektir.
- Sık sık değişen eğitim yönetici seçim kriterleri mevcut yöneticilerin kaygı düzeylerini yükseltmekte ve ęalıřma isteklerini azaltmaktadır. Bu durum psikolojik dayanıklılığı olumsuz etkilemekte ve dolayısıyla verilen karar üzerine olumsuz etki yapmaktadır. Yönetici seçim kriterleri bir standarda kavuşturulmalı sık sık değişiklik yapılmamalı sadece ęađın gerekleri doğrultusunda yüzeysel değişiklere tabi olmalıdır.
- Kaygı ve stres düzeyi yönetim süreci içinde sürekli değişim gösterebilmektedir. Özellikle eğitim yöneticilerinin baskıdan kurtulup sağlıklı kararlar alabilmeleri işin zaman zaman psikolojik destek almaları sağlanabilir. Bakanlık bünyesinde bulunan psikolojik danışman ve rehberlikçiler eğitim yöneticilerine de psikolojik danışmanlık ve

rehberlik hizmeti sunabilir. Bu husularda seminer ve konferanslara ağırlık verilebilir.

- Bu araştırma sonucunda okul müdürlerinin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin, okul müdür yardımcılarında daha yüksek olduğu görülmüştür. Buna bağlı olarak okul müdürlerinin liderlik vasıflarının müdür yardımcılarında daha yüksek olduğu söylenebilir. Bu ilgi çekici ve olumlu bir durum olarak tespit edilmiştir.
- Bu araştırma sonucunda karar verme stilleri noktasında okul müdürlerinin okul müdür yardımcılarında daha iyi bir durumda olduğu söylenebilir. (Yukarıda belirtilen 2 durum için de okul müdürleri okul müdür yardımcılarında rehberlik edebilir. İlerinin okul müdürü adayları olan okul müdür yardımcılarının bu konuda gelişimleri desteklenmelidir.)
- Doğru ve etkili karar verme konusunda okul müdür ve müdür yardımcılarında hizmet içi eğitim sağlanabilir. Yönetimin en aktif bileşeni olan karar vermenin daha sağlıklı ve etkin biçimde kullanılması sağlanabilir.
- Halen öğretmenliğin yanında ikincil bir görev olarak yapılan eğitim yöneticiliği, yasal mevzuatlarla düzenlenerek asli görev olarak tanımlanabilir. Böylelikle yöneticilik alanında uzmanlaşma sağlanırken, eğitim kurumları daha etkin bir biçimde yönetilebilir.
- Eğitim yöneticilerinin psikolojik dayanıklılık düzeyleri ve karar verme stilleri arasındaki ilişki daha başka nitel araştırma tetkikleri ile daha derinlemesine incelenebilir.
- Bu araştırmanın amacı temel alınarak öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri ve karar verme stilleri arasındaki ilişki incelenebilir ve iki araştırma arasında ki benzerlik ve farklılıklar kıyaslanabilir.
- Bu araştırma milli eğitim bakanlığında görev yapan eğitim yöneticilerinin psikolojik dayanıklılık ve karar verme stillerini incelemek üzerine yapılmıştır. Aynı amacı temel alarak özel eğitim kurumları üzerine yapılacak bir çalışma ile iki kurum arasındaki farklar ve benzerlikler ortaya konulabilir.

KAYNAKÇA

- ADAİR, J. (2000). Karar Verme ve Problem Çözme. (Çeviren: Nurdan Kalaycı)
Ankara: Gazi Kitapevi.
- AHMET A. (2012) Psikoloji Eğitiminde Kullanılan Güncel Ölçme Araçları Nobel
yayımları 1. Basım (shf. 579, shf. 410)
- AKAYTAY, A. (2004). “Karar Verme Sürecinde Maliyet Verilerinin Rolü: ABC
Makine ve Ticaret SanyiiA.Ş. Uygulaması”, Sakarya Üniversitesi, Sosyal
Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya.
- ARSEVEN, A.D. (1993). Alan Araştırma Yöntemi. Ankara: Gül Yayınevi.
- AYDIN E. VE DİLMAÇ, B. (2004). Matematik kaygısı, (Ed. M. Gürsel). Eğitime
ilişkin çeşitlemeler. Konya: Eğitim Kitabevi.
- AYDIN, İ. (2002). İş yaşamında stres (2. baskı). Ankara: Pegem A.
- AZEEM, S. M. (2010). Personality hardiness, job involvement and job burnout among
teachers. International Journal of Vocational and Technical Education, 2(3), 36-
40.
- BALCI, A. (2009). Sosyal Bilimlerde Araştırma: Yöntem, Teknik ve İlkeler. Ankara:
PegemA Yayınevi.
- BALAY, R. (2000). Yönetici ve öğretmenlerde örgütsel bağlılık. Ankara: Nobel.
- BALTAŞ, A. VE BALTAŞ, Z. (2000). Stres ve başa çıkma yolları (20. basım). İstanbul:
Remzi.

- BEACH, R. L., MITCHELL, R. T. (1978). "A Contingency Model for the Selection of Decision Strategies", *Academy of Management Review*, Vol: 3, No:3, s.439 – 449.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş. (2003). Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı: İstatistik, araştırma deseni, SPSS uygulamaları ve yorum (3. baskı). Ankara: Pegem A.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş. (2004). Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı. (4. Baskı). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- CHAN, D. W. (2003). Hardiness and its role in the stress-burnout relationship among prospective Chinese teachers in Hong Kong. *Teaching and Teacher Education*, 19, 381-395.
- ÇEVİK, V. (2006). 'Eğitim yöneticileri ile yönetici adaylarının kaygı düzeyleri ile bilgisayar kaygısı düzeylerinin karşılaştırılması', Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Tokat: Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- CROWLEY, B. J., HAYSLIP, B., & HOBODY, J. (2003). Psychological hardiness and adjustment to life events in adulthood. *Journal of Adult Development*, 10(4), 237-248.
- CÜCELOĞLU, D. (1997). İnsan ve davranışı. (7. Baskı). İstanbul: Remzi Kitapevi.
- CÜCELOĞLU, D. (2011). İnsan ve Davranışı, Psikolojinin Temel Kavramları, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- DAĞ, İ. (1999). Psikolojinin ışığında kaygı. *Doğu Batı Düşünce Dergisi*, (6), 179-186.
- DENİZ, M. E. (2004). Üniversite Öğrencilerinin Karar Vermede Öz Saygı Karar Verme Stilleri ve Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi Üzerine Bir Araştırma. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4 (15), 23-35.

- DENİZ, M. E. (2006). The relationships among coping with stress, life satisfaction, decision making styles and decision self-esteem: an investigation on turkish university students. *Social Behavior and Personality: An International Journal*. 34 (9), 1161–1170.
- DURAK, M. (2002). Predictive role of hardiness on psychological symptomatology of university students experienced earthquake. Master of Science, Middle East Technical University, Ankara
- EROĞLU, F. (2000). *Davranış Bilimleri*, İstanbul: Beta Basım.
- EYSENCK M. VE VAN BERKUM, J. (1992). Trait anxiety, defesiveness, and the structure of worry. *Personality and Individual Differences*, 13, 1285-1290.
- FAHEY, L. (1981). “On Strategic Management DecisionProcesses”, *Strategic Management Journal*, Vol:2, No: 1, s. 43 – 60.
- FLORIAN, V., MİKULINCER, M. VE TAUBMAN, O. (1995). Does hardiness contribute to mental health during a stressful real-life situation? The roles of appraisal and coping, *Journal of Personality and Social Psychology*, Vol 68(4), s. 687-695.
- FRIBORG, O., O. (2005). Resilience in relation to personality and intelligence, *International Journal of Methods in Psychiatric Research*, Vol. 14, N. I, s.29-42 29.
- FRIBORG, O. O., BARLAUG, D., MARTINUSSEN, M., ROSENVINGE, J. H. ve HJEMDAL, O. (2005). Resilience in relation to personality and intelligence, 112 *International Journal of Methods in Psychiatric Research*, Vol: 14, No: 1, s. 29-42.
- FRIBORG, O. O., HJEMDAL, O., ROSENVINGE, J. H. VE MARTINUSSEN, M. (2003) A new rating scale for adults resilience: What are the central protective

resource behind healthy adjustment, *International Journal of Methods in Psychiatric Research*, Vol: 12, No:2, s. 65- 76.

FRIED, Y. VE FERRIS, G. R. (1987). The validity of the job characteristics model: A review and meta- analysis, *Personnel Psychology*, 40, s. 287- 322.

GENÇTAN, E. (1980). *Psikanaliz ve Sonrası*. İstanbul: Sistem Yayınları.

GRUNWALD, W. (1995). Aufgaben und schüsselqualifikationen von managern. In W. Sarges (Hrsg.), *Göttenge- Hogrefe: Management-Diagnostik*, (ss. 194-205).

GORSUCH, R. L. (1983). *Factor analysis*. Hillsdale: Lawrence Erlbaum Associates.

GÜNEY, S. (2011). *Davranış bilimleri*, Ankara: Nobel Yayıncılık.

HARDINESS INSTITUTE (1999). *Personal Views Survey III-R*. Authors: Maddi, S.R., & Khoshaba, D.M.

HARDINESS INSTITUTE (1985). *Personal Views Survey*. Author: Arlington Heights, I.L.

HANNAH, T. E., & MORRİSEY, C. (1986). Correlates of psychological hardiness in Canadian adolescents. *The Journal of Social Psychology*, 127(4), 339-344.

HANTON, S., EVANS, L., & NEİL, R. (2002). Hardiness and the competitive trait anxiety response. *Anxiety, Stress and Coping*, 16(2), 167-184.

HARRİSSON, M., LOİSELLE, C. G., DUQUETTE, A., & SEMENİC, S. E. (2002). Hardiness, work support and psychological distress among nursing assistants and registered nurses in Quebec. *Journal of Advanced Nursing*, 38(6), 584-591.

HOFSTETTER, H. (1980). *Die leiden der leitenden*. Köln: Datakontex.

- HULL, J. G., VAN TREUREN, R. R., VİRNELİ, S.(1987). Hardiness and health: A critique and alternative approach, *Journal of Personality and Social Psychology*, Vol 53(3), s. 518-530.
- HULDERMAN, A. M. (2003). "Decision Making Styles and Learning Strategies of Police Officers: Implications for Community Policing", Oklahoma State University, Faculty of the Graduate College of the Oklahoma State University, Doctorate Thesis, Oklahoma
- JUDKİNS, S. K., & FURLOW, L. (2003). Creating a hardy work environment: Can organizational policies help? *Texas Journal of Rural Health*, 21(4), 11-17.
- JUDKİNS, S. K., & RİND, R. (2005). Hardiness, stress, and job satisfaction among home care nurses. *Home Health Care Management and Practice*, 17(2), 113-118.
- KARADAĞ, E. (2007). Yapılandırmacı öğrenme ile ilgili öğretmen yeterliliği ölçeğinin geliştirilmesi: geçerlik ve güvenilirlik analizleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, (7), 153-175.
- KARASAR, N. (2009). Bilimsel araştırma yöntemleri. Ankara: Nobel Yayınları.
- KARAKELLE, S. VE CANPOLAT, S. (2008). Tükenmişlik düzeyi yüksek ilköğretim öğretmenlerinin öğrencilere yaklaşım biçimlerinin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 33, 106-120.
- KARASAR, N. (2009). Bilimsel araştırma yöntemi (19. baskı). Ankara: Nobel.
- KARSLI, M. D. (2004), Öğretmenlik mesleğine giriş. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- KLAGE, S., & BRADLEY, G. (2004). The role of hardiness in stress and illness: An exploration of the effect of negative affectivity and gender. *British Journal of Health Psychology*, (9), 137-161.

- KOÇAK, R. (2009). Okul yöneticilerinin mesleki tükenmişlik düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(1), 65-83.
- KOBASA S. C. (1982). Personality and other stres resilience resources. In G. S. Sanders, J. M. Suls ve J. Suls (Ed.), *Social Psychology of Health and Illnes*, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- KURT, N. (2011). Çevik kuvvet personelinin stresle başa çıkma tutumları, psikolojik dayanıklılıkları ve iş doyum düzeyleri. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- KUZGUN, Y., (1992). Karar Stratejileri Ölçeği: Geliştirilmesi ve Standardizasyonu. VII. Ulusal Psikoloji Kongresi Bilimsel Çalışmaları. Türk Psikologlar Derneği. 161170.
- LAMBERT, C. E., & LAMBERT, V. A. (1999). Psychological hardiness: State of the science. *Holistic Nursing Practice*, 13(3), 11-19.
- LAMBERT, V. A., LAMBERT, C, E., & YAMASE, H. (2003). Psychological hardiness, workplace stress and related stress reduction strategies. *Nursing and Health Sciences*, (5), 181-184.
- LEAK, G. K., & WILLIAMS, D. E. (1989). Relationship between social interest, alienation, and psychological hardiness. *Individual Psychology*, 45(3), 369-375.
- MADDİ, S. R., HARVEY, R. H., KHOSHABA, D. M., LU, J. L., PERSİCO, M., & BROW, M. (2006). The personality construct of hardiness, III: Relationships with repression, innovativeness, authoritarianism, and performance. *Journal of Personality*, 74(2), 575-598.

- MADDİ, S. R., & KHOSHABA, D. M. (1994). Hardiness and mental health. *Journal of Personality Assessment*, 63(2), 265-274.
- MADDİ, S. R., & KHOSHABA, D. M. (2001). *Personal views survey* (3rd ed. revised). Newport Beach, CA: The Hardiness Institute.
- MADDİ, S. R., WADHWA, P., & HAİER, R. J. (1996). Relationship of hardiness to alcohol and drug use in adolescents. *AM. J. Drug Alcohol Abuse*, 22(2), 247-257.
- MANN, G. (1987). *Stres im management*. München: Hampp.
- MANN, L., P. BURNETT., M. RADFORD VE S. FORD. (1997). The Melbourne Decision Making Questionnaire: An Instrument for Measuring Patterns for Coping with Decisional Conflict. *Journal of Behavioral Decision Making*. 10, 1-19.
- MANN, L., M. RADFORD, P. BURNETT, S. FORD, M. BOND, K. LEUNG, H. NAKAMURA, G. VAUGHAN VE K.S.YANG. (1998). Cross-Cultural Differences in Self-Reported Decision-Making Style and Confidence. *International Journal of Psychology*. 33 (5), 325-335.
- MEB Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği (2001). *Resmi Gazete*: 17.4.2001/24376.
- MINTZBERG, H., WESTLEY, F. (2001). "DecisionMaking: It's Not WhatYouThink", *MIT Sloan Management Review*, s.89 – 93.
- MORRİSEY, C., & HANNAH, T. E. (1986). Measurement of psychological hardiness in adolescents. *Journal of Genetic Psychology*, 148(3), 393-397.
- MOTAN, İ. (2002). *Distinguishing anxiety and depression: Hardiness* (Unpublished master thesis). The Middle East Technical University, Ankara.

- NORFOLK, D. (1989). İş hayatında stres (Çev.: L. Serdaroğlu). İstanbul: Form.
- ÖKTEM. Ö. (1981). Anksiyetenin öğrenmeye ve hafızaya etkisi. İstanbul.
- ÖMER AKGÜN T. ve RÜYA E. (2010) Yönetimde Karar Verme Journal of Yasar University
- ÖNER, N.&A.LE COMPTE (1985): Süreksiz Durumluluk/ Sürekli Kaygı Envanteri El Kitabı, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları. 2.Baskı.
- ÖZCAN, K. (1999). 'Yöneticilerde karar verme ile kaygı ilişkileri', Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- ÖZDAYI, N. (2001). Ortaöğretimde görev yapan eğitim yöneticilerinin yetki devri ile kaygı düzeyleri arasındaki ilişki. M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 13, 151-164.
- ÖZLEM K. (2010) Psikolojik Sağlık, Risk Faktörleri Ve Koruyucu Faktörler Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi Cilt: III Sayı:26
- SCHERER, R. F., WIEBE F. A., LUTHER, D. C. AND ADAMS J. S. (1988). Dimensionality of coping: Factor stability using the ways of coping questionnaire, Psychological Reports 62(3), 763-770. PubMed PMID: 406294.
- SCHWARZER, R. (1993). Stres, angst, und handlungsregulation. Stuttgart: Kohlhammer.
- SEZGİN, F. (2012). İlköğretim okulu öğretmenlerinin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin incelenmesi, Kastamonu Eğitim Dergisi, Cilt:20, Sayı: 2, s. 489-502.

- SEZGİN, F. (2008). Relationships between teacher organizational commitment, psychological hardiness and some demographic variables in Turkish primary schools, *Journal of Educational Administration*, Vol: 47, No: 5, s. 630- 651.
- SPIELBERGER C.D., GORSUCH R.L, LUSHENE R.E. (1977). *Manual for the State and Trait Anxiety Inventory: Y form*. Palo Alto, CA, Consultant Psychologists Pres.
- STEINMANN, H. VE SCHREYÖGG, G. (1993). *Management: Grunlagen der unternehmenführung*. Weisbaden: Gabler. Stöber J.ve Seidenstücker, B. (1999). A new inventory for assessing worry in managers: Correlates with job involvement and self-reliance. *Personality and Individual Differences*, 23, 1085-1087.
- ŞAHİN, C. (2010). Eğitim sürecinde öğrenci kişilik hizmetleri ve rehberlik. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik* (Ed. M. Güven). Ankara: Anı Yayıncılık.
- SEZGİN, F. (2009). Relationships between teacher organizational commitment, psychological hardiness and some demographic variables in Turkish primary schools. *Journal of Educational Administration*, 47(5), 630-651.
- SEZGİN, F. (2010). Psikolojik dayanıklılığı düşük ve yüksek öğretmenlerde örgütsel bağlılık üzerine bir araştırma. 19. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı Bildiri Özetleri (ss. 92-93). Lefkoşa: Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi.
- SHEARD, M., & GOLBY, J. (2007). Hardiness and undergraduate academic study: The moderating role of commitment. *Personality and Individual Differences*, 43, 579-588.
- SCOTT, G. S., BRUCE, A. R. (1995). "Decision Making Style: The Development and Assessment of a New Measure", *Educational and Psychological Measurement*, Vol: 55, No: 5, s. 818-831

- ŞİMŞEK, Y. (2003). Okul müdürlerinin iletişim becerileri ile okul kültürü arasındaki ilişki (Eskişehir ili örneği). Yayınlanmamış doktora tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- TALLİS, F., EYSENCK M. W. VE MATHEWS, A. (1992). A questionnaire fort he measurement of nonpathological worry. *Personality and Individual Differences*, 13, 163-168.
- TAŞDELEN, A. (2002). “*Öğretmen Adaylarının Farklı Psiko-Sosyal Değişkenlere Göre Karar Verme Stilleri*”, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Doktora Tezi, İzmir.
- TAŞDEMİR, M. (2003). Eğitimde Planlama ve Değerlendirme. Ankara: Ocak Yayınevi, 2.Basım.
- TDK Türk Dil Kurumu Genel Türkçe Sözlük, <http://tdk.org.tr>
- TERZİ, Ş. (2005). İyi olmaya ilişkin psikolojik dayanıklılık modeli (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- TERZİ, Ş. (2008). Üniversite öğrencilerinin psikolojik dayanıklılıkları ve algıladıkları sosyal destek arasındaki ilişki, *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, Cilt: III Sayı: 29. S. 1085- 1093.
- THOMSON, W. C., & WENDT, J. C. (1995). Contribution of hardiness and school climate to alienation experienced by student teachers. *The Journal of Educational Research*, 88(5), 269-274.
- THOMPSON S.J., S.K. BENSON, L.M. PACHNOWSKİ, & J. SALZMAN (2000) *Decision-making in planning and teaching*. New York: Longman.
- THUNHOLM, P. (2004). Decision making style: Habit, style or both? *Personality and Individual Differences*. 36, 931–944.

- THUNHOLM, P. (2004). "Decision MakingScale: Habit, Style or Both?", *Personality and Individual Differences*, Vol:36, s.931 – 944.
- TURGUT, M.F. (1992). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Metotları*. Ankara: Saydam Matbaası.
- TÜRKMEN, İ. (1996). *Yönetmel Zaman ve Yetki Devri Açısından Yönetimde Verimlilik*. Milli Prodüktivite Merkezi Yayınları No:519 Ankara.
- URAL, A. (2001). Okul müdürlerinin yönetmel stres kaynakları. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2 (3), 74–84.
- YAMAN, M., BAYRAKÇI, M. VE YAMAN, Ç. (2011). Stres kaynakları ile yöneticilerin kişilik özellikleri arasındaki ilişki. *Eğitim Araştırmaları*, 9, 141-155

EKLER

EK 1: ANKET KULLANIM İZİNİ

Anket kullanım izinleri ile ilgili yapılan elektronik posta iletilerinin detaylı dökümü aşağıyada verilmiştir yapılan çalışma ile ilgili tüm anket ve ölçeklerin izni alınmıştır.

Kimden: Sonay YILDIZ <sonay7@outlook.com>

Kime: "mithatdurak@yahoo.com" <mithatdurak@yahoo.com>

Gönderildiği Tarih: 16 Eylül 2013 22:03 Pazartesi

Konu: ölçek kullanım izni

Sayın hocam Erciyes Üniversitesi eğitim bilimleri enstitüsünde yüksek lisans öğrencisiyim. tez konusu olarak "okul yöneticilerinin psikolojik dayanıklılık düzeyleri ile karar verme stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi" konusunu seçtim yapacağım bu tez çalışması için psikolojik dayanıklılık ölçeğinizi kullanmak istiyorum. bu konuda sizden izin istiyorum. Sayın hocam izin vermeniz durumunda ölçeğinizi bana yollarsanız çok sevinirim. Size şimdiden teşekkür eder, saygılar sunarım.

Yan: ölçek kullanım izni

mithat durak (mithatdurak@yahoo.com)

16.09.2013

Kime: Sonay YILDIZ

sonay merhaba,

ölçeği tezinde kullanabilirsin. ölçeğe ve ilgili teze web siteme üye olarak ulaşabilirsin.

iyi günler..

-----Sonay YILDIZ <sonay7@outlook.com> yazdı: -----

Kime: "edeniz@yildiz.edu.tr" <edeniz@yildiz.edu.tr>

Kimden: Sonay YILDIZ <sonay7@outlook.com>

Tarih: 16.09.2013 22:01

Konu: ölçek kullanım izni

Sayın hocam erciyes üniversitesi eğitim bilimleri enstitüsünde tüksek lisans öğrencisiyim. tez konusu olarak "okul yöneticilerinin psikolojik dayanıklılık düzeyleri ile karar verme stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi" konusunu seçtim yapacağım bu tez çalışması için karar verme stilleri ölçeğinizi kullanmak istiyorum. Bu konuda sizden izin istiyorum. Sayın hocam izin vermeniz durumunda ölçeğinizi bana yollarsanız çok sevinirim. size şimdiden teşekkür eder. saygılar sunarım.

Ynt: ölçek kullanım izni

edeniz@yildiz.edu.tr (edeniz@yildiz.edu.tr)

18.09.2013

Kime: Sonay YILDIZ

Sonay merhaba,

Ölçek bilgileri ekli dosyada, başarılar dilerim.

Prof. Dr. M. Engin Deniz

Düzce Üniversitesi

Eğitim Fakültesi Dekanı

Yıldız Teknik Üniversitesi

Eğitim Fakültesi

Eğitim Bilimleri Bölümü
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı
Davutpaşa-İstanbul

YAPILAN ANKETLERİN BOŞ FORMU VE UYGULANAN ANKET ÖRNEĞİ

Form 1 Melbourne Karar Verme Stilleri Ölçeği Bölüm 1 ve 2

Değerli eğitimci arkadaşlarım, vapatadığım bilimsel çalışma için uygulayacağım anket çalışmasına katılımınız sizlerden yeterlikte rica eder, katkılarınız için teşekkür ederim.

Not1: Anket çalışması müdür, müdür yardımcısı ve müdür yardımcılarının yöneticidir, anketlerin yetmemesi durumunda çoğaltılmasını rica ederim.

Not2: Yapılan anket çalışmalarının Millî Eğitimde bulunan Şehit Ali Akdoğan Ortaokulu'nun evrak dosyasına atılmasını rica ederim.

Somay YILDIRIZ
Bahadır Şehit Ali Akdoğan Müdür-Yrd.

MELBOURNE KARAR VERME ÖLÇEĞİ I-II
BÖLÜM 1

YÖNERGE: Kişiler, karar verme aşamasında kendilerini ne derece rahat hissettikleriyle ilgili olarak farklılık gösterirler. Lütfen karar verme konusunda kendinizi ne derece rahat hissettiğinizi sizin için en uygun olan yanıta işaretleyerek belirtiniz. Yardımlarınız ve katılımınız için teşekkür ederim.

	Doğru	Bazen Doğru	Değil
(1) Karar verme yeteneğine güvenirim.	[]	[]	[]
(2) Karar verirken kendimi birçok krizden aşmış gibiyim.	[]	[]	[]
(3) Kendim karar vermede başarılı bir olarak düşünüyorum.	[]	[]	[]
(4) Kendim o kadar cesaretsiz hissedirim ki, karar verme aşasından vazgeçerim.	[]	[]	[]
(5) Verdiğim kararlar iyi sonuçlanır.	[]	[]	[]
(6) Diğer insanları, benim kararımın ziyade, kendi kararlarının doğru olduğu konusunda beni ikna etmeleri kolaydır.	[]	[]	[]

BÖLÜM II

Yönerge: Kişiler karar verirken izledikleri yol konusunda farklılık gösterirler. Lütfen aşağıdaki her bir soruya, sizin stilinize en iyi uyuan yanıta işaretleyerek nasıl karar verdiğinizi gösteriniz.

Karar verirken,

	Doğru	Bazen Doğru	Değil
(1) Karar verirken kendimi, sanki büyük bir zaman baskısı altındaymışım gibi hissedirim.	[]	[]	[]
(2) Bütün alternatifleri göz önünde tutmayı severim.	[]	[]	[]
(3) Kararlar diğer kişilere baskıyı terah ederim.	[]	[]	[]
(4) Bütün alternatiflerin dezavantajlarını ortaya çıkarmaya çalışırım.	[]	[]	[]
(5) Son karar vermeden önce, önemsiz konular üzerinde çok zaman harcarım.	[]	[]	[]
(6) Karar en iyi şekilde nasıl uygulanabileceğini enine boyuna düşünürüm.	[]	[]	[]
(7) Bir karar verirken sonra bile kararın uygulanması gelirir.	[]	[]	[]
(8) Karar verirken, karar hakkında pek çok bilgi toplamaktan hoşlanırım.	[]	[]	[]
(9) Karar vermekten kaçırım.	[]	[]	[]
(10) Karar vermek zevkimi oluşturur. Zaman, karar üzerinde düşünmeye başlamadan önce uzun süre bekleirim.	[]	[]	[]
(11) Karar verme konusunda sorumluluk istemeyi severim.	[]	[]	[]
(12) Karar vermeden önce amaçlarımı netleştirmeyi severim.	[]	[]	[]
(13) Önemli, küçük olayların yolunda girmeyebileceği olanlıp, benim avandan tercihlerimden dolayı yapmamı neden olur.	[]	[]	[]
(14) Bir karar benim tarafımdan veya başka bir taraftan verilecekse, ben karar vermeyi diğer kişiye bırakırım.	[]	[]	[]
(15) Ne zaman zor bir kararla karşı karşıya gelsem, iyi bir çözüm yolu bulma konusunda kendimi kollumser hissederim.	[]	[]	[]
(16) Seçim yapmadan önce çok fazla düşünürüm.	[]	[]	[]
(17) Zorunda kalımdıkça karar vermem.	[]	[]	[]
(18) Son ana kadar karar vermeyi geciktirim.	[]	[]	[]
(19) Çok daha bilgili kişilerin benim karar vermemden terah ederim.	[]	[]	[]
(20) Karar verdikten sonra, kararın doğru olduğunu kendimi ikandırmak için çok zaman harcarım.	[]	[]	[]
(21) Karar vermeyi erteledim.	[]	[]	[]
(22) Aklım karar vermemi gereken bir durumda doğru düşünmemi.	[]	[]	[]

Form 2 Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği

Değerli eğitim yöneticisi meslektaşlarım, anket çalışmam tamamen bilimsel nitelikli olup hiçbir şekilde sınav tarzı bir değerlendirilmeye sahip değildir. Psikolojik durum analizi için kullanılan bu anket çalışmasında size en yakın şekli işaretleyiniz. Katkılarınıza teşekkür ederim.

SORULAR	Hiç Doğru Değil	Biraz Doğru	Çoğunlukla Doğru	Çok Doğru
1. Çok çalışarak her zaman amacıma ulaşabiliirim				
2. Günlük programımda değişiklik yapmaktan hoşlanmam				
3. Her gün iş/okula gitmeyi dört gözle beklerim				
4. Hayatım beklenmeyen sorunlarını çözmek için yeterince güçlü değilim				
5. Hayatta her şey olacağına varır				
6. Plan yapışımda, bunları gerçekleştireceğimden eminim				
7. Ne kadar uğraşırsam uğraşırsam, genellikle çabalarım boşa çıkar				
8. İşimde çeşitlilikten hoşlanırım				
9. Genellikle, insanlar benim söylediklerimi dikkatle dinlerler				
10. Kendimi özgür bir insan olarak düşünmem, bana sadece hayal kırıklığı yaşatır				
11. Elimden gelenin en iyisini yapmak hemen her zaman iyi sonuç verir				
12. Yapışım hataları genellikle düzeltilmek çok zordur				
13. Günlük programımda herhangi bir aksama olması beni rahatsız eder				
14. Çoğu zaman hayata bıraktığım yerden başlamak isteği ile yataktan kalkarım				
15. Çoğu zaman ne istediğimi bilmem				
16. Alışılan düzendeki (rutindeki) değişiklikler beni öğrenmeye zorlar				
17. Çoğu günler, yaşam benim için gerçekten liginc ve heyecan vericidir				
18. Bir kişinin iş konusunda heyecanlanabileceğini hayal edemem				

YAPILAN ANKETLERİN MİLLİ EĞİTİMDE BULUNAN SAHİT AL AKDOĞAN ORTAKULUNUN EVRAK KUTUSUNA BIRAKILMASINI SİZLERDEN RICA EDERİM.

Form 3 Uygulanan Melbourne Karar Verme Stilleri Ölçeği 1,2

D=11 K,18 E,04 P:3

BÖLÜM II

Yönerge: Kişiler karar verirken izledikleri yol konusunda farklılık gösterirler. Lütfen aşağıdaki her bir soruya, sizin stilinize en iyi uyan yanıtı işaretleyerek nasıl karar verdiğinizi gösteriniz.

Karar verirken.

	Doğru	Bazen Doğru	Doğru Değil
1 (1) Karar verirken kendimi, sanki büyük bir zaman baskısı altında değilmişim gibi hissedim.	☐	☒	☐
2 (2) Bütün alternatifleri göz önünde tutmayı severim.	☒	☐	☐
3 (3) Karardan diğer kısıplara bırakmayı tercih ederim.	☐	☒	☐
4 (4) Bütün alternatiflerim değerlendirilmemiş ortama çıkmaya çalışırım.	☐	☒	☐
5 (5) Son karar vermeden önce, önemsiz konular üzerinde çok zaman harcarım.	☐	☒	☐
6 (6) Kararı en iyi şekilde nasıl uygulayabileceğimi enine boyuna düşünürüm.	☒	☐	☐
7 (7) Bir karar verdiğim sonra bile karar uygulamayı geciktiririm.	☐	☒	☐
8 (8) Karar verirken, karar hakkında çok çok bilgi toplamaktan hoşlanırım.	☒	☐	☐
9 (9) Karar vermeden kaçırım.	☐	☒	☐
10 (10) Karar vermek zorunda olduğum zaman, karar üzerinde düşünmeye başlamadan önce uzun süre beklerim.	☐	☒	☐
11 (11) Karar verme konusunda sorumluluk üstlenmeyi severim.	☒	☐	☐
12 (12) Karar vermeden önce amaçlarımı netleştirmeye çalışırım.	☒	☐	☐
13 (13) Özensiz, kaotik olayların yolunda gitmeye beğeni olmalıyım, benim aniden tercihlerimden dönüş yapmamı neden olur.	☐	☒	☐
14 (14) Bir karar benim tarafımdan veya başka biri tarafından verilecekse, ben karar vermeyi diğer kişiye bırakırım.	☒	☐	☐
15 (15) Ne zaman zor bir kararla karşılaşırsam, iyi bir çözüm yolu bulma konusunda kendimi köttürer hissedirim.	☐	☒	☐
16 (16) Seçim yapmadan önce çok fazla dikkatli davranırım.	☒	☐	☐
17 (17) Zorunda kalmadıkça karar vermem.	☒	☐	☐
18 (18) Son ana kadar karar vermeyi geciktiririm.	☐	☒	☐
19 (19) Çok daha bilgili kişilerin benim karar vermemi tercih ederim.	☒	☐	☐
20 (20) Karar verdiğim sonra, kararın doğru olduğuna kendimi inandırmak için çok zaman harcarım.	☐	☒	☐
21 (21) Karar vermeyi ertelerim.	☐	☒	☐
22 (22) Acilen karar vermem gereken bir durumda doğru düşünmem.	☐	☒	☐

Doğru **Bazen Doğru** **Doğru Değil**

Yönerge: Kişiler karar verme aşamasında kendilerini ne derece rahat hissettikleriyle ilgili olarak farklılık gösterirler. Lütfen karar verme konusunda kendinizi ne derece rahat hissettiginizi sizin için en uygun olan yanıtı işaretleyerek belirtiniz. Yardımlarınız ve katıldığınız için teşekkür ederim.

BÖLÜM I

MELBOURNE KARAR VERME ÖLÇEĞİ I-II

Sonay YILDIZ
Bahadır Şehit Ali Akdoğan Ortadoğru Müdür Yrd.

Not1: Anket çalışması müdür, müdür yardımcısı ve müdür yardımcılarının yöneldiği, anketlerin yetmemesi durumunda çoğaltılması rica ederim.

Not2: Yanılan anket çalışmalarının Milli Eğitimde bulunun Şehit Ali Akdoğan Ortadoğru Müdür Yrd. olarak sizlere atılması rica ederim.

	Doğru	Bazen Doğru	Doğru Değil
1 (1) Karar verme yeteneğime güvenirim.	☒	☐	☐
2 (2) Karar verirken kendimi birçok kişiden aşağı görürüm.	☐	☒	☐
3 (3) Kendimi karar vermede başarılı biri olarak düşünürüm.	☒	☐	☐
4 (4) Kendimi o kadar cesaretsiz hissedirim ki, karar verme aşasından vazgeçerim.	☐	☒	☐
5 (5) Verdiğim kararlar iyi sonuçlanır.	☒	☐	☐
6 (6) Diğer insanları, benim kararımın doğru olduğu konusunda beni ikna etmeleri kolaydır.	☐	☒	☐

Form 4 Uygulanan Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği

Değerli eğitim yöneticisi meslektaşlarım, anket çalışmam tamamen bilimsel nitelikli olup hiçbir şekilde sınav tarzı bir değerlendirilmeye sahip değildir. Psikolojik durum analizi için kullanılan bu anket çalışmasında size en yakın şıkla işaretleyiniz. Katılımınıza teşekkür ederim.

SORULAR	Hiç Doğru Değil	Biraz Doğru	Çoğunlukla Doğru	Çok Doğru
2 1. Çok çalışarak her zaman amacıma ulaşabiliyorum			✓	
1 2. Günlük programımda değişiklik yapmaktan hoşlanmam			✓	
1 3. Her gün iş/okula gitmeyi dört gözle beklerim		✓		
3 4. Hayatım beklenmeyen sorunlarını çözmek için yeterince güçlü değilim	✓			
0 5. Hayatta her şey olacağına varır				✓
2 6. Plan yapışımda, bunları gerçekleştirinceğinden eminim			✓	
3 7. Ne kadar uğraşsam uğraşayım, genellikle çabalarım boşa çıkar	✓			
2 8. İşimde çeşitlilikten hoşlanırım			✓	
2 9. Genelikle, insanlar benim söylediklerimi dikkate dinlerler			✓	
1 10. Kendimi özgür bir insan olarak düşünmem, bana sadece hayal kırıklığı yaşar			✓	
3 11. Elimden gelenin en iyisini yapmak hemen her zaman iyi sonuç verir		✓		✓
2 12. Yaptığım hataları genellikle düzeltmek çok zordur		✓		
1 13. Günlük programımda herhangi bir aksama olması beni rahatsız eder			✓	
1 14. Çoğu zaman hayata bıraktığım yerden başlamak isteği ile yataktan kalkarım		✓		
3 15. Çoğu zaman ne istediğimi bilmem	✓			
1 16. Alışılan düzendeki (rutindeki) değişiklikler beni öğrenmeye zorlar		✓		
1 17. Çoğu günler, yaşam benim için gerçekten liginc ve heyecan vericidir		✓		
3 18. Bir kişinin iş konusunda heyecanlanabileceğini hayal edemem	✓			

YAPILAN ANKETLERİN MİLLİ EĞİTİMDE BULUNAN ŞEHİT ALİ AKDOĞAN ORTAOKULUNUN EVRAK KUTUSUNA BIRAKILMASINI SİZLERDEN RİCA EDERİM.

Form 5 Okullardan Gelen Resmi Anket Yazısı Örneği

T.C.
SORGUN KAYMAKAMLIğI
Agahefendi Ortaokulu Müdürlüğü

Sayı:10293738/200/ 214

19.11.2013

Konu: Sonay YILDIZ Anketi

MİLLİ EğİTİM MüDüRLüğüNE
SORGUN

İlgi:05/11/2013 tarih ve 200/5292 sayılı yazımız.

İlgi yazınız incelenmiş olup ekli anket doldurularak ilişikte sunulmuştur.

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

Kamil POLAT
Okul Mdri

UYGULANAN ÖLÇEKLER

PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK ÖLÇEĞİ

Toplam 18 maddeden oluşan ölçek 0 ile 54 puan arasında değer alır. Puan değerinin yükselmesi bireyin psikolojik dayanıklılığının yüksekliğini gösterir. Ölçekte ters maddeler bulunmaktadır bunlar 2,4,5,7,10,12,13,15,18. Maddelerdir bunlarda puanlama ters yapılıdır.

Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği

Ölçeğin yönergesi: Kişisel profilinizin doğruyu yansıtabilmesi için aşağıdaki 18 soruyu yapabildiğiniz en iyi biçimde ve dürüstçe yanıtlamanız gerekmektedir. Bu bir sınav değildir. Lütfen her soruyu şu an ki görüşlerinizi ve yaşam durumunuzu en iyi tanımlayan rakamı daire içine alarak yanıtlayınız.

Sorular

0= Hiç doğru değil

1= biraz doğru

2= çoğunlukla doğru

3= çok doğru

01 Çok çalışarak her zaman amacıma ulaşabilirim

02 Günlük programımda değişiklik yapmaktan hoşlanmam

03 Her gün işe/okula gitmeyi dört gözle beklerim

04 Hayatın beklenmeyen sorunlarını çözmek için yeterince güçlü değilim

05 Hayatta her şey olacağına varır

06 Plan yaptığımda, bunları gerçekleştireceğimden eminim

07 Ne kadar uğraşırsam uğraşayım, genellikle çabalarım boşa çıkar

08 İşimde çeşitlilikten hoşlanırım

09 Genellikle, insanlar benim söylediklerimi dikkatle dinlerler

10 Kendimi özgür bir insan olarak düşünmem, bana sadece hayal kırıklığı yaşatır

11 Elimden gelenin en iyisini yapmak hemen her zaman iyi sonuç verir

12 Yaptığım hataları genellikle düzeltmek çok zordur

13 Günlük programımda herhangi bir aksama olması beni rahatsız eder

- 14 Çoğu zaman hayata bıraktığım yerden başlamak isteği ile yataktan kalkarım
- 15 Çoğu zaman ne istediğimi bilmem
- 16 Alışılan düzendeki (rutindeki) değişiklikler beni öğrenmeye zorlar
- 17 Çoğu günler, yaşam benim için gerçekten ilginç ve heyecan vericidir
- 18 Bir kişinin iş konusunda heyecanlanabileceğini hayal edemem

MELBOURNE KARAR VERME ÖLÇEĞİ I-II

BÖLÜM 1

YÖNERGE: Kişiler, karar verme aşamasında kendilerini ne derece rahat hissettikleriyle ilgili olarak farklılık gösterirler. Lütfen karar verme konusunda kendinizi ne derece rahat

		Doğru	Bazen Doğru	Doğru Değil
(1)	Karar verme yeteneğime güvenirim.	[]	[]	[]
(2)	Karar verirken kendimi birçok kişiden aşağı görürüm.	[]	[]	[]
(3)	Kendimi karar vermede başarılı biri olarak düşünürüm.	[]	[]	[]
(4)	Kendimi o kadar cesaretsiz hissederim ki, karar verme uğraşından vazgeçerim.	[]	[]	[]
(5)	Verdiğim kararlar iyi sonuçlanır.	[]	[]	[]
(6)	Diğer insanların, benim kararımdan ziyade, kendi kararlarının doğru olduğu konusunda beni ikna etmeleri kolaydır.	[]	[]	[]

hissettiğinizi sizin için en uygun olan yanıtı işaretleyerek belirtiniz. Yardımlarınız ve katılımınız için teşekkür ederim.

BÖLÜM II

Yönerge: Kişiler karar verirken izledikleri yol konusunda farklılık gösterirler. Lütfen aşağıdaki her bir soruya, sizin sitilinize en iyi uyan yanıtı işaretleyerek nasıl karar verdiğinizi gösteriniz.

Karar verirken,

		Doğru	Bazen Doğru	Doğru Değil
(1)	Karar verirken kendimi, sanki büyük bir zaman baskısı altındaymışım gibi hissederim.	[]	[]	[]
(2)	Bütün alternatifleri göz önünde tutmayı severim.	[]	[]	[]
(3)	Kararları diğer kişilere bırakmayı tercih ederim.	[]	[]	[]
(4)	Bütün alternatiflerin dezavantajlarını ortaya çıkarmaya çalışırım.	[]	[]	[]
(5)	Son kararı vermeden önce, önemsiz konular üzerinde çok zaman harcarım.	[]	[]	[]
(6)	Kararı en iyi şekilde nasıl uygulayabileceğimi enine boyuna düşünürüm.	[]	[]	[]
(7)	Bir kararı verdikten sonra bile kararı uygulamayı geciktiririm.	[]	[]	[]
(8)	Karar verirken, karar hakkında pek çok bilgi toplamaktan hoşlanırım.	[]	[]	[]
(9)	Karar vermekten kaçınırım.	[]	[]	[]
(10)	Karar vermek zorunda olduğum zaman, karar üzerinde düşünmeye başlamadan önce uzun süre beklerim.	[]	[]	[]
(11)	Karar verme konusunda sorumluluk üstlenmeyi sevmem	[]	[]	[]
(12)	Karar vermeden önce amaçlarımı netleştirmeye çalışırım.	[]	[]	[]
(13)	Önemsiz, küçük olayların yolunda gitmeyebileceği olasılığı, benim aniden tercihlerimden dönüş yapmama neden olur.	[]	[]	[]
(14)	Bir karar benim tarafımdan veya başka biri tarafından verilecekse, ben karar vermeyi diğer kişiye bırakırım.	[]	[]	[]

(15)	Ne zaman zor bir kararla karşı karşıya gelsem, iyi bir çözüm yolu bulma konusunda kendimi kötümser hissederim.	[]	[]	[]
(16)	Seçim yapmadan önce çok fazla dikkatli davranırım.	[]	[]	[]
(17)	Zorunda kalmadıkça karar vermem.	[]	[]	[]
(18)	Son ana kadar karar vermeyi geciktiririm.	[]	[]	[]
(19)	Çok daha bilgili kişilerin benim yerime karar vermelerini tercih ederim.	[]	[]	[]
(20)	Karar verdikten sonra, kararın doğru olduğuna kendimi inandırmak için çok zaman harcarım.	[]	[]	[]
(21)	Karar vermeyi ertelerim.	[]	[]	[]
(22)	Acilen karar vermem gereken bir durumda doğru düşünemem.	[]	[]	[]

ÖZGEÇMİŞ

ÖNSÖZ: 2007 yılından bu yana milli eğitim bakanlığına bağlı devlet okullarında Öğretmen ve Eğitim yöneticisi olarak görev yapmaktayım. Bu sekiz yıllık süre zarfında bakanlık bünyesinde farklı görevlerde çalıştım. 4 yıl sınıf öğretmenliği, 1 yıl teknoloji tasarımı öğretmenliği, 3 yıl müdür yardımcılığı, 1 yıl müdürlük görevleri yaptım. Şu an müdür yardımcısı olarak görev yapmaktayım. Bu sekiz yıllık süre zarfında çok çeşitli görevlerde çalışmam, Milli Eğitim Sistemini detaylıca tanımama fırsat verdi, gerek öğretmenlik gerek eğitim yöneticiliği görevleri ile üstlendiğim farklı roller bakış açımında ciddi genişlemelere sebep oldu. Bu tez çalışmamı hazırlarken bu tecrübe ve sistemin içinde çalışmanın verdiği deneyimlerimden fazlaca yararlandım.

➤ Kişisel Bilgiler

Doğum Tarihi: 26/11/1983

Doğum Yeri : BURDUR

➤ Eğitim Bilgileri

İlkokul : Burdur Gazi İlkokulu 1994

Ortaokul : Bahçelievler İlköğretim Okulu 1997

Lise : Cumhuriyet Lisesi (YDAL) 2001

Üniversite : Süleyman Demirel Üniversitesi Burdur Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü

➤ Görev Yerleri:

1. Yozgat Çandır Şehit Halim Altay İlköğretim Okulu 2007
2. Yozgat Sorgun Bahadın Şehit Ali Akdoğan İlköğretim Okulu 2012
3. Yozgat Sorgun Bahadın Şehit Ali Akdoğan İlkokulu 2014

4. Yozgat Akdağmadeni Sazlıdere Ortaokulu 2015
5. Yozgat Sorgun Günyazı Ortaokulu 2015

➤ **Görev Bilgilerim (Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı)**

1. Sınıf Öğretmenliği
2. İlköğretim Okulu Müdür Yardımcılığı
3. İlkokul Müdürlüğü
4. İlkokul Müdür Yardımcılığı
5. Teknoloji tasarım öğretmenliği
6. Ortaokul Müdür yardımcılığı

➤ **İş ve İletişim Bilgileri**

Sorgun Günyazı Ortaokulu Müdür Yardımcısı

Yeşilöz Mah. Yaşamkent Sit. B/blok Daire:6 Sorgun YOZGAT

530 568 25 83

sonay7@outlook.com